

Bhagavad-Gita

"PJESMA NAD PJESMAMA"

- u slobodnom i skraćenom prijevodu -

I. Dio Upoznaj i shvati tvoju pravu unutarnju prirodu

1. Poglavlje	Arjunine muke	(Arjuna Vishada-Yoga)
2. Poglavlje	Put spoznaje	(Sankhya-Yoga)
3. Poglavlje	Put djelovanja	(Karma-Yoga)
4. Poglavlje	Povezanost spoznaje, djelovanja i odricanja	(Jnana-Karma-Sannyasa-Yoga)
5. Poglavlje	Razmišljanje o cilju	(Sannyasa-Yoga)
6. Poglavlje	Ukrotiti Dušu i čula	(Dhyana-Yoga)

II. Dio Prava priroda Boga

7. Poglavlje	Boga prepoznat i doživjet	(Jnana-Vijnana-Yoga)
8. Poglavlje	Neprolazno Božanstvo	(Akshara-Brahma-Yoga)
9. Poglavlje	Kraljevsko znanje i tajna	(Rajavidya-Rajaguhya-Yoga)
10. Poglavlje	Slave Božanstva	(Vibhuti-Yoga)
11. Poglavlje	Gledanje kozmičkog lika	(Vishvarupa-Darshana-Yoga)
12. Poglavlje	Put ljubavi	(Bhakti-Yoga)

III. Dio Postići oslobođenje, sada i ovdje.

13. Poglavlje	Polje i njegov poznavao: materija i Duh	(Kshetra-Kshetrajna-Vibhaga-Yoga)
14. Poglavlje	Kako se oslobodit od triju sila prirode	(Guna-Traya-Vibhaga-Yoga)
15. Poglavlje	Podvrgavanje svom višem „Ja”	(Purushottama-Yoga)
16. Poglavlje	Dvije sudbine: Božansko i demonsko ljudstvo	(Daiva-Asura-Sampad-Vibhaga-Yoga)
17. Poglavlje	Put trostruke vjere	(Shraddha-Traya-Vibhaga-Yoga)
18. Poglavlje	Oslobođenje kroz spoznaju, rad i ljubav	(Moksha-Sannyasa-Yoga)

I. Dio

**Upoznaj i shvati
tvoju pravu unutarnju prirodu,
kao i značenje bezpožudnog života.**

1. Poglavlje

Arjunine muke

(Arjuna Vishada-Yoga)

*„Zašto da se borim i da vodim jedan krvav rat ?
... Zar mi ne bi bilo bolje da umrijem !“*

1 Starac, stari slijepi kralj Dritaraštra, je par puta zažmirkao sa svojim slijepim očima, prije nego li je svom savjetniku, teškog srca postavio to neugodno pitanje.

„Pričaj mi, Sanjaya, šta se to događa na svetom bojnopolju, tamo, gdje si kao neprijatelji nasuprot stoje, te dvije velesile, jedna od mog sina Duryodhana, a ona druga, od njegovog nećaka Arjuna?“

Starac je znao, da je njegov sin tu pogrešio, jer je iz krive pobude ušao u rat. A i znao je, da je iz te mržnje, koju je mladi kraljević imao prema Arjuni, njegov mozak bio zamućen. Starcu je bilo pritom veoma teško pri srcu, jer je znao da je njegov sin Arjuninu familiju prevario, gledajući pravozakonske kraljevske nasljedbe, i da mu je isto tako odbio pravo na vlasništvo jedne sasvim nevažne parcele, koja je isto tako zakonom pripadala njemu, ali ipak nije ništa rekao.

A čutio je, i kad je njegov sin Arjuninu ženu ponizio kod jedne svadbene proslave, jer je jednom svom podčinjenom naredio, da ju skinu. A nije ga ni smetalo, što je njegov sin izdao naredbu, da se i cijela Arjunina familija likvidira.

U vezi toga nije poduzeo baš ništa. Samo je čutio. Nije pokušao ni da utječe na svog sina, kraljevića, punog omalovažujućeg podsmijeha, na pokušaje Arjunine familije da te sve svade riješe mirnim putem.

Stvarno, starac je bio toliko čvrst u svom stavu (nemoralnoj pripomoći svome sinu), toliko nedokazan, da mu je bilo potpuno svejedno, što kažu etički ili spiritualni zakoni. Izgubio je i sposobnost pravilnog presuđivanja. Na kraju je ostala još samo jedna mogućnost, izbijanje jednog nepravednog i nepromišljenog rata; iako ga je on ovdje mogao još spriječiti, nije poduzeo baš ništa.

2 S vrijeme na vrijeme je kraljevski savjetnik Sanjaya posjedovao vidovnjačke snage - sposobnost da vidi i da čuje što se sve događa na nekim udaljenim mjestima. Potpuno mirnim i tihim tonom davao je odgovore na pitanja starog kralja: „Vaš sin usmjeruje u ovome momentu svoj pogled prema Arjuni i njegovim borcima, koji se pripremaju za početak borbe. Situacija je mnogo kompliciranija nego što je to vaš sin Duryodhana očekivao, te djeluje pomalo uplašen. Okreće se sada svojim vlastitim snagama, te izgleda tako, kao da nešto, ili nekoga traži. Stoji tu kao jedna slabašna pojava. U tom momentu on vidi Dronu, svog starog učitelja, koji ga je naučio kako se bori lukom i strijelom, te pođe ubrzanim korakom k njemu.“

Sanjaya se sada priklonio starom kralju, te mu nakon jednog vremena postavi pitanje: „Zašto se sada vaš sin obraća svom prijašnjem učitelju? Dali mu je teško pri srcu ili je možda izgubio samopouzdanje?“

3 Stari kralj nije pokazao nikakvu reakciju, a što je za Sanjayu samo bio dokaz, da je njegovo duševno stanje isto, kao i kod njegova sina. Sanjaya je nastavio nadalje da priča: „Dakle Drona, vidi samo tu vojsku s kojom se ovdje pojavio tvoj talentiran učenik Arjuna. Zašto si ga samo uzeo kao tvog učenika i zašto si ga podučavao u tehnici vođenja rata? Bilo je to jedno sarkastično pitanje, koje kaže, da je Drona pred više godina napravio jednu griješku, time, što je tog princa podučavao u vođenju rata, a koji mu je sada neprijatelj.“ Sanjaya klima samo glavom. „Nikad ne bi smio netko tako govoriti sa svojim učiteljem; jer baš po tome se sada vidi da je vašeg sina uhvatila nervoza.“

4-6 „Vaš sin proziva sada sve poznate vođe protivničke vojske a od kojih su mnogi bili učenici Drona. On je svako od tih imena izgovarao pretjerano naglašeno, te time pokušava da svom prijašnjem učitelju predbaci, da su to ti, koji su mu sada neprijatelji.“

7-8 Ali sada je vaš sin uvidio da je prekoračio sve granice dobrog ponašanja te prijelazi u prozivanje svojih vlastitih vođa. Ali pritom su se njegovi generali osjećali veoma neugodno; jer je on njihova imena pretjerano naglašavao.

9-10 Ali odjednom prestaje vaš sin da proziva i svoje generale, shvatio je da to nije u redu. Neugodno mu je. Počinje da svojim generalima izdaje naređenja, te pokušava na taj način da se izvuče iz te neugodne situacije.

11-30 Naređuje; „Idite i zauzmite vaše položaje.“ Te k tome još dodaje; „ali u svakom slučaju da mi pripazite i zaštitite našeg vođu, generala Bišmu.“ To izgleda tako, kao da ne vjeruje više svojim vlastitim generalima, a možda želi i time da istakne veliku slavu tog generala, a kojeg obadvije strane prozivaju sa imenom „pradjeda“. S tim potezom se on želi prikazati kao jedan pravedan i pošten čovjek. Ali iz te situacije nema izlaza. Pošto su se obadvije strane odlučile i spremile za borbu, počinje rat.

Arjuna je izgubio svoju odlučnost

31-32 „Oh, Krišna; to je veliko zlo, da u toj borbi moram ubiti puno mojih najbližih? To nije dobro. Sve to stoji u suprotnosti sa našim običajima. Ne želim si sada ni bogatstvo a ni pobjedu. Kakve li koristi od njih. Krišna, kakvu svrhu i kakav cilj ima još moj život?

33-47 Svima koje poznajemo želimo sretan, bogat i zadovoljan život. Ali vidi sada tu situaciju. Svi ti nama najdraži, koji se nalaze na jednoj ili drugoj borbenoj strani, stoje na bojnog polju i spremni su da dadu svoj život. Kako je to samo sve bezvezno i nepotrebno. Znam, da me oni s druge strane žele ubiti, ali ja ne želim da njih ubijem, pa i da su baš najgori ljudi na svijetu, pa i kad bi mi netko poklonio cijeli svijet - sve je to bezvezno. Svi su oni moji najdraži. Nikad me to ne bi usrećilo.“

I sad, usred bojnog polja, izmučen sa takvim mučnim mislima, spustio se hrabar princ Arjuna na pod svojih bojnih kola, nemoćan da se bori.

2. Poglavlje

Put spoznaje

(Sankhya-Yoga)

„ ... da li će da nestanu tvoje brige i boli, to je sve ovisno o tome, dali si sposoban da pobijediš tvoje neznanje o svom pravom unutarnjem „Ja“ .

1 Suze smilovanja i bezorijentacije su potekle u očima Arjune.

Odvije se sada poveselio stari slijepi kralj, te misli, da mu je skora pobjeda njegovog sina, sigurna.

Ali Sanjaya (vidovnjak) je nastavio da priča o tome što on vidi na tom udaljenom ratnom bojištu. To je to, što on izvješćuje:

2 Kad je to Krišna vidio, kako se taj naš iskusan i tako hrabar Princ ražalostio i pokleknuo, pretvorio se njegov normalan blag pogled u čelično-čvrst, te reče: „Arjuna, od kuda ti ta nesigurnost? Štetno je i nedostojno, da ti tako pun egoizma ovdje poklekneš u tako jednoj važnoj i odlučnoj situaciji. Ti si jedan dobro izučen i kultiviran čovjek koji bi trebao da vodi jedan primjeren život osnovan na istini. Kako su se samo pomiješala tvoja čula. Kad bi se i sudario sa istinom, ne bi ju prepoznao.

3-4 „Čudiš se što nemam smiljenja s tobom. Samo da ti kažem; ti ne bi smio da tu poklekneš! Istina i pravo neće nikad bit osobine slabića. Velik si borac. Pobjednik u mnogim borbama. Oslobodi se tih slabosti. Skupi svu tvoju snagu, pobjedniče.“

5 Arjuna mu uskače u riječ: „Ne ide mi nikako u glavu da zahtijevaš od mene da se borim! Klima glavom, kao da želi da sredi svoje misli. Krišna sijedi pritom potpuno miran. A kako, kako da ne budem slab, Krišna? S mog stajališta ne bi bilo u redu, da napadnem Bišmu, bio mi je kao djed, a i Dronu, mog dragog prijašnjeg učitelja. Dužnost bi mi bila, da im se obraćam s poštovanjem a ne da na njih pucam. Ne treba mi nikakva krvlju stečena pobjeda.

6 Krišna, kad bi ih ubio, kakav bi mi to bio život. Bolje da mene ubiju. Ah, mrmlja on u sebi, „neznam što da radim. Svejedno kako se odlučim - ili da pobijedim ili da izgubim - izgubio sam.“

Arjuna postaje Krišninim učenikom. Krišna je Božji učitelj.

7-8 „Potpuno mi je nejasno, nastavlja Arjuna, što je u biti moja dužnost. Neznam kako da savladam taj bijes koji iscrpljuje moju cijelu energiju. Kad bi pobijedio i osvojio velika bogatstva - šta mi to sve dokazuje? Ne traži od mene da se borim, nego pomogni mi. Molim te, reci mi što da radim. Želim da budem tvoj učenik, a ti budi moj učitelj, moj Guru. Uzmi me na tvoja njedra, potpuno sam tvoj. Podučuj me, moj predragi Krišna.“

9 Taj velik borac i Princ, koji se nikad nije nikog bojao, upao je sada u još veću krizu i nemoć. „Neću da se borim“, mrmlja on u sebi i začuti.

10 A sada, pošto se Arjuna ponudio Krišni kao učenik, obraća mu se Krišna, i preuzima svoju pravu Božju ulogu - kao Božji učitelj. Zateže uzde, baca pogled na malodušnog Arjuna, te kaže:

11 „Arjuna, bijesni se koliko hoćeš, ali za to nemaš nikakav povod. Puno mudrosti može bit u tvojim riječima, ali pravog mudraca ne obuhvaća bijes, ne kod živih, a još manje kod mrtvih!“

12 „Još nikada nije bilo nekog vremena, da JA, ti, ili netko drugi od tih kraljeva i vojnika nisu egzistirali - i nikad ne će doći neko vrijeme, gdje nećemo egzistirat. Materijalna tijela se pojavljuju, pa potom i nestaju, ali ne Atman (Duh, životna iskra), koji ih ispunjuje i živi u njima.“

13 „Ta životna snaga dođe i stanuje u jednom tijelu. U to vrijeme mi proživljavamo razdoblje života kao: novorođenče, dijete, mladić i starac, te konačno kad nastupi smrt idemo u jedno novo tijelo. Te promijene se odnose samo na tijelo, ali ne na Atmana. Arjuna, pametan čovjek neće nikad tvrditi da je on tijelo. Ta ludost je ustvari uzrok našeg „Ja“ (Ego).“

14 Arjuna, kontakt tjelesnih čula - osjetila, sa vanjskim svijetom te požudnim pretpostavkama, stvara u nama razne osjećaje kao što su: bol ili sreća, te osjećaje vrućine ili hladnoće. Svi ti osjećaji su prolazni i promjenjivi; kao oblaci - oni dolaze i odlaze. Podnosi ih sa strpljenjem i hrabrošću; nauči se da te ne tangiraju.

15 Jedan opušten i veseo čovjek, je u svim tim osjećajnim igrama, u bolu kao i u veselju uvijek isti, neda se smutit ili smetat. To je taj nesmrtnan - vječit čovjek. Arjuna, budi si toga svjestan, budi jak. Nemoj da budeš tako lud te da misliš da je tvoj Atman tvoje tijelo. Stvarno je to tako. To je stvarnost - istina.

16 Stvarnost se objašnjuje u spiritualnom rječniku sa pojmovima kao što su: vječno, nepromjenjivo, neuništivo. Stvarnost ne može prestat da egzistira. Ima stvari koje

mogu dugo da se održe, ali pošto nisu ona prava stvarnost, na kraju se raspadnu i nestanu. Jedan mudar čovjek zna za tu razliku i shvaća taj princip stvarnosti i nestvarnosti. U momentu kad si shvatio tu duboku istinu, osvojio si vrhunac spoznaje. Po toj logici naše tijelo nije stvarnost. Ali ipak ima nešto što u tome tijelu živi i što je stvarnost: Atman (svijest, spoznaja; samosvijest - Ego).

17 Spoznaj tu stvarnost. Ona prožimlje cijeli kozmos i ona je nepromjenjiva i neuništiva. Nema te snage koja može da utječe na njega. Nitko ne može da promijeni nepromjenjivo. Taj Atman je kao kozmos ili nebo. Oblaci se pojavljuju na nebu ali njihova pojava ga ipak ne razdijeli. Na isti taj način je Atman (životna iskra) sama sebi identična. U ovom materijalnom kozmosu stvari dolaze i odlaze, pojavljuju se i nestaju, ali Atman se nikad ne mijenja.

18 Tijelo umire. Tijelo ima kraj. Ali Atman, unutarinja životna iskra - naš Duh - ne može da nestane - ne može da umre. Dakle borče, bori se.

19 Ti govoriš o mrtvima i o ubijenima; shvati, samo se tijelo može ubiti, ali nikad ta u njemu životna iskra (Atman). Sa našeg fizičkog stajališta mi možemo reći, da jedan ubija a drugi bude ubijen, ali to ne odgovara pravoj istini.

20-21 Atman, ta životna iskra se ne rađa, te zbog toga ne može ni da umre. Stvarno, taj unutarnji Duh se ne može upropastiti; nikad se ni ne mijenja - on je nepromjenjiv. Ako tvoj Ego (ličnost) preuzme komandu, te se ti iz neznanja shvatiš kao tijelo, mislit ćeš, da sa tjelesnom smrću nastupa i smrt tvoje životne iskre - Duha. Duha ne može nitko da ubije. Onaj tko je ubio tijelo nije ubio Duha. Ubojstvo nema nikakvog utjecaja na Atmana. Tko taj teško shvaćajući Atman-princip - tu životnu iskru, tu neuništivu i nepromjenjivu stvarnost shvati, za toga nema nekog „ubijanja“ ili nekog „drugog na ubojstvo potaknut“.

22 Tako, kao što svaki čovjek s vremenom na vrijeme mijenja svoju iznošenu garderobu, isto tako izmijeni naša unutarinja životna iskra, svoje ostarjelo fizičko tijelo i obuće si jedno novo.

23-24 Atman - životna iskra ili Duh su neovisni o bilo kakvim svjetskim promjenama. Oružje ih ne može raniti, u vatri ne mogu izgorjeti, vjetar ih ne može osušiti a voda ih ne može omočiti. Taj unutarnji život prožima sve (znači on je svagdje). On je vječit i nepromjenjiv, jer leži izvan područja svjetske promjenjivosti - dimenzija vremena ne može na njega da utječe. Arjuna, dali će se tvoje brige i tvoj trenutačni bol izgubiti, ovisi samo o tome, kako ćeš da pobijediš tvoje neznanje gledajući vječitog unutarnjeg života.

Svojstva Atmana

25 Arjuna, kao što sam već rekao: nije tako lako shvatiti bit tog pojma. Sve u svijetu je promjenjivo i mijenja se. Svako biće, svaki kamen, biljka, čovjek, kao i svi mogući elementi. Samo Atman se nikad ne mijenja! Radi toga ga i nazivamo „nepromjenjivim“. Zbog toga što je on nevidljiv, jer ne posjeduje tijelo, ne može ga se čuti, opipati ili omirisati; kažemo, on je nemanifestan. Zbog toga, što ga čovjek sa svojim mislima ne može shvatiti, ili si ga zamisliti, kažemo, on je nezamišljiv. Pa stoga, što da se uzrujavamo zbog nečega što je nepromjenjivo, nemanifestno i nespoznajno?”

26-27 Krišna daje sada Arjuni malo vremena da bi te nove misli i pogledi mogli na njega da djeluje, te kaže nadalje: „Ako ti hoćeš, ti možeš da se shvatiš i kao svjetsko tijelo koje će i tako umrijeti - pa zbog čega onda podnosiš tu cijelu muku? Nitko ne može pobijeti pred smrću. Na kraju svega stoji uvijek smrt. Taj zakon važi za sve. Zašto se onda žalostiti kad znamo da je to jedna sasvim normalna stvar? Ništa, ali baš ništa nije vječno.

28 Sva bića egzistiraju u ograničenom vremenskom razdoblju. Prije rođenja su nemanifestna (nevidljiva). Pri rođenju uzimaju jednu manifestnu (vidljivu) formu, te na kraju prijelaze opet u nemanifestno. Zbog čega se tu zabrinjavat? Takve brige samo crpe tvoju životnu energiju i koče tvoj spiritualni rast.

29 Arjuna, u stvarnosti nitko ne razumije Atmana. Neki ga shvaćaju kao nešto predivno, a netko drugi opet priča o njegovoj veličanstvenosti, a neki opet kažu on im je neshvatljiv, te ima i takovih koji su o njemu i nešto čuli ali ga ne mogu shvatiti. Ali samo malo ima onih, koji su spremni da dokuče što se nalazi pozadi ovog svijeta.

30 Arjuna, svjestan sam si toga da sa tim mojim riječima ulazim na područje više filozofije, ali budi si i ti svjestan toga da sva živa bića, svejedno dali su ona naši „prijatelji“ ili „neprijatelji“ posjeduju u sebi tog neuništivog Atmana. Ne brini se zbog toga. Te brige samo crpe tvoju snagu.“

Lična sudbina borca (Karma)

31 Našu ličnu dužnost u životu treba da shvatimo tako, kao da je to ujedno i naša životna dužnost - svrha našeg života. Ta posebno visoka svijest odgovornosti je povezana sa zadaćom, da mi ne bi smjeli nikad nešto učiniti, što bi bilo suprotno našem uvjerenju - što bi nas moglo dovesti sa njim u konflikt. Pa i u slučaju, da ti i privrženost prema tvom poslu shvatiš kao nešto veoma važno, ne oklijevaj u borbi. Za jednog borca je borba protiv zla, pohlepe, grozote i mržnje najveća i najvažnija obaveza.

32 Rijetke su konstelacije sreće. Tim ratom ti se pruža jedinstvena mogućnost da se boriš za pravdu; a to ti je, kao da ti je netko poklonio ulaznicu za nebo. Arjuna, ustani, budi ponosan i raduj se. To je sada tvoj najpogodniji momenat!

33 Ali ako odbiješ da se boriš protiv te nepravde i zla, nećeš ispuniti ni svoju svjetsku, a još manje onu dužnost, koju ti imaš prema samom sebi - tvojoj unutarnjoj svijesti. Ne učinit ono što je pravo, u momentu kad se to od tebe zahtijeva, je gorje, nego li da učiniš neko zlo.

34 Ne ispuniš li sada tvoju dužnost, pričat će se svugdje o tvom strahu i slabosti, uvijek nanovo i nanovo - dolazećim generacijama.

Nitko te više neće poštivat, tako uči u historiju je gorje, nego li da umreš. Normalni ljudi žele da se spase, ali kod jednog ratnika je to malo drugačije. Zadaća jednog ratnika je, ne samo da sačuva svoj život, nego da ga i daje u borbi za pravednu stvar. Time, što ti žrtvuješ tvoj život za jedan ideal, povećavaš tvoju slavu.

35 Inače će tvoji vojnici misliti da si se povukao, jer se bojiš. Iako su te prije poštivali, sad će ti se izrugivat.

36 Pa i tvoji neprijatelji, koji su te cijenili, jer su te se bojali, pričat će viceve o tebi i smijat se tvom strahu. Zar ti misliš stvarno, da će oni da misle, da si se ti povukao iz ljubavi prema tvojoj rodbini, tvojim poznanicima i tvojim prijateljima, da bi im tim potezom zaštitio život? Neispunjavanje tvojih dužnosti će samo štetit tvom starom teško stečenom ugledu, kojeg si si zaslužio u mnogim ratovima.

37 Arjuna, to je jedna pravedna borba. Svejedno što će se dogoditi - ti ćeš pobijedit. Ako te ubiju, uči ćeš u nebo; pobijediš li, slaviti će te i poštivat. Svejedno, ovako ili onako, ti ćeš trijumfirat. Arjuna, podigni se i bori se!

38 Shvati i prisvoji si taj veoma važan pogled, koji je svojstven životu: Taj veliki rat (životni rat) će se dobit samo tako, da mi bol ili veselje, korist ili štetu, pobjedu ili gubitak, prihvatimo potpuno opušteno.

Tajna bezpožudnog rada

39 Krišna nastavlja sa podučavanjem Arjune. Eto, sada si u stanju da razumiješ Atmanov princip života (život Duha), te i to što je stvarnost a što nestvarnost (promjenjivo a što nepromjenjivo). Slušaj dobro, jer ću ti sad objasniti šta je to „Karma-Yoga“, te kako onda sa njom da vodiš u ovom teškom i uvijek promjenjivom svijetu jedan sretniji život.

Pritom mislim na jedan put, Bogu žrtvovanog rada i života. Ako ti taj put prihvatiš kao tvoj osobni put, bit ćeš u stanju da vodiš jedan spiritualan život, te ćeš moć i nadalje potpuno aktivno djelovat i u ovome svijetu. Znači, ti možeš da budeš u potpunosti jedan čovjek pun akcije, ali se pritom ipak nećeš uhvatit u raznolike svjetske zamke.

40-41 Dakle, u Karma-Yogi, ili ujedinjenju sa Bogom kroz rad nema nikakve opasnosti. Na tom putu se ništa ne gubi, a i ne može se dogoditi da ti on ne uspije. Samo par koraka na tom putu će te već zaštititi od kružnog zakona smrti i ponovnog rođenja. Ako čovjek radi, te nije egoističan (ne misli samo na svoju zaradu i prednosti), može mnogo lakše da smiri svoje misli, te ih može i lakše usmjeriti na Atmana, tj. svog pravog „Ja“. Arjuna, za takvog čovjeka postoji samo jedna mogućnost djelovanja, ali za one koji se dadu smotati u svojim mislima, postoje na tisuće raznolikih mogućnosti koje samo muče i crpe njihovu duševnu snagu. Oni sa slabom duševnom snagom na kraju uvijek gube, a oni sa jakom pobjeđuju.

42-43 Mnogi ljudi ne poznaju tu istinu te puno više drže do toga što sami vjeruju. Oni tvrde da nešto drugo ni ne postoji. Bit u nebu, po njihovom mišljenju je, ispuniti si sve svoje požude i želje. Oni su kao ljudi možda veoma društveni i pozitivno usmjereni, ali ipak njihova unutarnja priroda je puna raznoraznih želja, a time i priroda jednog egoista.

44 Pošto su njihove misli pune egoističnih želja i pobuda, nisu sposobni da si razviju i da dođu u posjed pune koncentracije, koja je pak potrebna da bi nam uspjelo sjedinjenje s Bogom, a što je jedini i pravi cilj našeg života.

45 Stare svete knjige nam pričaju o tri Gunas - tj. tri osnovne snage koje čine prirodu (život). Kasnije ću ti ih još točnije opisati. Potrudi se i pokušaj da izađeš iz života prirode. Transcendiraj ju. Napusti sve svjetske obaveze. Sigurno nije smisao života, da nas priroda podčini za svoje svrhe. Koncentriraj se rađe na to što je vječno, to što je pozadi ovog svjetskog. Budi slobodan od moći snaga koje čine i djeluju u ovom svijetu. Razmišljaj o slici tvoje prezentacije i oslobodi se tih uvijek nanovo ponavljajućih karakternih linija. Odrekni se toga, da uvijek sve ocjenjuješ i komentiraš, od toga da kažeš što je dobro, a šta loše, što da volimo, a što da mrzimo, što je prijatno, a što neprijatno itd. Budi umjesto toga sasvim miran i centriran u tvojoj jezgri. Čuvaj se pohvala i ne želi da posjeduješ svjetska bogatstva.

46 Živi, budi, i radi u svijetu, ali ne zaboravi da ga moraš transcendirati. Neka ti ništa ne bude važnije nego li transcendiranje - spajanje sa tvojim unutarnjim „Ja“, sa tvojim Atmanom - Duhom (životnom iskrom).

47 Radi mnogo i teško, jer to zahtijeva svaki rad od tebe, ali nemoj zahtijevati da plodovi tog rada budu tvoji. Možda ti ih nitko ni ne želi uzeti, ali ipak se možeš pritom svjesno odlučiti, da ne ovisiš o njima, te da oni nemaju na tebe nikakvog utjecaja, svejedno dali su oni dobri ili loši. Arjuna, tema o kojoj se ovdje radi je požuda i manjak na unutarnjem miru - spokojstvu. Brige koje te povezuju sa tvojom požudom donijet će ti samo poraz. Ostaješ li kod njih, krećeš iz sadašnjosti u jednu nesigurnu i užasom ispunjenu budućnost. Moglo bi ti se dogoditi da se razočaraš i da izgubiš i volju za svaki rad te da postaneš i ljenčinom, a time će tvoj život biti još lošiji i teži. Nitko neće ništa

postići u nekoj dolazećoj budućnosti. Samo u sadašnjosti se može nešto ostvarit. Brige i misli nas samo udaljuju od naše zadaće; sjedinit se sa našim Atmanom - Božanstvom, našim pravim unutarnjim „Ja“. Idealnost se sastoji u tome, da radimo i budemo marljivi te da ne radimo iz egoističkih pobuda i da ne mislimo na gubitak ili dobitak. Jedna obaveza koja nije uprljana našim požudama donijet će nam na kraju spokoj, unutarnji mir i još veće snage i sposobnosti. Eto, to je ta cijela tajna umjetnosti kako da vodiš i imaš život pun uspjeha.

48 Ti misliš, da je to potpuno nemoguće - da živiš i radiš bezpožudno. Ali ipak je to moguće, i to tako, da ti tvoje požude i misli zamijeniš sa mislima na Boga. Radi i nadalje u životu, ali usmjeri tvoje srce na Boga, a ne na rezultate. Ne brini se za njih. Budi učvršćen u sebi, svejedno dali ćeš imat uspjeh ili neuspjeh. Ta duševna ravnoteža je u stvari Yoga - ujedinjenje s Bogom. Stvarno: staloženost je Yoga!

49 Vrijednost rada koji je prožet sa brigama je puno manji, nego li onog koji se vrši u stanju potpune staloženosti. Ravnodušnost, te vesela i mirna priroda koja je oslobođena od privrženosti i neprivrženosti, pobuda prihvaćanja ili odbijanja, je u stvari ideal po kome bi mi morali da vodimo naš život. U tom svojstvu prebivat (živjet) znači: živjet u Bogu. Za sažaljenje su ti, kojima se mi podsmijevamo, radi njihovih plodova rada.

50 Budeš li živio u toj unutarnjoj slobodi, riješit ćeš se svih tvojih karmičnih posljedica (posljedica iz prijašnjih inkarnacija), bile one dobre ili loše. Nemoj da izgubiš iz očiju taj najvažniji cilj, koji se sastoji u tome, da odbaciš sve što te veže na taj život. Oslobodi se tvog vanjskog „Ja“ (Ego), i izađi iz tog vječitog kruga - iz kruga smrti i života. Uradiš li to stvarno, ujedinit ćeš se s Bogom. Arjuna, ja te već čujem kako uzdišeš. Ali znaj, ti možeš da to postigneš na taj način, da prvo sjediniš tvoje srce s Bogom, pa tek onda da trčiš za svjetskim potrebama.

51-52 Jedan Yogi je jedan veoma mudar čovjek, koji je svoju svijest sjedinio sa Brahmanom - sviješću Božanstva.* Ako tvoje misli i osjećaji preskoče to područje zaslijepljenosti, te ti intelektualno shvatiš tko si ti u stvari, bit ćeš oslobođen od svih požuda.

53 Arjuna, u ovom trenutačnom stanju, utjecajem tih raznoraznih filozofskih misli, sva su se tvoja čula pomiješala. Ako ti uspije da ostaneš pri promatranju tog tvog pravog unutarnjeg „Ja“, prosvijetlit ćeš se i bit ćeš u potpunosti povezan sa Božjom ljubavlju. Na taj način si svaki Yogi osvaja svoj cilj; u sjedinjenju svoje individualne i one Božje svijesti. A to je i cilj našeg života!"

Pravi Yogi su u svom srcu potpuno slobodni. Oni nikad ne misle na plodove svog rada, te stoga nemaju ni svjetskih briga. Riješit se tih svjetskih briga je u stvari put, kojim mi možemo da eliminiramo našu opterećenu Karmu (plod naših djelovanja iz prijašnjih egzistencija - života), i pretvorit ju u jedan povoljniji život.

Arjuna, ostvari si tu mogućnost transcendiranja i uđi u borbu ne samo kao jedan borac, nego kao jedan čovjek koji posjeduje najviše znanje, i kao jedan Yogi. Te spiritualne nauke nisu samo za pustinjake; nego su namijenjene i normalno uposlenim ljudima u ovome svijetu, koji tu i potpuno aktivno djeluju, kao što je to i tvoja dužnost.

Opis jednog prosvijetljenog

54 Arjuna, koji je to sve pažljivo i sa interesom slušao, zapita: „Ali Krišna, kako da prepoznam jednog prosvijetljenog čovjeka, onog kojeg ti ovdje opisuješ, onog koji se sjedinio sa Božanstvom - ušao u njega? Kako će se on ponašati i što će on govoriti? Kad bi to znao, mogao bi se i bolje potruditi, da takvim i postanem.“

55 Krišna odgovara: „Moj stari prijatelju, potrudi se stvarno da jednim takvim i postaneš! To je čovjek koji je odbacio sve svoje svjetske egoistične požude i želje, i koji miruje sasvim spokojno u svom pravom „Ja“, koji je zadovoljan sa svojim Atmanom i ne teži više za ničim što se nalazi van njega samoga.“

56-58 Nije uzbuđen ako mora da trpi brige i teškoće, ne trči za atrakcijama i slobodan je od tri najjača osnovna zla koji Dušu onečišćuju - neovisan je, nema straha i ne bijesni se. Prosvijetljen čovjek je već naučio da povuče svoja čula iz svjetskih zbivanja, kao što se i kornjača uvuče u svoj oklop ako joj zaprijeti opasnost. Arjuna, to je veoma važno.

59-60 Ako se čovjek odrekne i makne iz svjetskih zbivanja, počinju njegova čula da se orijentiraju sve više i više na Božanstvo, te ta želja za doživljavanjem polako nestaje, što pak ne isključuje da će još neko vrijeme imati takove želje. Pa čak i oni kojima je taj put poznat, pokleknu ponekad pred tim silama. Znači, cilj naše spiritualne prakse je: da mi našom koncentracijom ovladamo tim zavađajućim silama i da ih podvrgnemo našoj volji. Duševna zrelost jedne osobe ili jednog društva se najbolje vidi na tome, kako ta osoba, ili cijelo društvo imaju u grifu lakomost i požudu.

61 Prosvijetljeni ljudi drže svoja čula pod kontrolom i odlučni su u namjeri da postignu jedinstvo s Božanstvom. Naučili su se da sva dolazeća iskušenja zamijene sa mislima na Boga.

62-63 Na dole krećuća spirala, koja želi da uništi jednog čovjeka izgleda ovako: Misli na požude vežu ga na njih. Po njima se javljaju egoistične želje. Spriječen da ih ostvari, rađa se bijes. Bijes prouzrokuje slijepost. Slijepost u odlučujućim situacijama prouzrokuje pomiješane misli, koje su opet krive, da je zaboravio što ga uči iskustvo. Zaboravljene lekcije iz iskustva mu zamrače pamet, što opet dovodi do gubljenja i nerazlikovanja stvarnosti od nestvarnosti; istine od neistine. Izgubi li čovjek sposobnost razumijevanja situacija, udaljuje se od svog životnog cilja - sjedinjenja sa Božjim Duhom. Time si je on onda upropastio život - tj. propustio priliku daljnjeg razvitka u ovom životu.

* Brahman - Božanstvo, je najviša Božja apsolutna duhovna svijest i prisutnost u duhovnom svijetu - (oprez: nije za zamijeniti sa Brahmom - Bogom, stvaraoцем vidljivog materijalnog svijeta).

64-65 Ali ako ti uspije da živiš u jednom svijetu koji ti pruža tolike mogućnosti zabave i zavoda, a da se ti sa svojim osjetilima na njega ne zalijepiš, nego si slobodan od njega, ispunit će se tvoja unutrašnjost sa jednim blagoslovnim mirom, te ćeš se time naći i u miru, spokojstvu i mudrosti tvog unutarnjeg „Ja“. Arjuna, vedrost je ta po kojoj nestaju sve brige!

66 Ta atmička mudrost (poznavanje svog pravog „Ja“) nije svima pristupačna. Oni koji su uzbuđeni i neobuzdani, neće nikad ni doći do te spoznaje, da se u njima samima nalazi taj Atman. Može li netko da meditira bez unutrašnjeg mira? Kako može da bude mir bez meditacije? Kako bez mira, sreća?

67-68 Nemirna Duša koja se lijepi na sve moguće pobude gubi sposobnost jasnog shvaćanja te ju valovi požude bacaju u sve moguće pravce. Ona nas onda podsijeća na barku bez kormila. Već i jedan slab vjetrić mijenja joj kurs. A oni, koji svu svoju snagu i koncentraciju upotrebe za svladavanje požuda, smiruju svoju Dušu i oslobođeni su od veza za nečim - prosvijetlili su se, te su nalaze i u istini.

69 Svjetski ljudi vide svijet sasvim drugačije nego li oni spiritualni. Razlika je kao dan i noć; što je za jednoga noć, za onog drugog je dan. Što svjetski čovjek uzima za stvarnost - tijelo, posao, zabavu, bol, bolest i razne požude -, shvaćaju oni prosvijetljeni kao nešto nestvarno i beznačajno. To što prosvijetljeni shvaćaju kao nešto esencijalno i stvarno - Božji Duh, unutarnju stalozhenost itd. - shvaćaju oni neprosvijetljeni kao nešto nestvarno i nevažno.

70 U more se ulijevaju mnoge rijeke, ali ono nikad ne preplavi. Na sličan način je i jedan duhovno prosvijetljen čovjek uvijek obasipan sa raznim mislima, željama i požudama, ali on je kao ocean u svojim najdubljim dubinama, potpuno miran i nikad uzburkan.

71 Arjuna, da bi ti došao do tog stanja potpune duhovne mirnoće, moraš bit slobodan od tvog osjećaja za „moje“ - tj. „Ja“ (Ego). Moraš da budeš bezpožudan.

72 U takvom vječnom i spokojnom stanju se nalazi jedan duhovno prosvijetljen čovjek. Za onoga tko je postigao takovo stanje razvitka, ne postoji više neka velika opasnost da bi iz njega ispao te opet ušao u nestvarni svijet požuda. Osim toga, u takvom jednom stanju se čovjek pri smrti ujedinjuje sa Božanstvom i ulazi u njega. Arjuna, to je, kao što sam već više puta naznačio, stvarni cilj našeg života!"

3. Poglavlje

Put rada - djelovanja

(Karma-Yoga)

„Izpunjuj tvoje dužnosti u ovom svijetu, ali tako da se ne vežeš na njih i ne očekuj za to neku nagradu - nadoknadu - plaću. Usmjeri se duhovno uvijek na Božanstvo - na njegove zakone. Neka ti ta duhovna svojstva budu tako svojstvena, kao što ti je to tvoje disanje ili kucanje srca.“

1-2 Arjuna ga prekida: „O Krišna, toliko me zbunjuješ! Kažeš, da je spoznaja mnogo važnija nego li djelovanje, a onda me tjeraš da vodim taj užasan rat. Pa rat je djelovanje - radnja! Molim te objasni mi točnije: koji put je za mene bolji - put spoznaje ili djelovanja - i s kojim ću sigurno postići moj najviši cilj?“

3 Krišna odgovara: „Iako mi već toliko godina živimo zajedno kao braća, nisam došao još do toga, da ti objasnim tu veoma važnu točku pogleda; ali sad ću to učiniti. Shvati, na početku sam bio **JA** taj, koji je ukorijenio te spiritualne putove: spoznaju i djelovanje. Put spoznaje sam namijenio spiritualno usmjerenom čovjeku a put djelovanja je namijenjen onima koji imaju potrebu da rade i ne mogu da žive bez aktivnog zaposlenja. Ta obadva puta nas vode k realizaciji našeg Božanstva - „ našeg Ja“.

4-5 Oni koji ne sudjeluju u svjetskim djelovanjima, tj. ne rade, tvrdeći da se ne miješaju u svijet, neće nikad ostvariti taj najveći cilj. Raditi se mora. Suprotstaviti se radu je nekorisno. Pa ni „pasivni“ cilj prosvjećivanja i skupljanja mudrosti se ne može postići bez rada. Vidi u prirodi kako ona djeluje. Tek onda se povlači svojom snagom iz jednog stabla, kad je njegov plod sasvim sazreo. U stvari Arjuna, nerad nije moguć, nikad, ni u jednom momentu. Jestiti, spavati, disati, kucanje srca, kao i podsvjesni duševni život - sve je to rad. Svaki čovjek je prisiljen da ga ostvari po svojim karakteristikama, svaki na svoj način, priroda je ta koja ga tjera na to. Centralni momenat u prirodi je djelovanje - rad. Sve je u pokretu - od jednog atoma pa do cijelog kozmosa, sve je u akciji.

6-7 Ako ti tu sijediš potpuno nepomičan a tvoje misli se nalaze kod nekih požuda, varaš se, ako misliš da ne djeluješ. Uđi u rad, izgubi se u njemu, obavi tvoju zadaću, ali sa potpunom kontrolom tvog Duha i tvojih čula. Budi si svjestan toga, da taj rad kojeg ti radiš, uvijek na neki način, direktno ili indirektno, koristi čovječanstvu.

8 Dužnost nam je da djelujemo - da radimo; a i da održavamo naše tijelo: da ga hranimo, kupamo, itd. Arjuna, izvrši sve zadaće za koje si ti odgovoran. Rad po dužnosti je bolji, nego li nerad.

Zakon žrtvovanja

9 „Rad i djelovanje vežu čovjeka na kotač života i smrti (Karmu), ali ne u tom slučaju, ako ga on izvodi u smislu žrtvovanja, tj. da on svoja dijela, kao i njihove plodove, prinese Bogu - našem stvaraocu, kao žrtvu. U tom slučaju je posljedica snage vezanja eliminirana. Čovjekova zadaća u životu je, da on svojevolumeno žrtvuje svoja dijela i da pritom ne misli na ličnu korist. Stvarno, to je stvarno moguće, da jedan čovjek kroz svoj rad i djelovanje postigne veliku duhovnost i spiritualitet, te da tako raste, da ne bude više okovan na kotač života i smrti - tj. da se oslobodi Karme.

10 Na početku kad sam stvorio svijet, stavio sam u pokret zakon žrtvovanja koji glasi: „Kroz žrtvovanje ćeš se množiti i rasti.“ Ne postoji nikakva povezanost između moje riječi „žrtvovanje“, sa izrazima kao što su „požrtvovnost“ ili „samokroćenje - bičevanje“. Riječ „žrtvovanje“ se upotrebljava ovdje u jednom sasvim specijalnom svojstvu: ona znači, ponuditi se, pomoći i staviti se na raspolaganje cijelom čovječanstvu. Po spiritualnom objašnjenju te riječi je „žrtvovanje“ jedan osnovni zakon; žrtvovanje kao svrha davanja, koja prožimlje naš cijeli svijet. Pomoću tako shvaćenog žrtvovanja mogu ljudi da pretvore siromaštvo i bijedu u bogatstvo i sreću.

11 Na primjer: obožavanje (isto tako jedna krivo protumačena riječ, koja u stvari znači poštivati, cijeniti) je jedna jako važna forma žrtvovanja, onako kako ju ja upotrebljavam. Zbog toga Arjuna, moli se, poštuju i cijeni „Anđele“, ta božanska bića duhovnog svijeta, koja su tamo prisutna gdje se nešto žrtvuje; znači, cijeni i poštuju ih. Ako ćeš ti njih cijeniti i poštivati, poštivat će oni i tebe. Taj odnos međusobne povezanosti je od velike koristi za cjelokupno čovječanstvo.

12 Moj stari dragi prijatelju, nađi i drži se u životu jedne sredine - pri davanju i uzimanju. U slučaju da se u životu odlučiš za službu žrtvovanja, ispunit će se sve tvoje želje, iako ih ti nisi ni izrazio. Poštena ljudi daju više nego li što uzimaju; tko uzima a da nedaje, taj je jedan lopov.

13 Pa i pri jelu provedi ceremoniju žrtvovanja. To će te osloboditi od jake veze okusa i uživanja u jelu, jedne požude, koja te može odvući od tvog životnog puta, sjedinjenja s Božjim Duhom. U stvari, pravo značenje riječi „griješ“ nije, kao što mnogi misle, počinuti užasna djela, nego ta, da smo se mi odstranili od Boga. U tom smislu je i to grijeh, ako jedemo samo radi zadovoljstva kojeg pri tome osjećamo.

14 Krug života je baziran na suptilnom djelovanju žrtvovanja, tako, kako smo ga mi već ovdje definirali. Arjuna, daj da ti objasnim na koji se način odvija taj krvotok života; sva živa bića se hrane, te se hranom i održavaju; hrana se hrani kišom; kiša - voda, kao hrana života, potječe iz prirode. S neba pozvana, bogato dana (žrtvovana) sa namjerom, da koristi ljudima. Arjuna, po tome kao što vidiš, sve što živi, rođeno je i održava se po žrtvovanju. Žrtvovanje je najplemenitija forma djelovanja. Na tom nivou je žrtvovanje Božanstveno i sačinjava jednu suptilnu Božju silu, te čini život svetim - posvećenim. A na kraju će i sva tvoja djelovanja i tvoj rad, bio oni fizički ili duhovni, bit prihvaćen kao jedna žrtva za poboljšanje kozmosa.

15 Kao što sam rekao: svako nesebično sveto djelovanje (svaka žrtva) dolazi iz Božanstva - najvišoj Božjoj svijesti. Ta sila je prisutna kod svakog žrtvovanja. Posao ili zadaća koju mi vršimo, je u stvari prinos jedne žrtve - žrtvovanje. Pa i sam život će bit pretvoren u žrtvu, ako se posveti Bogu - kroz Božju službu. Ako ljudi svoja dijela prinesu kao jednu žrtvu, svejedno u čemu se sastoji njihov rad, postat će i sam kozmos uzvišen i suptilan. Osnovni zakoni prirode nisu izgrađen na nemilosrdnom prisvajanju (grabljenju, pohlepi i egoizmu), nego na ponudi nesebične službe, dakle na donaćanju žrtve - žrtvovanju. Arjuna, nama se može i pričiniti, da je taj fundamentalni životni zakon jako udaljen od potreba jednog čovjeka, ali to nije tako. Svako nesebično izvedeno dijelo donosi na jedan tajanstven način korist toj svetoj Božjoj cjelini.

16 Cijeli život se bazira na zakonu ponude žrtve. Onaj tko se ne drži tog zakona te umjesto toga dozvoljava svojim čulima da rade sa njim što hoće, te time ignorira potrebe drugih, živi zabadava i upropastio si je svoj život. Šta vi mislite; zašto sam JA kao stvaraoc ovog svijeta uveo taj zakon. Radi toga, što je taj svijet jedna škola - mjesto izobrazbe i razvitka svih živih bića. Onaj tko neće da uči, neće imat ni koristi od toga.

Naš unutarnji „Ja“ nije podložen Karmi

17-18 Arjuna, oni koji su našli čisto veselje, zadovoljstvo i mir Atmana (pravog unutarnjeg „Ja“), došli su do konačnog kraja. Oni ne moraju u ovom svijetu ništa više da rade, ništa više da postignu. Pošto su u Atmanu, nalaze se izvan Karne.

Tko je učvršćen u Atmanu, zna što to znači, biti samozadovoljan. On ne ovisi o nikome, ne treba nikoga, a ako i radi, neće pritom ništa dobit ili izgubit.“

19 „Najvažnije je, dragi prijatelju - i to je ono najvažnije - da ti svoju dužnost ispuniš, ali da se ne vežeš na nju, tj. da za to ne zahtijevaš neku naknadu. Usmjeri tvoju Dušu na Božanstvo i budi u njemu (u Atmanu - svom višem „Ja“). Prihvati takovo gledanje na život kao tvoje vlastito, kao nešto sasvim normalno, tako kao što ti dišeš ili kao što ti srce kuca. Na taj način ćeš postići tvoj najviši cilj - sjedinjenje sa Bogom.

20 Mnogima je to uspjelo. Arjuna, neznalice ne mogu da vode društvo; samo prosvijetljeni ljudi daju najbolje vođe. Dakle, obavi tvoj svjetski posao na način, da se ne vežeš za njega, ali u najboljem interesu za sve.

21 Sve što radi jedan važan čovjek, bio on muškarac ili žena, činit će i svi drugi. Zadaća ljudi sa posebno izraženim pozitivnim kvalitetama je, da u društvenom životu pokažu svoje sposobnosti. Kad to normalni ljudi vide, pokušat će se i sami podići na taj nivo.

22-24 Arjuna, pogledaj mene. Nema ničega što nemam i što ne mogu da imam u ovom, a i u onom drugom svijetu; ali ipak radim - stvaram nadalje. Kada bi **JA** kao Božanstvo prestao da radim, brzo bi taj primjer preuzeli i ljudi. To bi vodilo u propast. U stvari: kad bi JA prestao da djelujem, nastao bi velik kozmički kaos, koji bi onda bio i uzrokom za uništenje čovječanstva.

25 Ljudi koji ne poznaju Atmana tj. svog pravog unutarnjeg „Ja“ - Duha, rade za sebe same, i to na taj način, kao da su okovani na tu djelatnost. Ali prosvijetljeni ljudi, koji poznaju svog Atmana, rade za uspjeh cijelog društva.

26 Ali ipak: nemoj da zbrkaš neznalice, one koji još uvijek teže za ličnim uspjesima i ličnom zaradom. Pusti ih da rade, ali pokaži im tvojim primjerom, da se rad može i posvetiti, ako se izvede u pravom Duhu, sa jednim srcem koje je usmjereno na Boga.

27 Čovjek bez znanja, koji se iz svog neznanja identificirao sa svojim tijelom, misli „Ja sam taj koji radi“. To je osobina egoizma. U stvari Arjuna, svi radovi su svojstvo prirode; njih ne izvađa Atman. Prisjeti se - to unutarnje „Ja“ - životna iskra - (Atman) se nalazi izvan svakog djelovanja, izvan Karme.

28-29 Čovjek, koji stvarno poznaje prirodu - koju ću ti nešto kasnije, na jednom drugom mjestu točnije objasniti - znade: Da ako se naša čula, a koja su jedan dio prirode, zalijepe za različite stvari, a koja su isto tako dio prirode, da se pritom drži tj. lijepi, - samo priroda na prirodu. Nije to unutrašnji „Ja“ - Atman taj, koji to ili to radi. Znači, onaj tko to razumije, stoji postrani, te samo promatra igru prirode. Onaj tko zna te stvari, ne bi smio da prestane da radi, jer će time samo smotati one koji to neznaju, i koji su se po posljedici rada povezali sa Karmom. Nije to štetno, ako netko sa svojim čulima i požudama radi; i takav rad ima svoju vrijednost u evoluciji čovječanstva.

Oplemeni tvoju vlastitu prirodu

30 Moj stari prijatelju, sada ću ti reći, pošto si si toga svjestan, da je stvarno potrebno da se radi, te koji put je za tebe najbolji. Odbaci od tebe tu groznicu neznanja, koja te napadnula. Oslobodi se tvog Ega. Ne misli više na mogućnosti koje ti pruža ovaj svijet. Učvrsti se u meni - u istini - u Atmanu - u Božanstvu koje živi u tebi. Znaj, Božanstvo je to, koje potjeruje sve radove u kozmosu. Prinesi mi kao žrtvu - meni tvome stvaraoču i Bogu - sve tvoje radove. Izvrši sada, potaknut iz tvog srca, tvoju dužnost; vodi i pobijedi u borbi tvoga života.

31-32 Arjuna, iz takovog nesebičnog života će ti izrasti samo velike prednosti, ali do kojih nećeš nikad doći, ako nisi u posijedu velike vjere. Taj princip se treba živjeti; nije dovoljno da ga samo mozgom shvatiš. Oni, koji taj princip u životu stvarno žive, oslobađaju se svoje Karme (posljedica svojih djelovanja). Ali oni koji se suprotstave tom znanju i ne prakticiraju ga u svakodnevnom životu, oni su slijepi i ne posjeduju spiritualnu snagu prosuđivanja. Sami su si uzrok svojih vlastitih briga, nesreća i konačno svoje vlastite propasti.

33 Sva živa bića, kao i jedan prosvijetljen i obrazovan čovjek, se ponašaju po zakonu svoje vlastite prirode. To je jedna veoma važna spoznaja. Ponašanje jednog pojedinca je čvrsto ukorijenjeno u njegovim ili njezinim mislima i požudama, koje u njima prevladavaju. Zato i mi kažemo „to je njegova - njezina priroda“. Ako je ta „priroda“ u jednom čovjeku stvarno jaka, moglo bi se dogoditi da on i posumnja u vrijednost tih zakona koji mu kažu: „napravi tako - a ne onako drugačije“. Takav jedan si može i postaviti pitanje: „ako smo mi stvarno robovi naše prirode - zbog čega si ju onda uopće i podčinjavat“?

34 Odgovor na to pitanje ti je: „ne bori se i ne savlađuj tvoju prirodu, nego nastoj da ju sa vremenom na vrijeme sve više poboljšaš - oplemeniš“. Analiziraj i prouči tu takozvanu „prirodu“ malo točnije. Vlastita čula su ozbiljne prepreke za spiritualno razvijanje. Čula i njihova nastranjenost, to što ti hoćeš ili nećeš, je u tebi ukorijenjeno po tvojoj porodici, kulturnom krugu, kao i po tvom ponašanju u sadašnjem, kao i u svim prijašnjim životima. I baš taj sistem koji je uvijek prisutan - a i djeluje u našoj podsvijesti - poziva nam na površinu te misli - misli privrženosti i odbijanja, požuda i želja. Ta duhovno-duševna mustra je u najvećem dijelu to, što mi podrazumijevamo pod „prirodom jednog čovjeka“. Arjuna, najbolje što se tu može napraviti je, da mi u jednom stanju meditacije (dubokog razmišljanja) te misli transformiramo u privrženost prema Bogu. Ako ti to uspije, izgubit će ti se polako taj cijeli sistem požuda, sa rezultatom, da će sve one polako nestati. Požude i želje su naši najveći neprijatelji ako ih usmjerimo na van, ali isto tako i najbolji prijatelji i saveznici ako ih usmjerimo na unutra, tj. u pravcu Božanskog života. Arjuna, prisjeti se, nije svrha života da mi egzistiramo u tijelu, nego to je samo jedna privremena faza u egzistenciji (unutar vječitog života).

35 Arjuna, zato ne misli, da bi bilo bolje, da ne ispuniš tvoju obavezu. Dužnost - obaveza u životu jednog čovjeka je njegov „život“, tj. svrha njegovog života - zato je on i došao u ovaj svijet. U stvari, to hoće da ti kaže, da bi se ti morao više držati tvoje unutarne istine, te da ne dozvoliš da te tvoje želje i požude zavedu. Dužnost nam je da ispunimo našu zadaću. Svejedno što ti o tome misliš, da li to ima neke svrhe ili ne. Bolje je ispuniti svoju vlastitu dužnost, nego li preuzeti na sebe zadaću ili dužnost jednog drugog. Arjuna, ti si po rođenju, kao i po tvojoj izobrazbi, jedan Princ. Pokušaj li sada da se izvučeš iz tvojih obaveza time da sve ignoriraš i da postaneš jednim Asketom, samo radi toga što si konfrontiran sa činjenicom da moraš da učiniš neke stvari koje po tvom mišljenju donose bol i ne pašu ti, dovodiš se u stanje da ne živiš u istini, te da si nisi svjestan važnosti i zadaće tvog života. Za jednog čovjeka je bolje da umre pri izvršenju svoje zadaće, nego li da preuzme na sebe jednu obavezu iz života nekog drugog“.

Borba protiv bijesa i požude

36 Utišten i bespomoćan zapita sada Arjuna: „Koja je to ta užasna snaga koja nas i usuprot naše volje vuče u ta egoistična dijela?“

37-39 Krišna odgovara: „Požuda, to je ta užasna snaga. Požuda je ta snaga koja ti pije živce - egoistična požuda, koja izlazi iz tvoje same prirode, koja je fiksirana na tvojim požudama i potrebama djelovanja - akcije. Egoistične potrebe - požude su nezasićljive; čim više ih hraniš, tim više potražuju. One su kao bačva bez dna. Nikad ne kažu „dosta je, ništa više ne trebamo“. A bijes, on je uvijek povezan sa željama i požudama; on sve uništava. Ta veza - požude i bijesa - je tvoj stvarni, najveći i najstrašnji neprijatelj na ovom svijetu. Želje i požude ti zamagljuje spiritualni pogled i potkopavaju sposobnost jasnog presuđivanja. Za jednog spiritualnog čovjeka je požuda kao dim kojeg on sa lakoćom rastjera; te mu se potom pokaže svijetlo presuđivanja. Ali za jednog čovjeka koji se povezao sa svijetom, požuda je kao prašina, koja se može samo sa energičnim brisanjem ukloniti, da bi se moglo pokazati svijetlo. Stvarno, jednog glupog čovjeka obuhvate požude tako, da ga iz te tame mogu osloboditi samo beskonačno vrijeme i ponovna rođenja. Shvati Arjuna, na svim tim područjima spiritualnog razvitka je požuda ta, koja ovija i prekriva taj žar pravog unutarnjeg „Ja“. Lakomost nije ništa drugo nego li jedna prenapuhana pohlepa. Prosvjetljen čovjek zna, da je požuda njegov najveći neprijatelj, te pokušava tamo gdje može, da je se kloni. Ali ipak, iako ti želiš da ju izbjegavaš, požudi stoje mnoge maske na raspolaganju, te se pokušava kradom uvući u tvoje srce i tvoje misli.

40 Potrebno je prvo, da otkrijemo tvrđavu tog uništavajućeg neprijatelja, da bi ju potom mogli osvojiti. Ta razbojnička požuda ima bazu u našim najvažnijim centrima - u čulima, Duši i Intelektu, koje je ona osvojila i drži ih u svojoj vlasti. Iz te komandne centrale ona sada napada mudrost i sposobnost dokučivanja, ubija ih, i omagljuje našeg unutarnjeg „Ja“ - Atmana.

41 Arjuna, zbog toga, napadni te požude, te razbojнике. Osvoji tvoja čula, tvoju Dušu i tvoj intelekt (viši Duh, Buddhi, o kojem ćemo nešto kasnije više čuti), te ih upotrebi za Božanske svrhe. Ako ti uništiš te požude, pojavit će ti se tvoj pravi „Ja“ - Atman - u punom svijetlu.

42 Shvati tu stratešku situaciju i poziciju koju moraš da primijeniš u ovom ratu. Požude se rado hvataju na suptilne stvari - pojmove (pojmovi koji nam nisu odmah jasni - koji se teže dokučuju) a ne na one grube (nama dobro poznate). Čula su mnogo suptilnija, tj. finija nego li tijelo; Duša je pak mnogo finija nego li čula; a Intelekt je još suptilniji, tj. finiji nego li Duša. Još finiji i još udaljeniji od svih požuda je Atman, to što je najsubtilnije (naša unutarnja srž).

43 Arjuna, zbog toga je realiziranje tvog pravog „Ja“ - tvog Atmana - najjače oružje pri uništenju tvojih požuda. Samospoznaja je prava spiritualna spoznaja (Jnana). Dozvoli da tobom vlada tvoj viši „Ja“ - tvoj Atman. Savladaj sa njime samog sebe.

4. Poglavlje

Odnos između spoznaje, djelovanja i odricanja

(Jnana-Karma-Sannyasa-Yoga)

*„Svaki put kojeg jedan čovjek uzme prema meni je moj put ...
svi putevi vode k meni.“*

1 Potom kaže Krišna: „Arjuna, ja sam tu istinu učio Šuryu (Boga Sunca). On ju je preneo dalje na svog sina Manu, najranijem - prvom čovjeku, a on opet na svog sina Ikašvaku, prvog kralja na ovoj zemlji - time, da bi mogao ščim bolje da savlada svoje svjetske dužnosti.

2-3 Od generacije do generacije su si to znanje - te tajne - prisvojili oni najsposobniji ljudi. Ali s vremena je bilo takovih ljudi na ovom svijetu sve manje, te je i vremenom nestalo te prakse i tog tajnog znanja. Ja ovdje upotrebljavam izraz „tajno znanje“; u stvari tu se ne radi o nekom tajnom znanju ili nekim tajnama, nego o tome, da danas to znanje nitko više ne želi da čuje. Arjuna, ja ću ti sada otkrit tu istinu, tu tajnu, jer te volim a i zaslužio si da ju čuješ.“

4 Arjuna ga pogleda začuđenim pogledom te prekine Krišnu: „Ali Krišna, kako je to moguće, da je jedan današnji živeći čovjek bio učiteljem jednog čovjeka iz pradavnih vremena? Krišna, mi smo već mnogo godina stari prijatelji a ti si samo pet ili šest godina stariji od mene. Pa ti si se i rodio mnogo generacija nakon Šurye i onih drugih. Oni pripadaju jednoj prošlosti, jednom vremenu, koje je za nas nedokučivo. Kako možeš da tvrdiš da si ti taj, koji ih je to sve učio? Molim te, ne kaži mi sada, da se tu sada radi o tebi u jednom prijašnjem životu! Čudno mi je to sve. To me zbunjuje.“

5 Krišna: „Vidi, probat ću ti to objasniti na jedan sasvim jednostavan način, tj. da smo mi već prošli kroz mnoga rođenja. Ti se u ovom životu na njih ne sjećaš - zaboravio si ih, ali **JA**, **JA** se sjećam svih njih i nisam ih zaboravio. **JA** sam si svjestan moje neprekidne egzistencije kao i mog Atmana kroz sve dosadašnje generacije. Eto, to ti je ta razlika između nas. “

Otkrivanje Krišne

6-8 Osim toga treba da znaš, da sam **JA**, kao Božanstvo u svim bićima i svemu što pripada prirodi, nerođen i neumiruć. Ali ipak se i **JA** s vremena na vrijeme manifestiram i pojavljujem u liku jednog čovjeka, te ljudi misle da živim među njima jednim zemaljskim životom. Da, **JA** mogu da izgledam kao jedan čovjek, ali to je samo varka, **JA** nisam ljudskog porijekla; **JA** se samo pridružim prirodi, koja je moja. Uvijek u vremenima kad nestane pravednosti i dostojanstva među ljudima, kad poraste zlo, uvijek onda dolazim i postanem čovjekom među njima. Dolazim, da bi ljude nanovo usmjerio, da bi ih preokrenuo, da uspostavim red, da ih upoznam sa mojim veličanstvenim planom života, da im objasnim svrhu života, da im služim kao primjer, da bi me mogli slijedit. Iz tog razloga **JA** dolazio u svim velikim svjetskim razdobljima, u vremenima spiritualnih i moralnih krize.

9 Jelda, za tebe je to jedna neobična tvrdnja? Da, većini ljudi je to neshvatljivo, da **JA** kao Gospodin i Bog stvarno dolazim k njima i živim među njima. Ali za one koji su spremni da dokuče tu tajnu, da sam **JA**, Bog, taj koji u njima djeluje i vlada, za njih je moj dolazak u čovječjem naličju jedna veoma velika rijetkost a i pogodna mogućnost da se oslobode svog pogrešnog vjerovanja, da su jedno tijelo.

10 I to su onda ti, koji onda cijelom svojom snagom traže vezu sa menom, sa Atmanom, jer su se oslobodili svoje nevjere. Tako se onda oni kroz meditaciju povežu sasvim sa menom, sa u njima prebivajućim Božanstvom. Snagom tog veličanstvenog znanja oslobode se požuda, straha i bijesa, te konačno, kao i mnogi prije njih, ostvare taj svoj najveći cilj.

11 Misliš li da sam pristran? Ne, nemam ja ljubimaca. Svaki put, kojim jedan čovjek krene prema meni, je moj put. Svejedno kojim putem mi se netko približi - ja uvijek dajem isto za isto. Ako me netko drži za svog oca ili majku, onda ga i ja držim za moje dijete. Ako mi netko služi tako, kao da sam njegov gospodar, akceptiram i tu službu, kao njegov gospodar. Ako me poštuju i vole, kao da sam njihovo dijete, onda dolazim k njima i kao jedno dijete. Oni koji me žele, te želim i ja. Tko me vidi kao prijatelja, tome sam prijatelj. A i onima koji me drže za neprijatelja, dolazim kao neprijatelj. Svi putevi vode k meni, k Božanstvu.

12 Oni, koji u ovome svijetu žude za svjetskim potrebama, moljakađu se Bogovima (nižim Božanstvima), da im oni ostvare njihove potrebe. U stvari svaka požuda je jedna vrsta molitve i donosi veoma često i brzo rezultate. Ščim je jedan ideal viši tim duže ga moramo i slijedit, tj. čekati na rezultate.

13 Na početku sam stvorio sistem evolucije u prirodi, pomoću kojeg se sva bića spiritualno razvijaju i uzdižu. Isto tako sam stvorio i četiri grupe ljudi, da bi ljudsko društvo moglo da funkcionira i da raste. Ta podjela je odraz uvijek većeg moralnog i spiritualnog razvitka. Sva ljudska društva su preuzela taj primjer i njegov su odraz.

14 Arjuna, znaj, svi su ljudi u svojoj jezgri isti, ali ipak ima među njima razlika, koje se odnosi na njihovu Karmu (sudbinu, tj. posljedica po njihovim dijelima u prijašnjim životima) kao i kod njihovih prirodnih sposobnosti. Ali znaj, iako sam JA uzrok svih tih razlika, JA (unutarnji Atman - Atman u njima samima) ostajem slobodan od njih, jer sam izvan svake Karme, izvan posljedica mog djelovanja."

Oslobođenje od Karme (sudbine)

15 Kao što sam već rekao, ja sam slobodan od Karme. I svaki čovjek koji je stvarno shvatio taj princip Atmana - tog pravog unutarnjeg „Ja“, neće više bit vezan na posljedice svojih dijela. Nije to nikakvo novo otkriće. U prijašnjim vremenima su ljudi to znali. Oni su živjeli i radili u ovome svijetu, ali bez tog Ja-osjećaja, te si zbog toga nisu natovarili nikakvu Karmu - sudbinsku krivnju. Arjuna, napravi i ti to tako.

16-17 Ali, ponekad nisu znali ni sami veliki mudraci, što to znači radit ili ne radit. Reći ću ti sada, koja dijela (Karme) ti možeš izvesti, a koje trebaš da izbjegavaš. Ta tajna te može stvarno osloboditi od krvotoka života i smrti.

18 Pravo prosvijetljen čovjek je onaj, koji u neradu vidi rad, a u radu nerad. On je shvatio: da ako na svjetskom polju nastaje neki rad, u njemu samome se ne događa baš ništa; te i obrnuto - tamo gdje tako izgleda, da se ništa ne događa, događa se možda na unutarnjem polju nešto veoma važno.

Arjuna, prosvijetljeni ljudi su u svijetu, ali nisu od tog svijeta. Oni se mogu i intenzivno baviti sa svim mogućim poslovima, ali njihova glava i srce nisu tu prisutni. Na unutra su se povezali sa Atmanom. To su ti, koje su slobodni od Karme. Oni, koji ne poznaju svog pravog „Ja“ - Atmana, i misle da su tjelesni, te oni koji rade, i pokušavaju da se odreknu svjetskih poslova, ali u sebi samome nose još uvijek taj životni nemir - pobudu, nisu se oslobodili Karme. Ta životna pobuda - nemir je isto tako jedan rad, misle da nerade, ali ipak rade i stvaraju si novu Karmu.

19 Stvarno pametni ljudi rade, ali ne da bi time nešto dobili, te su zbog toga i u sebi koncentrirani i mirni - bez ikakvih pobuda. Takovo stajalište, tj. pogled ruši okove Karme. Sve njihove egoistične potrebe su bačene u vatru spoznaje - uništene su, jer su si postali svjesni toga, da nisu tijelo - nego Atman - pravo unutarnje „Ja“ - Duh.

20-23 Dragi prijatelju, za tebe su te misli nešto novo, ali slušaj me nadalje. Ali prosvijetljeni, koje JA tu opisujem, su uvijek zadovoljni i njima ne treba ništa. Oni su odbacili sva vanjska stajališta i pripomoći. To je ta prava sloboda. Oni rade i nadalje, ali to je za njih sada služba za Boga. Oslobođiti se požuda i potreba, je za njih ključ njihovih uspjeha. Time što ništa ne očekuju, što ništa ne žele, te odustaju od svega, drže svoje misli i osjećaje pod kontrolom. Time što su si podčinili požude, ne stvaraju si nikakvu novu Karmu, iako žive i rade u ovome svijetu. Oni su iz svog života uklonili

sve suprotnosti, te su u uspjehu ili neuspjehu, dobitku ili gubitku uvijek isti; ne konkuriraju i ne uspoređuju se nikad sa drugima, nikome ne zavide te uzimaju na sebe svaku sudbinu. Iako su u ovome svijetu, nisu na njega vezani Karmom. Karne nestane ako si bez požuda i potreba, ako si očistio tvoj osjećaj te shvatiš, da je život jedna cjelina, i ako ti izvršiš sve tvoje obaveze sa stajališta jednog žrtvovajućeg, kao čin odanosti, kao dar - poklon.

Različite forme obožavanja

24 „Arjuna, sve, svako stanje u mom stvaralačkom dijelu - mom stvaralačkom otkrivanju, je Božje - Božanstvo (Brahman)! Sve to, i što je ikad bilo žrtvovano - je Brahman; i ceremonija žrtvovanja je Brahman; ti ili to, što se žrtvuje, je isto tako Brahman; pa čak i vatra u kojoj se spaljuje to sve što mi žrtvujemo, je Brahman. Nije Bog negdje daleko, nego on je u tebi, to si ti sam. Shvati i otkrij Božanstvo u svim tvojim dijelima, te ćeš moć stvarno da ostvariš sjedinjenje sa njim, sa Brahmanom. Da bi nam to uspjelo, potrebno je da se potpuno u njega smjestimo - našom koncentracijom - našom voljom, i da smo si ga svjesni u svakoj situaciji. Svejedno što ti radiš, u bilo kojem momentu, da li jedeš, spavaš, radiš, moliš se ili dišeš - ta forma obožavanja pospješuje tvoj rast, tvoj razvitak k pravoj spoznaji i prosvjetljenju.

25 Poneki ljudi, koji nisu toliko spiritualno razvijeni, prinose žrtvu nižim Bogovima. Ako se ta ceremonija izvrši sa stvarnom privrženošću, donosi isto tako spiritualni rast. Oni koji su pak razvijeniji, oni vrše i namjenjuju tu službu najvišem Božanstvu - Bogu. Oni time predaju (unose) svoju individualnu svijest u kozmičku - oni žrtvuju svoj niži „Ja“ - Ego, Bogu.

26 Poneki razvijeniji ljudi su stvarno naučili svoja pet čula držat pod kontrolom. Oni ih prinose kao žrtvu suzdržanosti. Time ih oni kontroliraju već na samom ulazu, tj. mnogo prije nego li što te sve požude uđu kroz njih u njihovu svijest. A ima i takovih, koji čine sve baš suprotno tome - oni ih ne sprječavaju, nego samo kontroliraju njihov utjecaj na razmišljanje i osjećaje. Ta dva puta nas dovode do istog rezultata: čišćenja unutarnjeg shvaćanja i prosvjetljenje Duše, te su veoma neophodni u procesu samospoznaje.

27 Oni drugi, koji su dokučili tajnu svog unutarnjeg „Ja“ - Atmana - žrtvuju iz dubokog uvjerenja sva svoja dijela, sva svoja čula - osjećaje, pa i rad životne energije, rad srca, pa čak i disanje. U tom momentu su oni svladali - uklonili snagu razmišljanja i osjećaja, svoj Ego (niži „Ja“), i u tom momentu gube osjećaj svake prisutnosti, tj. egzistencije na ovome svijetu, potpuno su ušli u Brahmana.

28 Ima i takovih, koji kao jednu žrtvu prinose svoja bogatstva (materijalna dobra). Pa i takovih, koji kao žrtvu prinose svoju duboku bol. Takove, koji se predodrede svećeničkom ili manastirskom životu; oni stavljaju na postolje kao svetu žrtvu, poznavanje svetih pisama, te i takovih, koji i vrijeme u meditaciji prinose kao jednu svetu žrtvu.

29-30 Poneki žrtvuju Pranu, tu tajanstvenu životnu energiju u njima. Oni to čine pomoću kontrole disanja; prestaju jednostavno da udišu i izdišu. Poneki se odreknu jela, te na taj način spiritualiziraju svoju energiju - tj. oni izlijevaju svoju vlastitu energiju u kozmičku. Smisao i mudrost tog žrtvovanja (obožavanja) - prinašanja žrtve - je u tome, da si razviju i usvoje jedno specifično stanje gledanja. Stvarno, svi oni koji žive i rade na taj način, ne opterećuju se novom Karmom.

31 Od toga nemaju nikakve koristi oni koji nisu sposobni da žrtvuju. Ali svi oni koji svoj život prinose kao žrtvu, uzimaju k sebi Božji nektar. Kroz nesebičnost postaju Božji.

32 Arjuna, ima mnogo različitih žrtava koje jedan čovjek može da prinese Bogu. Sve one potječu iz rada Duše i tjelesnih osjetila. Rad u biti veže na Karmu, ali oslobađa od nje, ako ga pridoneseš kao žrtvu. Usmjeren rad je plan svete prirode.

33 Prinašanje spoznaje (spiritualne spoznaje tvog pravog unutarnjeg „Ja“ - tvog Atmana) kao jedne žrtve, je puno bolje, nego li bilo koje materijalno žrtvovanje. Cilj svih tvojih zanimanja, svog tvog rada nebi smio bit taj, da dođeš u posjed velike imovine, te da ju pokušavaš umnožit (time ćeš se samo još više vezat za ovaj svijet), nego da si prisvojiš spiritualno znanje - spoznaju Atmana. Tvoj život ima samo jednu svrhu, da se prosvijetliš i povežeš sa Bogom.

34 Jedna druga dobra mogućnost pri traženju tog spiritualnog znanja je ta, da cijeniš onog koji ju već posjeduje. Vremenom će svaki onaj tko traži to znanje, bit svojom sudbinom dovest u situaciju, da i on nađe svog učitelja. Uči kod njega; jer kao što se na jednoj gorućoj svijeći mogu i mnoge druge upalit, isto tako može i jedan prosvijetljen čovjek da ti pokaže put spoznaje.

35 Arjuna, jednom kad ćeš i ti doći do te spiritualne spoznaje, neće se tvoja Duša nikad više smotat. Ugledat ćeš sva bića u njihovom pravom „Ja“, u Bogu.“

Snaga samospoznaje

36 Sa spiritualnom spoznajom možeš da postigneš to, što ni jedna druga snaga ne može da postigne. Pa i jedan najpokvareniji čovjek može sa njom da ukloni sve svoje grijehove (da ih eliminira).

37 Dokućenje spoznaje o našem pravom unutarnjem „Ja“ uništi u nama sve naše tri Karme: te još u dalekoj budućnosti čekajuću Karmu (sudbinu), te u skoroj budućnosti i te u sadašnjosti djelujuću Karmu. Spoznaja Atmana uništava potpuno prve dvije Karme, a ova koja je sada trenutačno na dijelu se onesposobljuje.

38 Ništa na svijetu ne može čovjeka tako očistiti - oplemeniti, kao spoznaja te spiritualne istine - razlikovanje nestvarnog od stvarnog - našeg prirodnog egoističnog „Ja“ (Ego) i onog pravog duhovnog „Ja“ - našeg Atmana - našeg Duha. Time što se mi sada krećemo na tom spiritualnom području, bit ćemo sa vremenom i sposobni, da i sami shvatimo tu istinu u našem srcu.

39-41 Arjuna, shvati spoznaju spiritualne istinu kao tvoj najviši cilj. Učvrsti se u vjeri. Podčini i vladaj samostalno tvojim osjećajima. Na taj način će se u tebi brzo ustaniti mir Božanstva. Neznalice, tj. oni koji ne poznaju Atmana, su ti koji gube svoj život - žive zabadava. Kroz svoju nevjeru su se udaljili od sebe, nisu shvatili i upoznali ni sebe, a ni druge. Tako osiromašeni neće imati sreće u ovom, a ni u jednom budućem životu. Ljudi, koji poznaju Atmana, oni koji su se odrekli svih nadoknada za svoj rad, jer ga žrtvuju Bogu, su slobodni; - nema tih okova koji bi ih mogli držati. Iako su uvijek nečim zaposleni, Karma ih ne može oprljati.

42 O prinče, tvoje neznanje o tvom pravom unutarnjem „Ja“ - Atmanu (Duhu Božjem) je uzrok, da sada, kad moraš da donosiš odluke, ne želiš da naređuješ. A suprotno tome, kad bi posjedovao potpunu spoznaju o Atmanu, bio bi sasvim odlučan. Uništi stoga mačem spoznaje tvoje neznanje i sumnju u tvom srcu. Uzdigni se hrabrog srca. Budi borac!”

5. Poglavlje

Razmišljanje o cilju

(Sannyasa-Yoga)

*„Sa tom izvjesnošću ćeš doći do mjesta, gdje se svi putevi sastaju,
te ćeš dobit vječit mir - spokojstvo.“*

1 Sada je izletio Arjuna sa ovim riječima: „Krišna, slušam te što mi pričaš. U jednom momentu mi savjetuješ put spoznaje (jedna vrsta Sannyasa-Yoga) a potom put nesebičnog rada (Karma-Yoga). Zar to nisu različiti putovi? Koji put je za mene najbolji?“

2 Krišna odgovara: „Ta obadva puta vode k istom cilju, k oslobođenju. Ali put Karne je za tebe, kao i za mnoge druge ljude, bolji put. Mnogi ljudi na tom spiritualnom putu misle da im je dužnost da se povuku iz života, što im može i uspjet, te nađu za neko vrijeme i mir, ali tu se veoma brzo pokaže, da je to samo Ego, koji se sakrio iza maske mira.

3 Čovjek, koji je ispunjen žarom nesebičnog rada, koji nije ovladan silama lakomosti i mržnje, je taj „oslobođeni“. Nije to važno, tko si ti, nego samo to, dali si oslobodio tvog „Ja“ (Ego) - od egoizma. Ovako oslobođen od tvog nižeg „Ja“, otrgnuo si se iz obuhvata Karne.

4 Nepodučeni misle, da ta dva puta - put odricanja i put rada - vode k različitim rezultatima, ali to nije tako. Oni su si slični, ali nisu isti; usporedi ih.

5 Prava spoznaja te vodi k pravom radu. Prav rad pak poziva pravu spoznaju. Usporedi ta obadva puta, te ćeš vidjet, da se oni na svom kraju susreću. Susreću se, ali oslobođeni Karne; oslobođeni od budućih rođenja i smrti. Onaj tko poznaje ta dva puta, taj poznaje i istinu.

Uloga rada

6-7 Arjuna, kao što sam već rekao, nitko ne može a da ne radi. Prosvijetljen čovjek shvaća da mora da radi, ali da je ipak bolje ako on pritom nije sebičan tj. da se smjesti podalje od tih sila svjetskog egoizma. Onaj tko sam ne iskusi i ne otkrije tu istinu,

mora se oslanjat na različite teorije. Ali takove teorije ne spadaju u život jednog čovjeka koji se odlučio podčinit spiritualnom razvitku.

Duša se rafinira (razvija) i onda ako se on i bavi nekim poslom. Rafiniranje tvoje Duše ti donosi spoznaju i prouzrokuje da se tvoj osjećaj izgubi, da si ti taj koji radiš, te da napravi mjesto onom osjećaju koji kaže da je Bog taj koji od sada radi tj. djeluje u tebi.

8-9 Prosvijetljen čovjek uvijek misli: „Ja (taj pravi viši „Ja“) ne radim ništa. Ja (to tjelesno niže „Ja“) sam samo alat. On, ili ona, su si toga uvijek svjesni, kod gledanja ili slušanja, dodira ili mirisanja, pri jelu, kod kretanja, spavanja, disanja, govorenja, držanja ili puštanja, te i kod samog zatvaranja ili otvaranja očiju, uvijek su si toga svjesni, da su sve te radnje samo interakcije između tjelesnih čula i svjetskih objekata. Ta djelovanja se nama pričinjuju kao da su stvarna, ali to što djeluje nismo mi, već priroda. Sva ta dijela izvodi naš tjelesni niži „Ja“, a ne onaj stvarni unutarnji viši „Ja“, naš Duh - naš Atman. Ali kao što već i znaš, Atman se nalazi van moći prirode tj. ovog zemaljskog svijeta.

10 Kao što se ni Lotus-cvijet ne oprlja zamazanom vodom na kojoj pliva, isto tako se nećeš ni ti oprljati radom u ovom svijetu ako sva tvoja dijela izvedeš sa ciljem žrtve - žrtvovanja, te pritom ne očekuješ neku naknadu ili pohvalu.

11 Čistoća srca, osjećaja i djelovanja su veoma važni elementi kod spiritualnog razvitka. Za prosvijetljenog čovjeka koji je sav svoj život usmjerio na Boga, su tijelo, čula i intelekt samo alat kojim se on rafinira - prosvjetljuje. Svaki rad kojeg radi taj prosvijetljen čovjek, će bit izveden sa najvećom pažnjom - bez egoističnih pobuda, te on na taj način i pozitivno djeluje na svoj spiritualni razvitak.

12 Tako prosvijetljen čovjek je zadovoljan, spokojan, tj. on počiva u miru. A svjetskog egoističnog čovjeka muče samo brige, te nikad nije zadovoljan.

13 Pravo prosvijetljen čovjek je priseban. U Duši se odrekao svih svjetskih djelovanja, živi podalje od njih, zadovoljan sa spoznajom, da je on samo putnik na ovome svijetu, te da se pritom nalazi samo u jednom tijelu. Na rad ga ne tjera požuda, a i druge ne uvlači u rad.

14 O, Arjuna, kako je to samo nedokučivo. Sve je to stvorio Bog, ali on ne upravlja time. Nije on taj, koji određuje čime će se netko baviti, a isto tako nije ni on ulio u ljudsku prirodu taj osjećaj „Ja sam taj koji radi“, te isto tako ni ne povezuje čovjekova dijela sa posljedicama tog rada. To čini priroda. Rad, djelovanje, Karma, sve to pripada prirodi - prirodno je, a ne Božje. Čovjek je taj koji pritom odlučuje, te i tako stvara svoju sudbinu - Karmu. Ljudi si sami stvaraju svoju budućnost.

15 Nije Bog odgovoran za loša ili dobra dijela jednog čovjeka, te ih on ni ne registrira. Cijela Karma - dijela koje je netko učinio, bila ona dobra ili loša, pripadaju onome tko ih je izveo (pretvorila su se u njegovu sudbinu). Bog je apsolutna duhovnost, savršenstvo i blaženstvo. Zemaljska dijela nemaju sa njim nikakve veze. Tko tvrdi nešto drugo, taj je udaren sljepoćom i neznanjem. Ponavljam: Bog, to pravo više „Ja“ u svakom živom biću nije dio zemaljske prirode“.

Svijetlo mudrosti

16 Tako, kao što se noćni mrak izgubi, kad se pojavi sunce, isto tako će se izgubiti i mrak tvog neznanja i sljepoće, kad ćeš doći do spoznaje o tvom pravom višem „Ja“.

17 Prosvijetljeni ljudi rastjeruju mrak Duše, te ublažuju na taj način posljedice loših dijela iz njihove prošlosti. Usmjeruju svoju prosvijetljenu Dušu na Božanstvo, te se i povežu sa njim. Taj način života ih ustanjuje u Bogu, oslobađaju se zakona rođenja i smrti, te nikad više ne će bit rođeni na ovoj zemlji.

18 Oni znaju da sunce sije svim živim bićima podjednako. Oni, koji su nosioci tog znanja, gledaju na sve podjednakim pogledom, i vole sve podjednako. Svejedno im je, dali je pritom netko spiritualno već napredan ili ne. Oni su i puni ljubavi prema životinjama. Pravi poznavaoč Božjeg života vidi svugdje i u svakom živom biću, Božanstvo.

19 Već sada, dok još žive u jednom tijelu, dolaze ti prosvijetljeni ljudi do spoznaje, da ne postoji nigdje neki život, koji bi bio odvojen od Boga.

Blaženstvo Brahmana (najvišeg Boga)

20 Arjuna, prosvijetljeni ljudi su slobodni od mraka. Oni poznaju najviše Božanstvo (Brahmana) i svjesni su si svog vlastitog identitete u njemu. Njih ne može usrećit ili uveselit nikakva sreća - a i nikakva žalost ožalostit; ne raduju se, a nisu ni tužni. Znaju, da je sreća samo jedno zadovoljstvo, jedan veoma kratak osjećaj, a da onda na nju sa sigurnošću dolazi bol i bijeda.

21 Tim ljudima ne trebaju u životu nikakva vanjska pomoćna sredstva. Kroz stalnu meditaciju su povezani sa Bogom, žive u Božanstvu, poznaju tu vječnu sreću, koja se pojavljuje tek onda ako živimo u svom pravom višem „Ja“ - u Atmanu. S tom spiritualnom spoznajom se uzdižu iznad svih požuda i atrakcija ovog svijeta, žive i uživaju u vječitom blaženstvu, te u ničem drugom.

22 Tako prosvijetljeni poznaju te sve prirodne i prolazne osjećaje, te ne traže svoju sreću u svijetu osjećaja. Uživanje u svjetskim osjećajima je uzrok boli i bijede. Svjetska zadovoljstva izgledaju samo tako, kao da nas rade sretnima, ali ona su veoma promjenjiva i na kraju nas naprave nesretnim.

23 Arjuna, požuda i bijes su jedan par. Bijes je tvoja reakcija na frustraciju po neispunjenim željama. Ako će ti uspjeti da savladaš, požudu i bijes (koji nastaju u tvom tijelu) živjet ćeš u vječitom blaženstvu.

24 Svi oni, koji su našli veselje, mir i spokojstvo u sebi samima, su oni, koji su stvarno sretni. Stupanj njihove sreće stoji u direktnom odnosu o tome, u kojoj mjeri im je uspelo da se oslobode ovog materijalnog svijeta.

25-26 Nestali su sada svi njihovi grijehovi (pogreške). Njihove požude, bijes i egoizam su isto tako nestali. A i njihovo neznanje je nestalo - protjerano Atman-spoznajom. Žive svojim srcem i osjećajima u Bogu, uvijek spremni da svakome koriste. Oni koji su stekli taj stupanj razvitka su pravi sveci.

27-28 Postupak, kojim možemo da si podčinimo Dušu i čula se sastoji u tome, da pokušamo isključiti sve utjecaje vanjskog svijeta na nas, te da naš koncentriran pogled usmjerimo na spiritualnu točku koja se nalazi među našim očima, te da pokušamo uvijek nanovo izjednačiti naše udisanje i izdisanje. Tek onda kad nam to uspije, da mi naše tijelo, našu prirodu, naša čula i naš intelekt dobijemo pod kontrolu (to znači: mi smo bez požuda, straha i bijesa), tek onda se ostvaruje ta prava sloboda, sreća i blaženstvo u nama - u Božjoj unutrašnjosti.

29 Arjuna, misli uvijek na mene. Znaj, da sam JA, Božanstvo (Brahman) onaj, kome se svi mole, a i onaj kome svi pridonose žrtvu. JA sam početak i uzrok svega, prijatelj svih živih bića, svejedno gdje oni žive. Sa tom spoznajom ćeš doći tamo, gdje se svi putovi sastaju, te ćeš tu i završiti u jednom stanju vječitog mira, spokojstva i blaženstva.

Ukroti Dušu i čula

(Dhyana-Yoga)

*„ . . . Ne samo Boga poznat, nego se doslovno sa njime i ujedinit!
To je taj veliki plan i svrha njegovog velikog stvaralačkog dijela,
a koji je ljudima na ovoj zemlji potpuno nepoznat.“*

1 Krišna nastavlja dijalogom: „Čovjek, koji u ovome svijetu radi te za taj rad ne traži nikakvu naknadu ili plaću, je jedan Sannyasin (onaj koji radi), ali i jedan Karma-Yogi (onaj koji ne radi). Ali čovjek koji neće da radi, nije ni jedan od tih dviju. Ti ne smiješ da ne ispuniš tvoje obaveze, nego ti moraš u njih uložiti tvoju cijelu radnu snagu, do konačnog kraja.

2 Arjuna, ponavljam ti: Nikad se nitko ne će sa Bogom sjedinit, tko se nije riješio svojih požuda i tko ne prestane da traži nadoknadu za svoj rad. Put nepožudnog rada (Karma-Yoga), te odricanja naknade za njega (Sannyasa), izgledaju kao da nisu isti, ali to nije tako. Cijelo spiritualno razvijanje se osniva na odricanju svih egoističnih pobuda.

3 Put za one, koji se spiritualno razvijaju je put rada (Karma-Yoga). A za one, koji su već postigli vrhunac svog razvitka je najvažnije sredstvo, dubok unutarnji mir i nerazmišljanje.

4 Boga se ne može naći u duhovnom nemiru i svjetskim poslovima. Moraš da od tebe odstraniš sve misli koje te vuku k ovom svijetu. Tek onda kad si se riješio tih svih egoističnih potreba i želja, uspjeh će ti da postigneš to najviše stanje, sjedinjenje s Bogom.

5-6 Arjuna, to ti moram posebno naznačiti, ti se moraš sa tvojim vlastitim snagama podići do vrha! Ne smiješ da dopustiš da te tvoj niži-Ego ponizi. Budi si svjestan te činjenice, da taj niži-Ego može da bude tvoj prijatelj, ali i tvoj neprijatelj - prijatelj, ako ga upotrijebiš pri oplemenjivanju tvoje Duše, osjećaja i tijela; a neprijatelj, u slučaju da te vuče u tijelo, k njegovim potrebama i požudama. Pravi „Ja“ (Atman) je naš saveznik, a egocentrični „Ja“ naš neprijatelj.

7 Veseo i miran čovjek koji se ujedinio s Bogom je taj pravi čovjek. Njega ne uzbuđuje ni vrućina a ni hladnoća, zadovoljstvo a ni bol, čast a ni sramota. To su svojstva jednog potpuno spiritualno razvijenog čovjeka.

8-9 Čovjek, koji poznaje svog pravog „Ja“ - svog Atmana, je pobijedio sva čula i ostaje u svim situacijama sasvim miran - taj čovjek se popeo do vrha ljudske svijesti. Za njega je vrijednost pune šake zemlje, kamenja ili zlata, ista. Ne pravi nikakvu razliku između sveca ili grješnika, rođaka ili stranca, prijatelja ili neprijatelja, svejedno mu je dali ga netko voli ili ne voli. Svjetski ljudi su privrženi svjetskim stvarima; a oni prema Bogu usmjereni, teže samo za Božjim. Bit prosvjetljen je stvarno nešto veliko.

Različite metode meditacije

10 Arjuna, da bi ostvario to božanstveno stanje, moraš da metodom meditacije (Dhyana-Yoga) postigneš to ujedinjenje sa tvojim pravim „Ja“ - sa tvojim Duhom - sa Atmanom. Moraš da budeš gospodar nad tvojim mislima i osjećajima, da si slobodan od svih požuda za svjetskim bogatstvima, da ništa ne očekuješ i da nisi pohlepan. Moraš da budeš sposoban da živiš sam na jednom mirnom mjestu, ako ništa drugo onda bar u tebi samome. To unutarnje školovanje nazvano „Meditacija“ je neophodno potrebno, jer je ono sredstvo za ostvarenje viših i uzdignutih ciljeva.

11-12 Metoda meditacije zahtijeva od nas, da si za tu svrhu potražimo jedno čisto mjesto, da se onda tu smjestimo, ne previsoko a i ne prenisko, da je to mjesto pokrito sa srnskim krznom i preko njega prebačena još jedna čista marama. Trebali bi se potruditi da iz naše svijesti odstranimo sve misli i osjećaje. Na taj način će se naš Duh (tako oslobođen) prebacit u svoje staro prvobitno stanje, te na taj način omogućuje Bogu da nas posjeti i ispuni.

13-14 Sjedi pri meditaciji uspravno. Neka ti tijelo bude potpuno mirno. Ne dozvoli tvojim očima da ti se pomiču (uokolo zvrču). Koncentriraj se pritom na špicu korijena tvog nosa (centar spiritualne svijesti). Sjedi sada potpuno miran i koncentriraj tvoje misli na mene (Boga).

15 Dugom koncentracijom postaje naš Duh miran i prestaje da zvrka uokolo. S vremenom će se kod nas razvit jedan nov osjećaj, jedna nova mogućnost unutarnjeg dubljeg shvaćanja, tako da ćemo bit odjednom sposobni da shvatimo i sasvim komplicirane odnose u ovom svijetu. Takav jedan čovjek (Yogi) koncentriran na Božje, dolazi u posjed dubokog zadovoljstva i mira, nalazi se u zenitu samoostvarenja, te se pritom i ujedini sa menom.

16-17 Onim ljudima koji previše ili premalo jedu, koji previše ili premalo spavaju, meditacija neće uspjet. Jedi samo takovu hranu koja ne nadražuje tijelo, tj. ne uzbuđuje Duh. Ako uspiješ regulirat, tj. promijenit tvoje običaje jela, spavanja, rada i slobodnog vremena, nestat će kroz meditaciju svaka briga i duhovno-duševna bol.

Yogi (meditativni čovjek)

18-19 „Arjuna, naša Duša je već jako dugo pod utjecajem ovog svijeta te se neda tako lako kontrolirat. Ali ako nam uspije da ju nama podčinimo i povučemo iz svih egoističnih pobuda, onda smo u Yogi, tj. u ujedinjenju s Bogom.

20 Kod Duše koja je potpuno mirna, dolazi na svijetlo dana naš pravi „Ja“. Spuštajući se do te dubine, doživljavamo jedan osjećaj spokojnosti i mira.

21-22 Ako ti uspije da se uroniš sasvim duboko u tu neograničenu sreću i spokojstvo našeg Gospodina, koje se nalazi iznad i izvan svih naših čula, nećeš nikad više ispast iz te prave unutarnje istine. Tvoj život će bit jedna meditacija.

23 U tom stanju, tom najvišem stanju, nećeš više imat nikakvih potreba, svejedno koje vrste. Ništa te više neće moć uzdrmat. To duševno stanje je prava Yoga (ujedinjenje s Bogom). Stvarno, ako ti to uspije, uspjelo ti je presječ vezu koja te veže sa bolom te si time i napravio kraj tvojim bolovima.

24-28 Riješi se svih egoističnih požuda, jer one su prouzrokovale tvoj Ego. Koristi tvoj Duh i kontroliraj tvoje osjećaje. Spriječi ga da traži vezu na van. Usmjeri ga na unutra i uči ga da traži vezu sa Bogom - da u njemu miruje. Koncentriraj se na tvog Atmana, tvog pravog „Ja“. Ne misli na ništa, tako da bi se u tebi moglo rodit blaženstvo i mir. Na taj način i ovako povezan sa Bogom će tvoja sreća bit vječita.

29 Na taj način, od Boga dodirnut, vidi takav čovjek svugdje oko sebe u svakom živom biću tog pravog „Ja“ (Božanstvo).

30 Takovi, koji me vide u svemu, i mene u svima, poznaju tu nedokučivu istinu, da sam „Ja“ u jednom biću taj isti „Ja“ koji je i u svim drugim bićima. Time što oni žive u stalnoj spoznaji mene samoga, jer su me našli, neće me nikad više ni izgubit.

31 Oni koji me tako kozmički slave, slave mene, Brahm (Božanstvo) u srcima svih. Svejedno kako oni žive i koji status posjeduju; time što su se pomakli od ličnog „Ja“ (Ego), k Bogu, žive svoj život u meni - te je i zbog toga svaki njihov kontakt s drugima jedna molitva.

32 Ti uzvišeni ljudi (Yogi) znaju da su se spojili s Bogom, te da su i iz tog razloga ujedno spojeni i sa kozmosom. Stog razloga i doživljavaju brige i boli koje druge muče, kao svoje vlastite. To je u stvari najviše spiritualno sjedinjenje. Za mene su to najveći ljudi. “

33-34 Arjuna ga je opet prekinuo: „Krišna, to neću nikad moć! Duša mi je tako nemirna, tako neosjećajna, te si ne mogu ni zamisliti, da bi tu visinu, koju ti ovdje opisuješ, ikad mogao i ostvariti. Čovjekova Duša je jedno leglo svojevoljnih želja i potreba, puna požuda za svjetskim stvarima. Ne dobije li to za čime teži, postaje nervozna i nepodnošljiva. Ne mogu ju kontrolirati, nigdje ne nalazi svoj mir. Nju uhvatiti i ukrotiti je isto, kao da pokušas da uhvatiš vjetar.“

35 Krišna se smije. „Vidiš, kako samo poznaješ prirodu tvoje Duše, Arjuna. Ona je nemirna i teško ju je podčiniti, ali ipak je moguće. To se može postići na više načina: češćim vježbanjem, proučavanjem, odricanjem i čvrstom vjerom. Daj da ti to objasnim. Kroz češću vježbu (Abhyasa) možeš ju odsmijeriti od svjetskih potreba k Atmanu. Kad se ona počne usmjeravati na unutra bit će i mirnija. Poduže samoproučavanje (Vikara) te dovodi k spoznaji Atmana, tvog pravog unutarnjeg „Ja“. Neovisnost (Vairagya) proizlazi iz samoanalize i svojstva spoznaje (Buddhi). Ako ti tvoje misli, kad se one pojave, usmjeriš na posljedice loših dijela, nestat će sa vremenom i želje, da ih i ostvariš. Time što su se tvoje požude smanjile, naći će i tvoja Duša mir i dobit ćeš ju polako pod kontrolu. Čvrsto privrženje k vjeri (Šrada) će ti donijeti jaku i odlučnu volju. Te sve četiri metode su osnove meditacije.“

36 Taj, tko nema kontrolu nad svojim Egom će si veoma teško podčiniti Dušu. Ali onaj tko koristi ta prava sredstva (neprekidna vježba i nepožuda), onaj koji se potrudi, taj će i uspjeti da savlada svoju nemirnu Dušu.“

Obećanje Krišne

37-39 Arjuna ga je opet prekinuo: „Krišna, a što ako netko umre za vrijeme svoje spiritualizacije. Što se događa sa jednim još nerazvijenim čovjekom, koji je imao vjeru, ali kojemu još nije uspjelo da si podčini svoju Dušu, te se radi toga izgubio, izgubio cilj iz svojih očiju, te tako nedovršen umre? Da li je tako jedan čovjek sve zabrljao, u ovom, kao i u onom dolazećem svijetu? Kao jedan oblak, koji se razišao a da nije ispunio svoju obavezu zbog čega je on i tu: da daje kišu? Krišna, rastjeraj u meni taj mrak.“

40 Krišna odgovara: „Spiritualni rad nije nikad beskorisan. Ne brini se moj prijatelju. Tko se time bavi neće loše proći u ovom, a ni u nekom budućem životu. Arjuna, ti moraš da znaš: onaj tko se trudi da spiritualno raste, za tog nema nikakvih poteškoća!“

41-43 Po zakonu Karne se Duše opet ponovo rađaju u okolini koja je povoljna za njihovo daljnje spiritualno razvijanje. Dobri ljudi (pa i oni koji su napustili spiritualno razvijanje) dolaze pri smrti u nebo onih koji su izveli mnoga dobra i spiritualna dijela. Tu onda ostanu po nekoliko godina, te se potom, po zakonu ponovnog rođenja opet vraćaju na ovu zemlju, budu opet rođeni u jednoj spiritualnijoj porodici, te nastavljaju svoj razvitak tamo gdje su ga jednom prekinuli.

44 Po tom novom rođenju će oni opet imat mogućnost da izžive sve svoje (prilično ukroćene) požude iz prijašnjeg života. Vremenom će i to stanje proći. Sada će ih opet početi privlačiti stanje dobrog života kojeg su i već prije prakticirali (u prijašnjem životu). Snagom svog osjećaja počinju se opet interesirati za spiritualitet, te se počinju brže razvijati nego li oni, koji su svoje vrijeme u prijašnjem životu poklonili samo svjetskim dijelima i običajima.

45 Kroz trud stalnog spiritualnog razvijanja u mnogim životima, očistio se polako tako jedan čovjek od svih pobuda i požuda, te je tako na kraju i ostvario svoj najveći cilj, sjedinjenje s Bogom.

46-47 Vrijednost takvog jednog čovjeka (Yogi), koji je krenuo k Bogu, je veća, nego li jednog pustinjaka, koji si je za vježbu natovarivao sva moguća poniženja, veća i od onih, koji su se upustili u proučavanje različitih svetih pisama, kao i od onih koji provode raznolike svete ceremonije. Svi oni se još nalaze do jednog određenog stupnja u požudama. Arjuna, zbog toga postani Yogi! Znaj, da si je jedan pravi Yogi izabrao za život jedan velik, ali ipak dočiv cilj: približavanje Bogu - ne o njemu samo sve znati, nego ga stvarno spoznati, sjediniti se s njim, to je njegov cilj!

To je taj veliki cilj i plan života, koji je ljudima potpuno nepoznat. Arjuna, pokloni mi tvoje srce. Takav jedan Yogi je meni najdraži, on je stvarno moj.

II. Dio

Priroda Boga

7. Poglavlje

Boga prepoznat i doživjet

(Jnana-Vijnana-Yoga)

*„Ja poznam svako živo biće, ono iz prošlosti, sadašnjosti i budućnosti,
ali mene ne poznaje nitko.“*

1 Krišna kaže: „Arjuna, reći ću ti sasvim otvoreno. Izgleda kao da je to sasvim nemoguće, ali ipak je to moguće, da me jedan sasvim normalan čovjek upozna - tj. ne samo da sakupi o meni mnogo znanja, nego stvarno da me u životu i prepozna. Slušaj me pažljivo dok ti objašnjavam kako da to izvedeš: Usmjeri na mene sve tvoje misli, sva tvoja čula i meditiraj (duboko razmišljaj) o meni, osloni se na mene, kao da sam JA za tebe jedino mjesto prebivanja, te će ti na taj način i uspjet da me upoznaš u mojoj cijeloj cjelini.

2 Za to će ti trebat spoznaja Boga (Jnana) kao i Božja mudrost (Vijnana). Dobit ćeš ih od mene - dat ću ti ih. Različite su te dvije komponente: Spoznaju - znanje, dobivamo pomoću naših čula i Duše - znači pomoću vida i razmišljanja; a mudrost se dobiva pomoću neposrednog shvaćanja unutarne biti jedne situacije, dubokim uvidom i intuicijom. Spoznaja se događa na razini intelekta; mudrost „realizira“ spoznaju i sposobna je da ju upotrijebi u svakodnevnom životu. Posjeduješ li te dvije komponente, ne trebaš u ovom svijetu ništa više da znaš.

3 Samo je jedan među hiljadama koji traži to najviše znanje i mudrost - tu spoznaju. Znanje i mudrost sadrže spoznaju Boga. A od tih koji ju traže, dobije ju samo jedan među onima od više hiljada. Usprkos toj neravnoteži je ipak želja Boga da ju na kraju svi dobiju, ali svak u svoje vrijeme.

Bit Božanstva

4-6 „Slušaj pažljivo; Sad ću ti objasniti pravu bit Božanstva - jezgru najvišeg Boga. Prvo da znaš: **JA** imam dva aspekta, jednog nižeg i jednog višeg. Moj niži aspekt sačinjava carstvo prirode (Prakriti). Po znanju iz starijih vremena sastoji se taj sistem iz osam dijelova: zemlje, vode, vatre, zraka, etera (prostora), Duše, Intelekta i samosvijesti. Dali si to primijetio, svi ti elementi su poredani po jednom stepeničnom redu, od grube materije (fizičkih i kemijskih elemenata) pa naviše k finijim (suptilnijim): Duši, Intelektu i samosvijesti (koja je uzrokom osjećaja da egzistiramo kao jedno živo biće). Vidi, sva ta osam elementa pripadaju prirodi - svijetu prirode. Ali **JA** posjedujem i još jedan drugi viši aspekt izvan tog svijeta prirode a koji se od nje potpuno razlikuje, ali ipak sa njom zajedno djeluje. To je moja spiritualna priroda

(Puruša). Puruša, životna snaga ili vitalnost je izvor svijesti u svim živim bićima, nastanjena je u njima i radi ih živim. Ta tajanstvena snaga nosi i održava cijeli kozmos. Miješanje tih dviju elemenata, prirode (materije) i Duha (svijesti) je izvor svih bića. Život potječe iz povezivanja i međusobnog miješanje tih dva elementa, tj. ujedinjenja prirode i Duha. Cijeli kozmos izlazi u stvari iz ta dva aspekta i na kraju se opet raspada i vraća u mene.

7-8 Arjuna, ja sam čista svijest, svijest koja je izvor i osnova svih elemenata i koju posjeduje svako živo biće. Sve što egzistira, ne egzistira odvojeno od mog Božanstva. U kozmosu nema ni jedne snage a da ne izlazi iz mene i da nije moja. Cijeli kozmos je na meni naredan kao perle na jednom lančiću. Te perle se mogu i jedna od druge jako razlikovat, ali snaga koja ih zajedno drži, ta vrpca koja prolazi kroz njih, sam **JA**. Osnova sam svega. U čistoj vodi sam njezin okus. U suncu i mjesecu sam njihov sjaj. U dubini centra jednog čovjeka sam njegova plodna moć i hrabrost. **JA** sam sveto slovo „**OM**“, sinonim za Božje, a **JA** sam i „riječ - ton“, koji se čuje u kozmosu.

9-11 **JA** sam taj ukusan slatki miris zemlje. **JA** sam to što svijetli u vatri, ali i u suncu. **JA** sam svijetlo Božanstva u svim bićima. **JA** sam sveti stav u spiritualnim vježbama, onaj koji im daje smisao - **JA** sam Božja ljubav u jednom moliocu, apstinencija (povučenost) jednog pustinjaka i slatko zadovoljstvo jednog dobrodušnog davaoca. **JA** sam pra-sjeme svega egzistirajućeg, snaga razlikovanja u inteligentnima, sjaj u svim sjajnim stvarima i bićima. Kod jakih sam njihova snaga i energija. Budući da se nalazim izvan svih požuda - snaga sam nesebičnosti. **JA** sam i suptilna snaga u svim onim dobrim dijelima koja su u skladu sa svim ljudskim potrebama. **JA** sam ta urođena potreba da pomognem drugima.

Iluzija (3 Gunas)

12 „Arjuna, sve u prirodi pokazuje tri fundamentalna svojstva. Prva je dobrota (Sattva), druga je požudnost (Rajas) a treća je lijenost - pasivitet, mrak (Tamas). Sva ta svojstva potječu iz prirode, tj. mog nižeg aspekta. **JA** oblačim haljinu vanjskog aspekta ovog svijeta, ali ne pripadam njemu - odvojen sam od njega. Ta tri aspekta (kvalitete) su u meni, najvišem Gospodinu, ali ja nisam u njima u tom smislu da bi ovisio o njima. Ja nisam ovisan o prirodi ali ona je ovisna o meni.

13 Tri osnovne kvalitete prirode (dobrota, požuda i lijenost) su kao tri osnovne farbe koje se međusobno mogu miješati u beskonačnost, te na taj način ostvaruju u kozmosu sve moguće nijanse i naj taj način stvaraju to bogatstvo prirode. To izgleda kao da je „stvarnost“, ali u biti to nije tako, jer je podložno promijeni. Na osnovi tog Maya-mentaliteta (mentaliteta iluzije) ljudi ne mogu da vide kroz maglu te iluzije, tu nepromjenjivu svijest koja se smjestila izvan ovog svijeta; ne vide na van, pa do mene, pravom uzroku toga svega.

14-15 Arjuna, teško se može vidjeti kroz tu iluziju. Samo oni koji vole Boga i u potpunosti se na njega oslanjaju su u stanju da vide kroz nju. Oni koji nisu u stanju da

prodru veo te iluzije, nisu ni u stanju da razlikuju između stvarnog i nestvarnog. Zbog toga što su slijepi u svojoj višoj prirodi (Duhu) padnu u svoju nižu prirodu i čine loša dijela; dijela koja ih odstranjuju od Boga. Pošto nisu u stanju da razlikuju Božja od nabožnih dijela, nisu mi ni privrženi, meni Gospodinu.

Četiri vrste molioca Boga

16-17 „Četiri vrste ljudi se trude da se povežu sa menom: prvo; oni kojima je dosta života i muka - to su ljudi koji se Bogu mole, slave ga i poštuju, da bi im ublažio njihove tjelesne i duševne boli, da ih oslobodi od straha i patnje, drugo: ljudi koji mole Boga da im dade bogatstvo, familiju, ugled itd. treće; ljudi koji su na spiritualnom putu, koji žele da se razvijaju, koji se trude da ga spoznaju i da dođu do iskustva, koja su im potrebna za rast spiritualizacije - za samoostvarenje, četvrto; oni prosvijetljeni, koji već poznaju „Atmana“ te koji znaju, da samo Bog egzistira i kojima je Bog jedini i konačni cilj. Od svih tih tipova mi je onaj najzadnji najdraži, jer ti ljudi poznaju moju istinu i u svom životu su mi sasvim privrženi. Pošto me jako vole, volim i **JA** njih. One prve tri grupe su još uvijek vezane za svijet, više još uvijek sa svojim požudama na svjetskim stvarima i osjećajima.

18-20 Ali ipak, sve te četiri grupe su izvrsne, jer svaka mogućnost da se usmjerimo prema Bogu će u svoje određeno vrijeme donijet spiritualni okret - a to je na kraju dobro. Ali ti ljudi iz te četvrte kategorije su moje čisto **JA**. Oni me u sebi vide kao njihovu unutarnju jezgru i stalno su kod mene. Njihova privrženost prema meni je mnogo veća, nego li bilo kog drugog. Tako, kao što i drva bačena u vatru postaju vatrom, bit će i ti prosvijetljeni - u Boga uronjeni - sjedinjeni s Božanstvom, svojim vlastitim Božanstvom, njihovim jedinim ciljem. Nakon mnogo, mnogo života provedenih u meditaciji, dolaze i ti prosvijetljeni konačno k meni. Oni vide u tom cijelom vanjskom svijetu samo posljedice jednog Božjeg Duha i znadu da se Bog samo oblači sa svim tim fenomenima. Takove velike Duše su veoma rijetke. One druge će njihova priroda da tjera k drugim nevažnim Bogovima kojima će se onda i molit za sve moguće svjetske potrebe, te će im putem ceremonija pridonositi i žrtve. Lako će doći k takovim Božanstvima, pa stoga neće ni njihov dobitak bit velik. Veoma zavodnički djeluje na takove, od ovog svijeta uhvaćene ljude, mogućnost liječenja jedne bolesti, dobivanje radnog mjesta višeg položaja, te još neke druge nevažne psihičke sposobnosti. Pravi obožavaoci Boga ne gube svoje vrijeme ni ne misli na te svjetske stvari. Ta tema o „drugim Bogovima“ nije ni u njihovoj svijest prisutna. Pravi obožavatelji najvišeg Boga se ne miješaju u ovaj svijet.

21 Ipak, Arjuna: Svejedno kojeg Boga si je jedan čovjek izabrao za obožavanje i molitvu, **JA** - Božanstvo sam taj koji im jača vjeru. To radim iz tog razloga, da im pomognem pri njihovom spiritualnom razvitku, da bi se mogli korak po korak dalje razvijati. Ojačani tom jakom vjerom dobivaju to što si izmole. Stvari koje oni dobe, dajem im u stvari **JA**. Potrebe svih bića se ispunjavaju samo po mene, jer **JA** sam kozmički izvor.

23 Plod njihove molitve nije dugoročan, prolazan je (te stoga nije ni stvaran); stvaraju si samo kratkoročna zadovoljstva. Onaj tko se moli takovim Bogovima ide po smrti i k njima; a oni koji su mene volili dođu k meni.

24-25 Ljudi sa manjom inteligencijom ne shvaćaju moju uzvišenu nepromjenjivu prirodu, nego u meni vide jednog, sa jednim svjetskim tijelom obučenog svjetskog čovjeka. Nesposobni su da shvate transcendentno Božanstvo. **JA** se takovima ne otkrivam. Veoma su rijetki ti koji mogu da me ugledaju kroz tu zavjesu iluzije (Maja) koju sam ja prostro pred menom.

26 Arjuna, **JA** i moja iluzorna priroda smo uvijek zajedno tj. pomiješani. Tamo, gdje se drugi dadu zbrkat kroz tu vanjsku svjetsku „stvarnost“, sam **JA** taj koji je sveznajuć. **JA** poznajem sva bića - ona iz prošlosti, iz sadašnjosti i ona iz budućnosti, ali mene ne poznaje nitko. Ako jedna Duša ne poznaje svoju vlastitu istinu, kako onda može uopće da spozna Božju istinu, tj. stvarnost kozmičkog Duha?

27 Radi čega ne mogu ljudi da shvate tu veliku istinu? Zbog toga, jer čim se rode ući ih se, da je taj svijet koji ih okružuje „stvarnost“. Zaborave svoju povezanost sa Bogom te upadnu u mustre od privrženosti i odbijanja, koje sadrže sve moguće požude i koje prouzrokuju želje i averzije. Time što se njihova samosvijest (Ego) smjestio na taj nivo, bit će uvijek više i više ojačani i učvršćeni u tom smjeru. Tako jednoj nečistoj, od Ega opsjednutoj Duši nije onda jasno, da ona treba da napravi u sebi mjesto za privrženost Bogu. Bez te privrženosti neće moć nikad nitko da spozna Boga.

28 Ali oni, koji su se počeli oplemenjivati, time što bdiju nad svojim dijelima, time što ih Bogu prinose kao žrtvu, oslobodit će se sve više i više od svih svojih požuda. Korak po korak će svladat svog nižeg „Ja“, time što će mene, sveobuhvaćujućeg da obožavaju.

29 Poneki, koji pokušavaju da pobjegnu od smrti, dolaze k meni. Ščim su kod mene, upoznaju svog Atmana, te se time približuju biću Božanstva. Zato, što je smrt ta koja ljude prodrma, da traže odgovore na važna spiritualna pitanja, je ona njihov najveći prijatelj a ne neprijatelj.

30 I na kraju Arjuna: Yogis znaju, da sam **JA**, Božanstvo, tj. Brahman taj, koji vlada cijelim kozmosom; materijalnim svijetom i Božanstvima (koji služe Božjim svrhama) kao i duhovima koji prožimlju sva žrtvovanja i ceremonije. Mudrost i privrženost tih Yogis, tih mudrih Duša, im koristi kroz cijeli život - a posebno u momentu smrti, u momentu gdje se ljudi najviše uplaše i zmotaju. Baš i iz tog razloga je to spiritualno znanje i toliko korisno. Ti ljudi poznaju svog Atmana te uzimaju smrt na sebe sasvim umireni i staloženi, kao nešto što je najnormalnije. Njihova spoznaja Boga je dostigla najvišu točku u momentu, kad odbace od sebe svoje tijelo. U tom momentu se njihova cijela individualna svijest ujedini sa mojom kozmičkom, te se time oslobađaju ponovnog rođenja“.

8. Poglavlje

Neprolazno Božanstvo

(Akshara-Brahma-Yoga)

„Naš cilj ne bi smio da bude, da se nadamo jednom rođenju pod dobrim uslovima, već da težimo k dobroj smrti.“

1-2 Arjuna kaže: „Strpi se, Krišna. Tvoje riječi bude u meni više pitanja. Što je to u stvari, to najviše Božanstvo - Brahman, a što je to, to njegovo Adhyatma, koje ti tu spominješ? Koja je osnovna priroda Karme? A šta su pak ta druga bića o kojima ti ovdje pričaš? - Adhibhuta, Adhidaiva i Adhiyajnd? Predstavio si mi ih kao duhove koji služe Božjim svrhama, ali u stvari kako ti to misliš? I kako se to događa, da se Yogis pri svojoj smrti sjedinjuju s Božanstvom?“

3 Krišna spremno odgovara na sva ta pitanja. „Arjuna, postavio si mi sedam pitanja; neka od njih su veoma apstraktna. Brzo prolazi vrijeme, uskoro će da počne borba, slušaj me zato veoma pažljivo. Kao prvo: Brahman (Božanstvo) je moja najviša priroda, nemjerljiva s ničime što je mjerljivo, uvijek i svugdje prisutna, to neprolazno (neuništivo, nesmrtno, vječito) Božje. Kao slijedeće: ime Brahman (ili Adhyatma) upotrebljavamo da bi njime naznačili baš taj izvor, to u svakom biću egzistirajuće najviše Božanstvo. Onaj tko se ne potrudi neće ga ni shvatit. Kao slijedeće: Karma (ovdje je značenje rad-djelovanje) odnosi se na moje izvorno-početne impulse, prve radnje, koje su uzrok ovog svijeta i drže ga na životu (sva živa bića su sastavni dio te Karme).

4 Predriječ Adhi znači „početak“ to „prvo“, „izvorno“. Ona povezuje sve te attribute sa sveprožimajućom formom izvornog Božanstva (Brahmanom). Adhibhuta je ono najranije izvorno Božanstvo koje egzistira u univerzumu, a posebno u različitim elementima i našim mislima, te čini našu individualnost. Adhidaiva pak znači, to izvorno Božanstvo, koje stanuje u nižim bogovima; oni pak aktiviraju i reguliraju tijelo, Dušu i čula jednog individua. Surya, bog Sunca, osvjetljuje oko, Indra nam vodi ruku itd. A atribut Adhiyajna se odnosi na izvorno Božanstvo, na akt davanja, na izvornu misao nepožudnog žrtvovanja koju susrećemo svugdje u aktivnom stvaralačkom radu, tj. životu. Jezgra toga svega je ta: da je Bog prisutan svugdje u univerzumu, u svakoj stvari, u svakoj kreaturi, u svakom individualnom biću - i to već oduvijek - u cijeloj vječnosti. On je isto tako i prisutan kod svake radnje koje izvode ta sva bića u svakodnevnom životu. Znaj: usprkos tome što ljudi uvijek otkriju različite nove mogućnosti (tehnika) da se odvoje o mene - te da krenu onim drugim putem - samo ne Božjim, sve je u ovom svijetu prožeto najvišim Božanstvom; znači, sa menom prožeto.“

Kako se treba umrijet

5-6 Što se tiče tvog zadnjeg i veoma važnog pitanja znaj samo toliko: svaki onaj tko se u momentu svoje smrti drži i oslanja na mene, dolazi sasvim sigurno k meni. Njegova svijest će ući u moju kozmičku svijest. Arjuna, to je jedan zakon. Pri momentu smrti se sakupljaju sve tvoje misli i osjećaji iz tvog cijelog života u tvom tijelu i postaju jedno duhovno stanje - jezgra - sjeme. To sve što te u tvom cijelom životu interesiralo i čemu si ti posvetio tvoju pažnju, će u momentu tvoje smrti da čini tvoju svijest - te ćeš se ti onda i da nastaniš u tom tvom „nebu“ - duhovnom području. Nakon nekog vremena koje ćeš tamo provest bit će ta duhovna iskra (sjeme, mustra), opet manifestirana u ovome svijetu. To je to, što mi nazivamo ponovnim rođenjem.

7 Znači, šta da radiš? Pripremaj se tekom tvog cijelog života na smrt. U stvari sa smrću se ne označuje jedan momenat u nepoznatoj budućnosti, nego baš sada ovaj! Svaki momenat može da bude tvoj zadnji, te i drži svakog za tvog zadnjeg, jer će tvoje misli u tom zadnjem momentu bit osnova za tvoje slijedeće rođenje. Zbog toga živi u jednom stanju spiritualne svijesti. Radi sve tako da se sviđa Bogu, njemu iz ljubavi. Misli uvijek na Božje. Ispuni sve tvoje zemaljske obaveze i budi si u svakom momentu svjestan tog Božjeg - kao jedan ulični muzičar koji sa velikom umjetnošću trza na žicama gitare ali istovremeno i svira na usnoj harmonici. Arjuna, čini tvoju dužnost, bori se, ali budi si svakog momenta u tvojim mislima i čulima svjestan mene. Tako ćeš sasvim sigurno doći k meni.

8 Dobro podučena Duša se neće izgubit u drugim dijelima. Tako kroz stalnu vježbu (Abhayasa-Yoga) će tvoj život bit jedna meditacija o Božanstvu. Na taj način ćeš pri svemu, svejedno što ti radio, uzimat u sebe božju energiju. Treniraj tvoju Dušu na taj običaj. Tako ćeš otkrit Boga i doći ćeš k njemu.

9 Bog zna sve. Božanstvo je inteligencija koja se nalazi iza svih funkcija u kozmosu, neograničen vladar, onaj koji je postavio osnovni zakon funkcija i odraza tih funkcija u cjelokupnom univerzumu. Nema ništa što je suptilnije od njega, nosioca svega; nezamišljiv, neshvatljiv, svijetao i nepromjenjiv, kao Sunce, izvan svakog mraka neznanja, izvan svake iluzije. Onaj prvi uzrok na početku, to je Božanstvo. Prije toga - prije njega, nije bilo ničeg.

10 Zbog toga misli pri smrti na Boga. To je veoma važno. Smiri se prvo duševno; uvući tvoju cijelu duševnu snagu u centar tvoje spiritualne spoznaje (među očima). Na taj način će ti uspjeh da se sjediniš s Bogom.

11-13 Ja ću ti sada pričat o tom najvišem cilju, bezvremenskom stanju u kojem smrt ne egzistira, o tom neprolazećem, neuništivom stanju o kojem pričaju sva sveta pisma - a koje se nalazi izvan područja smrti i ponovnog rođenja. U to stanje mogu da uđu samo oni ljudi koji su potpuno prisebni i slobodni od svake požude. U momentu smrti treba da zatvorimo sva vrata naših čula. Dušu treba smjestiti k našem spiritualnom srcu, a našu cijelu životnu energiju sakupit u našem spiritualnom centru

među očima i uvijek ponavljati riječ „**OM**“, koja simbolizira mene, najviše Božanstvo (Brahmana). Težište pri tom ne leži na vanjskom glasnom izgovaranju riječi „**OM**“; nego na tome, što se unutra događa. Izgovaranje te riječi će ti pomoć da ti tvoje misli usmjeriš samo na jedno, na Boga. Kroz uvijek ponovno izgovaranje te riječi, koja je odraz Božanstva, koncentriráš se na Boga - te ćeš tako i ostvarit tvoj najviši cilj, sjedinjenje s Bogom. Tako kao što se sve rijeke ulijevaju u more, ulit će se i tvoja individualna svijest (Atman) u Božju (Brahmana).

14-15 Arjuna, u tom smislu je to i srž moje nauke. Ujediniti se sa menom, Brahmanom. To će ti sasvim lako uspjet budeš li u svakom momentu tvog života ustrajan, nepokolebljiv i nepopustljiv. Tako ćeš bit uvijek spreman za tvoj kraj. Ponovno rođenje jednog čovjeka je ovisno o tome, kako je on umro. Nije stvar u nadi za dobrim rođenjem, već se zalagat za dobru smrt. Ovaj svijet je prolazan i ispunjen sa bolom. Te velike Duše koje su već oplemenile svoj život i došle k meni, nisu više pod utjecajem zakona o ponovnom rođenju u slijedeće živote. Time što su izbjegle ponovno rođenje, izbjegle su i smrt.

Različiti svjetovi

16 „Raznoliki svjetovi i njihove egzistencije nakon smrti su poznati pod imenom Lokas (međusvjetovi). Najviši među njima je Brahmalo. Svi ti svjetovi, kao i njihovi stanovnici, od Brahmalo na dolje, su podložni ponovnom rođenju, a i sam Bog, ne onaj najviši (Brahman), nego Brahma, aspekt Boga koji djeluje kao stvaraoc. Ali samo onaj tko se uspio izvući iz te srednje sfere egzistencija i koji je došao k meni ne mora više da se rodi. Arjuna, svak dobiva to što si je zaslužio. Oni, kojima ne uspije da se razvijaju izvan tih pojmova o nebu i paklu, vezani su u međusvjetovima, te su podložni smrti i ponovnom rođenju.

17-19 Promatraj samo taj kozmički primjer vremena i stvaranja. Uvijek kad se Brahma (Bog stvaraoc) - u zoru jednog novog dana probudi iz svog sna - počinje se taj cijeli kozmos i sva bića u njemu manifestirat (živjet), te isto tako na kraju tog kozmičkog dana - periode razvitka, pri dolasku noći, kad on upadne u san, prestaju da budu manifestni - nestane ih. Svaki taj kozmički ciklus od jednog „dana“ i jedne „noći“, traje po hiljadu Yugas, a svaka Yuga traje po 10.000 do 400.000 godina; za ljude su to nezamišljiva vremenjska razdoblja. U tako uvijek dolazećim danima i noćima Brahme, rađaju se ta sva bića uvijek nanovo, sasvim bespomoćni, uvijek podčinjeni smrti i ponovnom rođenju, pritom se kozmos širi i smanjuje (udisanjem Brahme prestaje manifestacija i sve postaje nemanifestno, a njegovim izdisanjem postaje opet sve manifestno). Tu vječitu kozmičku igru nalazimo i u mikrokozmosu svake Duše, kao i u Kozmosu (Makrokozmosu). Kad jedan čovjek zaspi, nestane tog cijelog svijeta kojeg on „stvarno“ doživljuje sa svojim mislima i osjećajima - te opet nanovo „oživi“ kod njegovog buđenja“.

Nesmrtnost

20 „Ali i u toj tajanstvenoj kozmičkoj noći - nemanifestnom stanju, kod kojeg nestanu sva živa bića, postoji još i jedna druga nemanifestna stvarnost. To je Brahman - Božanstvo samo po sebi, koje nije pod utjecajem vremena (vrjemenskih zakona te naše treće dimenzije), kojeg ni onda ne nestane ako se i njegova priroda razišla - raspala! To je baš i naš cilj, to vječito, najviše i apsolutno Božanstvo. Arjuna, to sam **JA**. Svi oni koji dođu do tog mjesta su kod mene i nikad se više neće vratit nazad. To nesmrtno stanje se postiže samo kroz ljubav i nepokolebljivo posvećenje meni (Božanstvu). Kao što ni jedan morski val ne posjeduje svoj vlastit život, isto tako ni jedna Duša ne posjeduje svoj život izvan mene.

23-27 Za jednu Dušu postoje samo dva puta: onog oslobođenog od kruga života i smrti i onog koji te vodi u njegovo ropstvo. Oni su tu i egzistiraju već od samog početka. Taj prvi put će te spiritualno oslobodit, dok će te onaj drugi dovest opet k bijedi i bolu.

28 Razumni ljudi znaju: Ako živimo po zakonu svetih pisama (radimo dobra dijela, donosimo žrtve itd.) uspjet će nam da si osvojimo nebo. Ali pravi Yogi znade isto tako, da i nebo pripada prirodi (Prakriti) - te na kraju i ono prolazi. Radi toga izlaze takovi Yogis iz cijelog djelovanja prirode, te da bi me osvojili - mene Brahmana, to neprolazno Božanstvo, ulaze u svoja spiritualna srca, tamo gdje sam i **JA** kod kuće.

9. Poglavlje

Kraljevsko znanje i kraljevska tajna

(Rajavidya-Rajaguhya-Yoga)

„Ja uzimam sve što mi se prinese sa punim veseljem: plod ili vodu, list ili cvijet. Poklon je ljubav i privrženost tvog srca.“

1-2 „Arjuna, pošto ti to sve slušaš sa velikim interesom, otkrit ću ti najtajanstveniju i najdublju tajnu. Znanje te tajne će te oslobodit od svih svjetskih briga. To je kraljevski put najvišeg znanja - poznavanje vidljivog, kao i nevidljivog Božanstva. To je znanje koje će te očistit i koje je u skladu sa Darmom (jednom na istini osnovanom životu). To znanje možeš lako osvojiti. Posjedovanje tog znanja će ti pridonijet veliko veselje. Ščim ćeš ga znat, nećeš ga nikad više zaboravit.

3 Ali onima, kojima manjka ta vjera, neće me nikad otkrit. Ta vjera je za ciničare kao knjiga sa sedam pečata, prisiljeni su da se vrte uvijek iznova u krugu života i smrti.

Otkrivanje misterije Božanstva

4-6 „**JA**, Brahman, najviše Božanstvo, prožimljem u mojoj nemanifestnoj (nevidljivoj formi) sve što je - a i svako biće u univerzumu. Izvor sam svega šta je i šta nije. Sva bića u svim svjetovima egzistiraju u mom Duhu, te su i ovisni o meni. Ali ja nisam ovisan o njima, tako da me to ni ne ograničuje. To je moja tajna, tajna jednog nemanifestnog Božanstva. Mene nikad ništa ne ograničuje, veže ili mijenja i ništa me ne može ograničit. Tako, kao što jedna ptica pri letu ne ostavlja nikakav trag, tako sam i **JA**, nebeski uvijek isti, bez ikakvog utjecaja iz materijalnog svijeta.

7 Na kraju jedne Kalpe, jednog kozmičkog dana-Brahme (koji se sastoji iz jednog cijelog ciklusa svjetskih eona od više milijardi godina), vraćaju se sva bića u moju nemanifestnu supstancu (prirodu), te postaje sjeme za njihovu dolazeću budućnost. Onda, na početku novog slijedećeg ciklusa stvaram ih nanovo i u momentu njihovog stvaranja šaljem ih ponovo na njihov put.

8 Na taj način podražujem prirodu da daje na svijetlo dana sve svoje forme, pri čemu toj materiji pridodajem i moj Duh, te na taj način podčinjujem te sve vrste njihovim specifičnim zakonima.

9 Arjuna, nijedno od tih dijela me ne veže na baš ništa. Ja sam tu potpuno slobodan, njihova dijela i plodovi me više ne interesiraju. Priroda (a koja je dio Božanstva) stvara sada samostalno.

10 Pod mojim budnim očima se sada kreću ti svi zakoni prirode. Pod mojom kontrolom se sada manifestira cijela oživljena kao i neoživljena priroda - i koja je od sada uzrok i sila kruga života.

11 Ljudi koji ne poznaju moju transcendentnu prirodu nisu povezani sa menom. Neznaju i ne shvaćaju da sam **JA** njihov Duh. Oni me pri dolasku u svijet, pri uzimanju jednog novog tijela (kod rođenja kao jedno novo živo biće na ovoj zemlji), omalovažuju i ponizuju, postupaju sa menom kao sa jednim smrtnikom.

12 Radi tog neznanja stvaraju si život pun muka i bola. Pun bola je život lakomih, koji ne poznaju ni mir - a ni sreću. Ljenčine, oni koji žele da si udovolje samo svoje tjelesne potrebe, vode jedan lijen i neproduktivan život pun neznanja. Sav rad a i nade takovih nezalica su potpuno beskorisni.

13-14 Ali velike Duše (Mahatmas) su sasvim drugačije. Oni dopuštaju da ih njihova Božja priroda vodi, te poznaju moju stvarnu prirodu. Vole me i donose mi svoju neprekidnu molitvu kao dar - a vole i sva živa bića. Time, što naše misli i osjećaji uzimaju boju toga što mi obožavamo, isto tako i ti ljudi, koji me stvarno vole, će i sami postat ljubav. Na taj način će postat slični Bogu, te na kraju i dolaze k njemu.

15 Druge velike Duše koje su još na putu spoznaje, obožavaju me kao jednog Boga među mnogima. Oni su došli do spoznaje, da su moji atributi i manifestacijske forme neograničeni. U svakom tijelu i u svakom biću vide mene u svim mogućim formama. Za njih su sve stvari i sva bića u kozmosu porijeklo jednog Božjeg **JA**.

16 Time što sam beskonačan, beskonačne su isto tako i varijante moljenja. **JA** sam ritual i običaj svetih pisama. **JA** sam i ta žrtva koja se pridonosila našim predcima. **JA** sam i hrana koja daje zdravlje i snagu. U himnama sam noseća snaga. Ali **JA** sam i ta u vatru bačena žrtva, sam plamen, koji izgori tu žrtvu. Arjuna, odvojeno od mene ne egzistira nijedna misao, nijedna stvar, nijedno djelovanje. Time, da si si svjestan te velike ideje doći ćeš stvarno k meni.

17-18 **JA** sam otac, majka i pradjeda ovog kozmosa. **JA** sam taj koji dodjeljuje ljudima i njihovu Karmu (sudbinu) prema njihovim dijelima. A **JA** sam i taj o kome se isplati sve znat - a i onaj koji daje znanje. Isto tako kao što se i voda čisti kad protječe kroz zemlju, dolazi i čovjek do čistoće ako je u kontaktu sa menom. **JA** sam slog **OM**, stvarni i jedini ton Boga. **JA** sam i sva sveta pisma koja su ikad bila i napisana. Cilj sam svih puteva. **JA** sam taj koji održava cijeli svijet. Svjedok sam u unutrašnjosti svakog čovjeka (njegova savjest). **JA** sam tvoj jedini spas; sva živa bića su u meni. Tvoj sam najbolji prijatelj - koji kao tvoja savjest živi u tebi. Početak sam svijeta, njegov zaštitnik i onaj koji ga na kraju opet ruši (povlači u nemanifestaciju). **JA** sam skladište u koje se vraća sav život - to neuništivo sjeme koje uvijek nanovo proklije.

19 JA sam taj koji daje sunčevu toplinu. JA sam taj koji hrani daje ili ne daje kišu. Nesmrtnost sam (život) ali i smrt (obadvoje tako dodijeljeni, kako to netko zaslužuje). Stvarnost sam kao i nestvarnost. U mom vidljivom liku sam kozmos a u mom nevidljivom sam sjeme koje se ne vidi."

Za čime čovjek teži to i dobiva

20-21 „Oni koji slijede rituale i ne rade loša dijela, pobožni su i mole se za nebo, uspiju na kraju i da osvoje tu sferu, te onda i dobivaju to njihovo nebesko zadovoljstvo. Ali kad se njihove zasluge koje su si u životu prisvojili potroše, vraćaju se opet ponovno ovom zemaljskom svijetu - opet u krug života i smrti. Time što su se povezali sa uživanjem tih radosti, pa bilo to baš i samo nebo, dolaziti i odlaziti će i nadalje.

22 Arjuna, slušaj me sad pažljivo; to je jedna najveća tajna, krunski dragulj, zakon života na spiritualnom području. Ako ćeš ti da misliš samo na mene, te se iz čistog srca samo meni moliš, preuzet i nosit ću lično odgovornost da ti u životu bude dobro; te ću ti osigurati i to, što je za tebe već pripremljeno. Isto tako kao što jedno dijete u majčinoj utrobi dobiva kroz povezanost s njom zaštitu i hranu, dobivaju i ljudi utočište ako su povezani s menom. Ta moja zaštita je puno vrijednija nego li odnos dijete-majka, jer ona vrijedi kroz vječnost.

23-25 Oni koji žrtvuju drugim Bogovima mole se u stvari meni - jasno, sa jednim ograničenim pogledom. **JA**, Božanstvo u svemu prisutno, sam taj, koji prima i uživa u tim žrtvama, u slavi i odanosti. Ti niži Bogovi daju onima koji ih mole stvari ovog svijeta, koje ih onda još više vežu za njega. Samo sam **JA** taj koji može da prihvati ljudske molitve, te da im dade, a da ih pritom ne uvuče u svijet. Činim to radi toga, da bi povećao njihovu privrženost, te im tako donosim i korist pri njihovom spiritualnom razvijanju. Oni koji se mole nižim Bogovima idu po smrti k njima, k Bogovima kojima su se i molili. Oni koji se drže svojih predaka, idu k njima. Oni koji se mole elementarnim Duhovima, bit će sa njima i sjedinjeni. Sve te opcije samo vežu jednu Dušu na svijet. Ali samo oni koji se meni mole, dolaze k meni, toj najvišoj stvarnosti.

26 Pun veselja uzimam sve što mi se prinese u jednoj molitvi: plod ili vodu, list ili cvijet. Poklon je ljubav i privrženost tvog srca. Samo je molitva ta, koja otvara vrata koja vode k Bogu.

27 Zbog toga Arjuna; svejedno što ti radiš u ovom svijetu, što ti jedeš, žrtvuješ, što daješ ili čega se odričeš, pa i što ti moraš podnositi - daj mi to sve. Žrtvuj mi to sve, meni, tvom Gospodinu.

28 Time što se odričeš svih tvojih dijela, te ih prinosiš kao žrtvu, odričeš se egoističnih pobuda nagrade, te se tako oslobađaš i od karmiskih posljedica tvojih dijela, bila ona dobra ili loša. Tako utemeljen na putu odricanja bit ćeš na kraju povezan sa menom.

29 Prisutan sam u svim živim bićima u istoj mjeri i svakom pokazujem isto naličje; nitko nije u prednosti, nikoga ne mrzim i nitko mi nije drag. Ali oni koji me vole iz dubine svog srca, ostvare na kraju sjedinjenje sa mnom, te time što žive u meni, spoznaju, da i JA živim u njima.

30-31 JA živim i u onima koji idu krivim putem. Arjuna, znaj da promjena iz izopačenosti u čistoću nije nešto neobično. Kod takvog koji je svoj cijeli život bio velik grješnik, ali se na kraju privrgnuo meni, ne vidim više jednog grješnika. Novootkrivena privrženost može brzo da promijeni prirodu jednog čovjeka. Ali da znaš, svak tko je meni privržen ne može da propadne.

32 Svatko tko traži utočište kod mene, postići će bez obzira na svoje porijeklo, spol ili svoj društven položaj, svoj cilj - da se ujedini sa menom. Nigdje ne postoji neko porijeklo za kojeg se može reći da je ono nedostojno. To što važi, je samo srce puno ljubavi.

33-34 Arjuna, to si sigurno već primijetio, da si se rodio u jednom promjenjivom i neprijateljski raspoloženom svijetu, okreni mu zato leđa i dođi k meni. Pokloni mi tvoju cijelu ljubav. Moli se meni - Božanstvu. Pretvori sva tvoja dijela u jednu žrtvu. Predaj se sasvim u moje ruke. Neka Božanstvo bude tvoj najviši ideal i cilj. Usmjeri tvoje srce i tvoja osjetila na mene, te ćeš tako stvarno ući u moju prirodu - u mene.

Slave Božanstva

(Vibhuti-Yoga)

„JA sam šutnja u tajni i mudrost mudraca.“

1 Krišna kaže: „Ratniče, primjećujem da se tvoje srce veseli tom znanju, te ću ti sada o tome govoriti malo opširnije.

2-4 Stvarno, nitko me ne poznaje od samog početka, ni Bogovi a ni mudrenjaci. Time što sam izvor njih svijetu, poznaju samo jedan dio te moje veličanstvenosti. Kao djeca koja žele da dokuče početak i život svojih roditelja, tako su i oni, nikad im neće uspjeti da shvate cijelu istinu, svejedno koliko se oni pri tome potrudili. Nekima i uspije da me djelomično shvate svojom intuicijom, da sam JA taj, to najviše Božanstvo, izvor cijelog svijeta. Prožeti tim osjećajem oni povežu svoj život sa mojim, te se oslobode poteškoća. Poneki atributi koji dolaze iz ustiju jednostavnih ljudi su moja dijela. Ja sam prisutan u svim živim bićima sa slijedećim svojstvima: razumijevanje, strpnja, mudrost (Atman-znanje), duševna mirnoća, samokontrola, Ego-kontrola, svojstvo razlikovanja (stvarnog od nestvarnog), neozljeđivanja, odricanja, samodiscipline, dobrotvorne velikodušnosti i drugim pozitivnim osobinama.

5-6 Iz mog Duha su rođeni sedam velikih Duhova davnoprošlih vremena, četiri starješine i četrnaest patrijarha. Sedam velikih Duhova stoje simbolički za sedam Duhovnih svjetova (sedam neba); četiri starješine stoje tu simbolički za četiri velika predka ljudskog roda; a patrijarhi stoje ovdje simbolički za grupe kojima je data moć i zadaća da bdiju i usmjeruju sve u kozmosu. JA sam njihov izvor - i svi oni potječu iz mene.

Time što ti poznaješ slavu Boga, voliš ga

7-9 Sa znanjem tih mističnih pojedinosti možeš lako da si zamisliš kolika je moja snaga. Znaj, da je sve što ti u kozmosu osjetiš ili vidiš ta snaga, te znaj, da ni ti ne možeš da budeš odvojen od mene. Mudri Yogis me vole bezgranično. Znaj, da sam JA ta ljubav koju oni osjećaju za mene; jer JA sam ljubav. Mudri Yogis me ljube neprekidno. Tako, kao što jedan seljak cijelu svoju pažnju poklanja svom polju, tj. gdje se on potpuno koncentrira na obrađivanje svog polja, daju Yogis svoja čula i srce u potpunosti Božjem, sa potpunom sigurnošću da je sam Bog izvor svega. Yogis, ti koji su se ukucili u meni, obuhvaća veliko veselje ako se mogu porazgovarati sa drugim istomislećim. Arjuna, ništa nije skuplje nego li život, a JA sam život! Pokloni mi tvoj vlastiti život. To će ti donijeti veliko zadovoljstvo.

10-11 Onima koji mi poklone svoje srce, dajem (izvan svih svjetskih mogućnosti stojeću) Buddhi, sposobnost da razlikuju između toga što je stvarno a što nestvarno. Arjuna, u to vrijeme, u kojem raste njihova spoznaja o meni i mojoj veličanstvenosti, bit će sve više i više privučeni k meni. Iz samilosti prema njima, odlučujem se da stanujem u njihovim srcima, te da od tamo istijeravam dubok mrak sa svijetlom spoznaje, da su oni sami to u njima živeće Božanstvo.

12-18 Iz dubokog emocionalnog osjećaja počinje Arjuna sada da tu rasteću spoznaju o Bogu iskaže svojim riječima. „Dragi Krišna! Ti si Božanstvo, ono najviše sveobuhvaćajuće biće. U tvom manifestnom liku si cijeli kozmos; u tvom nemanifestnom liku egzistiraš samo kao Božanstvo - čista svijest. Ti si osnovica svih stvari, izvor sveg vidljivog i nevidljivog u ovom kozmosu. U svojoj cjelini si priroda, ali ti nisi u njoj. Svugdje si, jer si sveobuhvatan. Oni koji su te pokušali osvojiti kroz njihovu intuitivnu moć, hvale te. I baš ta potvrda dolazi sada od tebe samoga! Oh, kako je to samo tajanstveno, da je tvoja pojava ovdje u jednom ljudskom tijelu čak i Bogovima nepoznata. Samo ti poznaješ tvoju veličanstvenost u cijeloj cjelini. Krišna, ispričaj mi još više o tvom Božjem veličanstvu - tvojoj Božjoj prirodi. Kaži mi, kako da uspijem razvit osjećaj tvoje stalne prisutnosti. Pričaj mi još jednom o tvojim Božjim vrlinama i atributima.“

19 Krišna kaže: „Dobar je to pogled, zauzeo si dobar stav, jer udubljen u Božja svojstva, je kao da si se udubio, tj. smjestio u Bogu. Ali pošto su svi atributi prirode moje veličanstvo, pokazat ću ti i objasniti samo neke od njih. Iz tih par primjera ćeš moć da shvatiš moju veličinu i neograničenost.

20-22 Ja sam to unutarne pravo „Ja“ (Duh) koje se nalazi u srcima svih bića - taj Atman. Ja sam početak, sredina i kraj svih bića. Od svih Bogova koji vladaju svijetlom - sam Januar, kojega svi vole jer je pobijedio zimu, te nam donosi toplinu. Od Bogova vjetra, koji su svijetu od velike koristi, sam tornado. Od svih nebeskih tijela koji su po danu na nebu, sam sunce. A od noćnih, sam mjesec. Od svih svetih starih pisama sam ono najznačajnije, Samaveda*. Od drugorednih Bogova sam Indra, njihov vođa. Od svih osjetnih organa sam onaj unutarnji organ koji sve registrira - sve shvaća. Od svih mogućih stupnjeva shvaćanja u svim egzistirajućim bićima na različitim stupnjevima razvitka, sam čista svijest.

23 Od jedanaest Bogova koji donose uništenje, sam Šiva, ubijač zla u mislima i osjećajima, onaj koji ljudima donosi trajnu sreću. JA sam i Rudra, onaj koji ljudima kroz bol donosi milost. Od nebeskih bića, koji si prisvajaju i sakupljaju bogatstva (Yakshas i Rakshasas), sam njihov kralj Kubera, vlasnik nezamišljivog bogatstva. Od osam osnovnih svojstva prirode (zemlja, vatra, voda, zrak, prostor, Ego - Ja-osjećaj, Duh i intelekt) sam vatra, koja donosi toplinu i život. A od svih brda, sam brdo Maru, što u čovječjem tijelu odgovara samoj životnoj snazi u kralježnici.

24-27 Znaj, JA sam i od onih spiritualnih učitelja koji se brinu o vrlinama, Brihaspati, viši svećenik, kojega čak i Bogovi poštivaju. Među vojnim zapovjednicima sam Skanda, koji vodi svijet do pobjede nad demonima. Od svih voda sam ocean, u kojega sve druge ulaze. JA sam i Brigu (vidovnjak), koji se uvijek nalazi u nadsvijesnom stanju. Od žrtava sam ona najvrjednija, Japa (uvijek nanovo ponavljanje Božjeg imena). Od svih čutih tonova sam OM, presvijeti fonetski simbol. A od nepomičnih stvari sam Himelaja. Arjuna, od drveća sam sveto drvo smokve (Ašhvata), koje odgovara na glavu stojećem čovjeku (njegovom nervnom sistemu), gdje su njegove grane usmjerene prema nebu a njegova glava prema zemlji. Od prosvijetljenih Božjih bića sam Narada, najveći među onima koji podučavaju a i šire nauku da je svijet jedinstven ali ipak raznolik. Među nebeskim bićima (Siddhas) sam njihov kralj Citrarata, a od usavršenih Duša sam Kapila, onaj najbolji - nedokučiv. Među konjima sam onaj iz nektara rođen Učaišravas. Od slonova sam onaj iz mliječnog mora potječući Airavata. A među ljudima sam onaj, sa već urođenim kraljevskim dostojanstvom (vladar).

28-30 Od svih oružja sam Božji grom (strijela), koji pogađa sve ono što je neplodno. Od svih krava sam Kamadena, nebeska krava, koja se sa veseljem brine za potrebe svijeta. Među instinktima sam instinkt oplodnje. Od svih zmija sam Vasuki, Bog zmija, simbol Kundalini-Energije, tog uvijenog kozmičkog skladišta (pohranjene energije u svakom čovjeku). Među neotrovnim zmijama sam Amanta, koja simbolizira pet prirodnih elemenata, i na kojima JA počivam. Od Bogova voda sam Varuna, njihov kralj. Ja sam vodeće Božanstvo umrlih predaka, Aryaman. A od onih koji upravljaju kozmosom sam Yama, Bog smrti. Od onih koji se protive zlu, bezakonju i nepravdi sam Pralada, pravednik. Među onima koji vode knjigu tajni, sam siguran računar - vrijeme. Od onih koji idu na četiri noge sam lav. Od ptica sam Garuda, Božji orao.

31 Od četiri čistaća u prirodi (zemlje, vode, vatre i zraka) sam vjetar, koji i te čistaće čisti. Od onih koji rukuju sa smrtonosnim oružjima sam Rama, koji svoje oružje upotrebljava samo za dobrobit ljudi. Od svih riba sam morski pas, onaj najjači među njima. Među rijekama sam Ganges sa svojom ljekovitom vodom.

32 Arjuna, od svega toga što je napravljeno, sam njihov početak, njihova sredina i njihov kraj. Od svih nauka sam spiritualno znanje (Atman-znanje), nauka o svom pravom unutarnjem „Ja“ (Duhu), koja prouzrokuje da se neznanje izgubi. Od svih sredstva koje stoje ljudima na raspolaganju sam čista logika.

33 Od svih mogućih tonova u kozmosu sam A. U gramatici sam stvorena riječ, ona najefektivnija. Pošto sam JA i vrijeme, ne posjedujem početak a ni kraj. Svim bićima određujem Karmu, te me i zbog toga i zovu „sveznajući darivaoc.“

34 Sigurna sam smrt, koja sve proguta, a ujedno sam i sjeme svega što treba da egzistira i postane. Od onih svojstva, veselja i ljepote, koje mi označujemo kao „ženska“, sam slava, bogatstvo, prijatno izražavanje, sposobnost prisijječivanja, inteligencija, nepokolebljiva upornost, vjernost i opraštanje.

35-36 Od velikih žrtvenih himni, sam Samaveda. Od pjesničkih stihova, Gayatri-Mantras. Od kalendarskih mjeseca, sam Margashirsha (od sredine-kraja Novembra do početka-sredine Dezembra), najbolje vrijeme za spiritualnu praksu. Od godišnjih doba sam cvjetno proljeće. Među prevarenima kod igranja s kockom sam bacajuća kocka. Snaga sam i sjaj tjelesno jakih. Od toga što tjera ljude da idu dalje, sam odlučna težnja. Od triju prirodnih svojstva sam dobrota (Sattva).

37-39 U Vrishni-Sipi sam Krišna. Među Pandavas sam Arjuna. U društvu tih velikih u Bogu prosvijetljenih, sam poznat kao jedna inkarnacija Boga Vyasa. Među sveznajućim vidovnjacima (Kavis) sam Ušanas, onaj najpoznatiji među njima. Kod onih koji druge kažnjavaju sam mač, simbol dobrorazmišljene pravde. Šutnja sam u tajnama i mudrost mudrih. O, Arjuna, JA sam izvor svega u svijetu, izvor svih bića, svih pojava života. JA sam stvarno sve što si možemo zamisliti, predočiti i pretpostaviti. Ništa na ovome svijetu, bilo živo ili mrtvo, ne može da egzistira bez mene.

40-41 Nema kraja mojim Božjim manifestacijama. To što sam ti ovdje rekao je samo jedan mali dio moje cjelokupne slave. Sve što je u ovom svijetu lijepo, veliko ili veličanstveno, je samo jedan dio moje cjelokupne i bezgranične snage.

42 I na kraju, Arjuna, šta ti vrijedi to cijelo brdo znanja; spoznaj jednostavno, da JA Brahman egzistiram i da samo sa jednim malim dijelom moje velike slave nosim i održavam ovaj svijet."

11. Poglavlje

Gledanje kozmičkog lika

(Vishvarupa-Darshana-Yoga)

„Svejedno gdje ja pogledam, tamo si ti.“

1-2 Arjuna uzdiše. Njegove vlažne oči se sjaje. „Hvala ti Krišna za to predivno otkrivanje tvoje veličanstvenosti; ono je uklonila moju slijepost. Hvala ti za sveobuhvatno objašnjenje i prikazivanje razvitka i nestajanja (uništenja) sveg egzistirajućeg, te prikazivanja tvoje nedokučive slave.

3-4 Znam da si ti taj, za kojeg tvrdiš da si, ali ipak bi te radije vidio u tvom pravom Božjem liku, nego samo u tom Krišna-tijelu. Ako ti to odgovara, te ja to i zavređujem, pokaži mi ga sada.“

5-8 Krišna kaže: „Arjuna, ti to zavrjeđuješ. Dozvolit ću ti da vidiš mnogo miliona mojih likova, forma i boja, jer ništa ne može da egzistira izvan mene. Pokazat ću ti i mnoga nebeska carstva i njihove stanovnike, te i druge još neviđene stvari u meni. A i vidjet ćeš u mom kozmičkom tijelu sva moja stvaranja mrtvih i živih bića, te ćeš moć i da vidiš i sve druge stvari koje si zaželiš. Ali to nećeš moć da vidiš sa tvojim prirodno-svjetskim očima koja se sastoje iz prirodnih komponenata, te stoga mogu da vide samo prirodne stvari. Dat ću ti posebne oči, da bi njima mogao da obuhvatiš te sfere. Gledaj sada s Božjim vidom moj Božji kozmički lik.“

9-11 Kod kuće, u ložama starog slijepog kralja počinje Sanjaya sa otvorenim očima pun čuđenja pričat što on vidi. On izlaže: „O moj Kralju!, Krišna mi se otvara u jednom nevijerujućem i veličanstvenom obliku; ima na hiljade usta i očiju, najfiniju odjeću sa hiljadu ukrasnih ornamenata nepoznatih ljepota. U rukama drži različite vrste oružja - simbole njegovih neograničenih snaga, ogrnut u najdivniju nebesku odjeću - a mogu čak i da mirišem njegov nebeski miris. Izgleda, kao da svojim pogledom može da vidi istovremeno u sve smjerove!

12 Nemoguće je da se opiše to blistavo svijetlo koje izlazi iz njega - to izgleda tako, kao da na nebu odjednom zasjaju na tisuće Sunca; pa i ta slika nije pogodna, da bi se opisao pravi sjaj njegove Aure.“

Sanjaya izvješćuje nadalje:

13 „Arjuna vidi unutar Krišninog kozmičkog tijela cijeli kozmos sa svim njegovim formama - planetima, dalekim zvijezdama, živim bićima, raznoraznim životinjskim vrstama, biljno carstvo: sve to, osobina jedne te iste svijesti, koja se nalazi u Božanstvu. On može da vidi i sva nebeska carstva; sve te unutarnje i vanjske regije, sve se to nalazi istovremeno u tom pogledu kojeg mu je Krišna omogućio. Sve se to nalazi u samo jednom biću, Bogu svih Bogova.”

14-15 Arjuna: Krišna, ja gledam to sa strahopoštovanjem. S poštovanjem se poklanjam pred tobom. Neznam šta da kažem. Vidim stvari koje još nikad nisam video, koje si i ne mogu zamisliti. Unutar tebe vidim sva ta Božanstva i sve moguće vrste svih živih bića. Vidim beskonačno mnogo grupa nižih Božanstava i životinja o kojima si već prije govorio. Vidim sve profete, svece i nebeske zmijske - sva ta bića se nalaze u tebi!

16-17 Krišna, ali moj pogled ne može da dosegne do najudaljenijeg graničnog područje u tebi. Ne vidim nikakvo ograničenje u tvom kozmičkom Božjem liku, nikakvih granica, sve je bez točke ograničenja. Vidim mnoge oči, ruke, usta i trbuhe, te ne mogu da ustanovim gdje je početak a gdje kraj. Sve je to jednostavno tu bez nekog prostornog, vremenskog ili konceptualnog ograničenja. Vidim krune i sva druga sredstva koji su simboli tvoje moći nad svjetovima. Snaga svijetla koje te ogrnjuje je toliko jaka, da se čak i te oči koje si mi dao da te gledaju umore.

18 Iz svega toga mogu samo da zaključim da si ti stvarno to najviše biće, jedino kojeg se isplati upoznat. Za sve si krajnje utočište. Čuvar i nosioc svemira. U stvari si i uzrok samog funkcioniranja svemira. Ti si vijećan Duh kozmosa. Potpuno sam si siguran da je to istina, i da je to tako, moj dragi Krišna.

19 Vidio sam te slobodnog od rođenja i smrti, punog snage, sa tisuću ruku. Vatra iz tvojih ustiju grije svemir a tvoja svijetlost ga održava.

20-22 Tvoja nemjerljiva, neograničena prisutnost, ispunjuje cijeli prostor između neba i zemlje i još mnogo dalje, do same beskonačnosti. Ti prožimaš sve. Krišna, vidim u tebi divljaštvo a i teror, te i bića u sva tri svijeta* kako samo dršću. Božanstva se kovitlaju u rojevima oko tebe i ulaze u tvoj život. Poneka žive u strahu te hvale tvoje vrline. Legije drugih nebeskih bića pjevaju ti oduševljeni himne, u slavu svog strahopoštovanja tvojim snagama čišćenja. Pa i ta visokostojeća bića bulje u čudu u tvoje oči, nesposobni da shvate tvoj lik u njegovoj cjelovitosti.

* Zemlja, nebo i druga područja - sfere među njima, kao i tri stanja svijesti (budnost, san i dubok san).

Krišna otkriva kozmičku neizbježnost borbe

23-25 „O Krišna, to je veličanstveno. Svejedno u koji se smjer okrenem, u visinu ili dubinu, svejedno na koju stranu - nigdje ne vidim kraj tvog lika. Sve što vidim je tvoja nedokučiva veličina u univerzumu. Gledajući tebe gubim orijentaciju i osjećam se izgubljenim i napuštenim. I sada, gdje vidim tvoju neograničenu moć, je tako, kao da su milioni ruku i zubiju samo radi toga tu, da sve što je tu, bude progutano i požderano. Osjećam u sebi zbog tvog bijesa strah svih tih svjetova i bića. Užas me hvata; nestaje mog duhovnog mira. Smiluj se Krišna, budi milostiv!

26-30 Vidim, kako sve te neprijateljske snage - sinovi starog slijepog Kralja, generali, rodbina i svi oni drugi koji su se s njima ujedinili - nestaju u tvom ždrijelu. Ali ne samo oni, nego i ogroman broj naših vlastitih snaga, naših vlastitih vojnika i generala. Čujem užasne krikove tih vojnih snaga koje ti gnječiš i koje će bit u tebi uništene. Kao što se rijeke žure da uđu u more, tako se isto i te bojne sile žure da se izgube u tebi; kao moljci koji lete u pravcu vatre koja će ih na kraju ubit. Izgleda, kao da gutaš svjetove, te si potom oblizavaš usta, o Gospodine. Tvoja uništavajuća snaga je jedna mrgodno-svijetla vatra koja prožima univerzum i ispunjuje nebo.

31 Ne shvaćam te, kad te vidim tako neobuzdanog i bijesnog. Odjednom mi nije više jasno tko si ti i što želiš time da postigneš. Tko si ti? Pomogni mi da opet nađem moju unutarnju ravnotežu!”

32 Krišna odgovara: „Arjuna, ja sam vrijeme - i baš sada na ovom bojnom polju, sam moćno svjetsko uništavajuće vrijeme. Dali sa tobom ili bez tebe, vojnici su se pripremili za borbu, te je to sada potpuno svejedno na kojoj strani oni stoje, na onoj pravednoj ili onoj nepravednoj - spremni su za svoju propast, te će morat da umru. Uništenje neprijatelja je neizbježna stvar. Jedan čovjek ne može da promijeni odluku Boga.

33 Zbog toga vodi sada tvoju borbu i pobijedi tvoje neprijatelje - krivce - osvoji si jedno novo kraljevstvo, bogatstvo i slavu. Odlučio sam da uništim poročnost, te sam stoga već ubio te vojnike. Tvoja akcija je pritom samo jedna na van izvedena radnja. Ti si ovdje samo moje oruđe.

34-35 U stvari oni su hrabri, ali ipak će umrijet, jer su podređeni propasti. Bori se i ti ćeš pobijedit. Njih ubit nije u suprotnosti sa pravednošću.” Arjuna ga prekida te kaže: „Božanstveni, pun sam straha. Padam pred tobom na koljena i poklanjam ti se. Glas mi titra a usnice mi se tresu, nisam u stanju da išta kažem.

36-37 Stvarno je to u redu da te svijet slavi, da se nebo pred tobom poklanja, te da demoni pred tobom biježe. A kako da te se i ne boje. Ti si uzrok svih uzroka, onaj vječit egzistirajući, koji je bio tu još mnogo prije nego što je tu bio naš Bog stvaraoc.

Jer ti si taj koji transcendirira vrijeme i prostor, te i sam kauzalitet. Ti si najviši Bog među svim Bogovima, gospodar svih Bogova. Ti si taj u kojem živi kozmos. Vijećan si. Ti si to što je i što nije, te i to, što je izvan tih dviju mogućnosti; s pravom se kaže da si apsolutna stvarnost.

38 Postoji li još neka druga mogućnost nego samo ta, da te ushićene Duše slave kao onog prvog i najvećeg među Bogovima, onog najprvotnijeg Duha? U tebi počiva svemir u sigurnosti, a i u tebi će se opet i izgubit. Stvarno, tvoje tijelo ispunjuje i preplavljuje univerzum."

Tako smrvljen zamoljuje Arjuna oprost

39-40 „Krišna, ne samo da si njihov vladar, ti i vladaš njima, ti si oluja, smrt, vatra, voda a i mjesec. Ti si i otac sveg egzistirajućeg (rođenog), a i naših predaka. Uzmi na dar moju privrženost. Tvoja moć je beskonačna i nemjerljiva. Svejedno gdje ja pogledam, ti si tamo. Ti si stvarno sve.

41-44 Do sada nisam shvatio tvoju veličinu. U prošlosti sam te zvao iz nepromišljenosti samo „prijateljem“, jer sam mislio da si samo jedan čovjek kao i ja - podložan smrti. Oprosti mi ako sam ti se ikad obratio sa nedostojnošću.

45-46 Oduševljen sam time što si mi pokazao taj veoma rijedak uvid u tvoju prirodu. Ali on me još uvijek ispunjuje strahom. Molim te, smiluj mi se i pokaži mi se opet onako, kakav si prije bio. Dozvoli mi da te opet vidim onakvog kakvog te poznajem.

Zahvaljujući mojoj milosti i tvojoj ljubavi

47-48 Krišna odgovara: „Zahvaljujući mojoj božjoj snazi i milošću smio si da vidiš moju kozmičku formu - moje kozmičko tijelo. Nitko drugi osim tebe nije to do sada video. Arjuna, to sam ti pokazao jer te volim. Taj prizor ne može nitko dobit; sa nikakvom spiritualnom praksom, studiranjem, Božjom službom ili raznoraznim ritualima. Samo mojom milošću - i samo tebi - se otvorio taj pogled.

49 Ne boj se, Arjuna. Vidi me, tu sam, onakav kakvog me poznaješ od prije. Veseli se i budi hrabar."

50-51 Krišna se sada opet pojavljuje smijući u svom ljudskom obliku. Arjuna kaže: „Krišna, veseli me da te opet vidim. To me smiruje, te opet postajem taj, koji sam prije bio."

52 Krišna kaže: „Ta kozmička forma koju si ti video je veoma rijetka. Nju bi hitjeli da vide i nebeska bića - ona koja spiritualno stoje mnogo više nego li ljudi ovog svijeta.

53 Kao što sam već rekao: to se ne može postići nikakvom praksom ili spiritualnim vježbama. Vrijednost spiritualnih vježbi je ta, da ti čiste misli i osjećaje, ali po njima me nećeš moć nikad vidjet.

54 Ali ipak: Kroz nepokolebljivu ljubav i privrženost prema meni, mogu ljudi da spoznaju moju veličinu i slavu, te da se sjedine sa menom.

55 Zbog toga, Arjuna, prinesi mi sva tvoja dijela kao žrtvu. Radi samo za mene oslobođen svih vlastitih egoističkih požuda. Vidi u meni tvoj jedini cilj. Privrgni se meni. Voli me tvojim cijelim srcem i ne budi nikad ljut prema nijednom živom biću. Samo tako ćeš doći k meni.

12. Poglavlje

Put ljubavi

(Bhakti-Yoga)

*„JA volim tog , koji je izašao iz stanja „ja“ i „moje“,
kojega ne uzbuđuje ni bol a ni veselje.“*

1 Još jednom se javlja Arjuna: „Moj interes je sada probuđen ali ipak imam još jedno pitanje. Kažeš da se s tobom može sjedinit samo jedan čovjek koji je privržen Bogu i to samo kroz nepokolebljivu ljubav. Ali neki se mole jednom nevidljivom, bestjelesnom Bogu, a ima i takovih koji se mole jednom vidljivom, tjelesnom Bogu. Objasni mi, kojim se putem najlakše dođe do uspjeha? Koji put je put tvog srca?“

2 Krišna odgovara: „Ta obadva puta su mi po volji, ali Arjuna u ovom momentu je za tebe najbolje da se privrgneš tom Božjem liku kojega ti upravo imaš pred tobom. Ako ćeš uvijek usmjerit tvoje srce na mene, tom vidljivom aspektu, u čvrstoj vjeri i privrženosti, dovest će te to brzo i sigurno k meni, k Božanstvu.

3-4 Ali i oni, koji su mi privrženi i cijene me kao bestjelesnog Boga, ako su savladali svoja čula, te su mirne prirode, rade za uspjeh svijju, mogu isto tako da dođu k meni. Ali budi si svjestan i toga, da je jedan bestjelesni i nevidljiv Bog potpuno bezsvojtven i neodređen. Zbog toga mu se čula ne mogu približit, a i ne postoji ništa s čime bi ga mogli usporedit.

5 Za moliocce jednog takvog bestjelesnog Boga je put mnogo strmiji. Veoma je teško za jednog čovjeka, koji se smjestio u svom fizičkom tijelu da shvati bestjelesnost. Normalni ljudi se identificiraju sa svojim fizičkim tijelom, te si moraju i Boga zamisliti u jednoj tjelesnoj formi, svejedno u kojoj. Da bi se takav jedan bestjelesni Bog mogao voljet, potrebno je da smo slobodni od tjelesne svijesti, a to stanje ne mogu mnogi da postignu. Onima, kojima je cilj potpuno oslobođenje, morat će se prije ili kasnije oslobodit i te veze na tijelo. Bez tog oslobođenja na spiritualnom putu, ne može nitko da dosegne stupanj Atmana.

Oblici pobožnosti

6-7 „Arjuna, ali znaj, JA brzo dolazim k onima koji mi žrtvuju sav svoj rad, svoj cijeli život, nepotresljivo su usmjereni k meni, vesele mi se i slave me, te me drže za jedini cilj svog života. Iz tog razloga, što me tako vole, spašavam ih iz smrti, tog beskonačnog oceana ponovnih rođenja.

8 Istina je, da je jedan čovjek tamo, gdje su i njegove misli. Dakle, usmjeri tvoje misli na mene. Unesi se u mene. Usmjери cijelu tvoju privrženost k meni. Nađi mir u meni. Na taj način ćeš bez sumnje doći i živjeti u meni.

9 Ako ti još nije uspjela realizacija spajanja s menom, oslobodi tvoje misli od ovog svijeta i osvoji me tako da se uvijek nanovo koncentriráš na mene. Znam, ti misliš da je to nemoguće - i da ti neće uspjet, ali kao što sam već rekao: i to nedostiživo, može da se dostigne češćim vježbanjem.

10-11 Ako primijetiš da nisi dovoljno discipliniran, da bi ti koncentracija uspjela, preokreni onda barem sva tvoja svjetska dijela u moje obožavanje. Učini ih iz ljubavi prema meni. Neka ti to bude najprirodnije, da sve dadeš - tj. da meni žrtvuješ. Na taj način ćeš postat mojim oruđem, te će se tako tvoje misli i tvoja svijest polako oplemeniti; te ćeš i tim putem doći k meni.

12 Ali ako ni to ne možeš, onda koristi tu drugu mogućnost, koja isto tako donosi uspjeh. Privrigni mi se, kontroliraj se i žrtvuj mi sve. Znanje je puno vrijednije nego li provođanje ritualnih ceremonija. Meditacija je pak bolja, nego li znanje. Odreći se nagrade za svoj rad (prinašanje rada kao žrtve) je bolje nego li meditacija. Zbog čega? Zbog toga, što takvom stanju odricanja slijedi mir i spokojstvo.“

Najdraži ljubitelji Boga

13-14 Arjuna, nabrojiti ću ti sada sve moje ljubitelje, koji su mi najdraži. Volim te, koji nisu neprijatelji ni jednom živom biću, koji mržnju naplaćuju ljubavlju, koji su prema svima dobri i puni suosjećaja. Volim obožavaoca Boga za kojeg ne postoji više to „ja“ i „moje“, koji je nepotresiv u bolu ili pri veselju; onog koji posjeduje čvrstu vjeru, koji je pomirljiv, koji je uvijek zadovoljan time što mu pripadne, te i onog koji uvijek meditira o meni.

15 Volim mirnog obožavatelja Boga, koji ne sije nemir u svijetu a i kojeg svijet ne može da uznemiri. Volim i one koji se ne boje - koji su hrabri, koji su slobodni od zavisti i drugih smetnji koje stvara svijet; one koji sudbinu života shvaćaju kao sakriven blagoslov.

16 Isto tako volim i one, koji ispunjavaju svoju svjetsku dužnost, ne iritiraju se i nisu potišteni svjetskim odnosima. Volim i one koji se ničem ne nadaju. One, koji su čisti, na unutra i na van. Volim i one moje obožavatelje koji su mi spremni poslužiti kao oruđe, koji mi ispune sve moje želje a ds pritom ništa od mene ne izmole.

17 Volim te, koji se ničem ne raduju, ali i ništa ne mrze, koji se ne žaloste i ne poznaju bijes, koji se ne brinu za posjedovanje nečeg, koji nisu pod utjecajem dobrog ili lošeg koje ih okružuje, te su uvijek i u svakoj situaciji privrženi meni. Volim ih zbog toga što miruju u sebi - u Atmanu, a ne u metežu ovog svijeta.

18-19 Volim i one obožavaoce Boga, čiji je odnos prema prijatelju ili neprijatelju uvijek isti, kojima je svejedno, dali ih netko cijeni ili ne cijeni, koje ne uzbuđuje hladnoća a ni vrućina, kojima je svejedno dali ih netko hvali ili kritizira - koji su potpuno staloženi u sebi samima. Veoma su mi dragi i ti, koji su zadovoljni u svakoj situaciji, koji se ne vežu na ništa, pa čak ni na svoj vlastiti dom. Neizmjerne volim pak one, kojima je samo u interesu da mene vole. Stvarno, svi ti koje sam tu naveo, su mi jako, jako dragi.

20 Vidi u meni tvoj najviši cilj. Živi tvoj život u skladu sa vječitom istinom s kojom sam te ovdje upoznao i ostvari ju u tvom životu. Predaj mi se tvojim cijelim srcem - životom. Kao takvog ću te onda voljeti iz moje cijele dubini, te ćeš tako preskočivši smrt i doći do života u vječnosti.

III. Dio

Postići oslobođenje, sada i ovdje.

13. Poglavlje

Polje i njegov poznavaoac

Razlika između materije i Duha

(Kshetra-Kshetrajna-Vibhaga-Yoga)

„Kad tijelo otpadne Duh je taj koji ostane.“

1 Arjuna pita: Krišna, ako je sve u svijetu Božjeg porijekla, kakova je onda razlika između svijeta i Božanstva? Kaja je onda razlika između svjetskog tijela i njegove Božje Duše? Koja je razlika između fizičke materije i Božjeg Duha? Kakove li koristi od toga, ako si prisvojimo to znanje?

Krišna odgovara: „Arjuna, to su veoma važna pitanja. Ako shvatiš pravo svojstvo materijalnog svijeta uništit ćeš tvoju tugu; ako pak shvatiš pravo svojstvo Božjeg Duha usvojiti ćeš blaženstvo.

Sa riječju „polje“ označujemo ovdje čovjekovo tijelo, kao i sve ostalo u svijetu materije. „Poznavaoac polja“ nazivamo onu racionalnu osnovnu silu misli koja je dio svakog tijela a i materije - koja u materiji stanuje - ali nije njezin sastavni dio. Ta unutarnja inteligencija je ta tajanstvena unutarnja osoba koja je dovoljno blizu da bi mogla da promatra šta se to sve događa na polju, ali ipak od njega i odvojena. Po svom sadržaju i svojstvu je ona slična Duhu - Atmanu.

2 Arjuna, JA sam poznavaoac polja, onaj koji stanuje u svakom biću i u svemu. JA sam to unutarnje Ja, Duh, Atman u svim bićima. Ta sposobnost razlikovanja između polja i poznavaoca polja je najviša forma spoznaje, jer za to je potrebno da poznaš osnovnu bit svjetsko-zemaljskih stvari, kao i poznavanje svetog znanja. Dakle, slušaj me pažljivo.“

Polje (Prakriti - tj. svijet prirode)

3 Objasniti ću ti sada potanje iz čega se sastoji polje (svijet prirode), odakle dolazi i kako funkcionira. Pritom ću ti ispričati još nešto više o poznavaoцу polja, te njegovim osobinama.

4 Arjuna, to je jedna veoma teška, komplicirana, ali isto tako i interesantna tema. Tu duboku istinu su već putem meditacije bili otkrili veliki mudraci iz prethistorijskih vremena. Oni su tu istinu izrazili u Aforizmima i pobožnim pjesmama (Veda), pri čemu su nastojali da svoju veliku ljubav prema Bogu izjednače sa analitičkom logikom i dubokom spoznajom, tako da bi ona mogla da dodirne istom mjerom srce a i razum.

5-6 Prvo treba da shvatiš da stvarno poznavanje polja, svijeta prirode (Prakriti), se ne može shvatit jednostavno na taj način, da nabrojimo tisuću različitih stvari, koje se nalaze u njemu. Da bi mogli prirodu razumijet potrebno je prvo da znamo nešto o čovjekovoj svijesti. Ako mi nešto znamo i spoznamo, kažemo da smo si toga svjesni. Ti ćeš si bit svjestan stvari u ovome svijetu, tj. spoznat ćeš ih pomoću perceptivnih mehanizama u tvom živčanom sustavu - vidjet ćeš ih, čut, osjetit i zamislit si ih itd. Ali naš nervni sustav je i sam jedan dio same prirode; to znači, to što ti trebaš a da bi shvatio prirodu, je u biti isto tako priroda. Po tome nije ni moguće da mi prirodu stvarno odvojimo od njegovog poznavaoa.

Arjuna, znaj da sve u ovom fizičkom svijetu, to sve što pripada prirodi, ima svoj izvor u svijesti - jednoj najvišoj Božjoj svijesti. Sa pojavom u ovom svijetu se ta svijest razmnoži u mnoge sile: u materijalne ali i u duhovno-duševne - koje se onda u neograničenim mogućnostima miješaju i nanovo stvaraju. Sve što mi znamo i što nam je poznato, potječe iz te najviše svijesti. Onaj tko je to shvatio taj poznaje i polje. Priroda se sastoji iz slijedećih 25 komponenata: Na prvom mjestu se nalazi to „nemanifestno“ - taj prvi uzrok svega. To je nešto, kao neko prvo sasvim slabo latentno razmišljanje, kao sijena kasnijeg Ja-osjećaje, sasvim primitivna sposobnost razlikovanja i ocjenjivanja situacije - kao jedno sjeme, koje se napije vode, nabubri, te onda potom proklije. Baš to „nemanifestno“ si sada poziva Duha (tu misleću, osjećajnu svijest), te onda iz toga nastaje energija i materija. Iz tog prvog, nastaje taj viši Duh (intelekt-Budhi) koji je sada sposoban da diferencira između onog što je esencijalno i stvarno i onog nestvarnog (tj. između spiritualnog i svjetskog-Ja). U tom momentu je onda rođena samosvijest, princip individualnosti, koji uzrokuje da mi našeg svjetskog-Ja u našim mislima shvatimo kao neku odvojenu egzistenciju, kao jedno odvojeno biće. Iz te samosvijesti onda nastaje Manas, jedna vrsta nižeg Duha. Njegova zadaća je da on na polju hvata raznorazne poticaje te da ih onda šalje nadalje na intelekt da bi ih on onda proradio. Tu spadaju, a i dio toga su, naše požude i averzije, zadovoljstvo i bol, osjećanje našeg tijela, inteligencija (svojstvo nešto spoznat), te duhovno-duševan osjećaj naše tjelesne moći. S tog duhovnog područja se sada rađaju deset novih organa - čula (Indrijas), koji nisu neki fizički organi, već sasvim fine senzorske funkcije ili sposobnosti. Oni se dijele u dvije grupe: u pet kognitivnih „organa“ (sluh, dodir, vid, okus i miris) i pet organa djelovanja (glasnice, ruke, noge, spolni i lučni organi). Iz tih deset osjećajnih organa nastaje onda pet takozvanih osjećajnih objekta. To su: zvuk (čujnost i rezonancija), fizički osjećaj (opipljivost, materijalitet), vizualni izgled (oblik, boja, svijetlo), okus (aroma) i miris. I na kraju se onda stvaraju i pet daljnjih komponenata, u koje onda Duh svrščuje svjetsku materiju - pet osnovnih svojstva: zemlju, vodu, vatru, zrak i prostor. To su te 24 komponente koje sačinjavaju materiju. U stvari k tome dolazi i još jedna komponenta: sam Atman, ta tajanstvena snaga života koja tu cijelu materiju oživljava - radi živom. Znači; sveukupno 25.

Poznavaoc polja (Peruša, svijest kozmosa)

7-9 „Arjuna, prelazim sada od polja na poznavaoa polja. To intuitivno znanje se nalazi izvan mogućnosti intelektualnog dokučivanja. Ta spoznaja nastaje na taj način, da smo u posjedu nekih karakterističnih svojstava i shvaćanja, koji onda dadu to znanje. Poznavaoc polja je veoma skroman i nezloban. Tako kao što je to on, treba i ti da budeš. Shvati u tvom srcu, da sve što je, potječe iz Božanstva. Budi milosrdan. Oprosti svakom njegove griješke i štetu koju ti je učinio. Budi u skladu sa tvojim mislima, riječima i dijelom. Poštuj učitelje i prisvoji si njihova znanja. Budi čvrst gledajući tvog spiritualnog razvijanja. Budi čistog Duha i kloni se od svih svjetskih duhovno-duševnih nečistih poplava, jer bez čistoće nema ni spiritualnog rasta. Budi uvijek u posjedu kontrole nad tvojim tijelom, Duhom i čulima. Oslobodi se egoizma, samokoristi i svjetskih atrakcija. Ne misli da si tjelesno-duhovni kompleks koji je uzrok vezanja na rođenje, starost i smrt. Shvati se kao Atman, ona prava stvarnost koja se nalazi izvan svih tih zemaljskih zakona. Uzmi sve što je dobre ili loše sa mirnim spokojstvom. Ne napravi se robom nekoga ili nečega! Nemoj da budeš vezan na posjed ili familiju. Voli tvoju ženu, djecu, roditelje i rodbinu, te ispuni prema njima sve obaveze, ali nemoj da se sa njima identificiraš u toj mjeri, da zaboraviš tvoje pravo unutaranje „Ja“ - tvog Atmana.

10-11 Sve to čini, ali pritom treba da me voliš iz dubine tvog srca. Budi uvijek udubljen u Boga. Koncentriraj sve tvoje misli na mene. Okreni leđa društvenom životu i njegovom metežu. Druži se od sada samo sa takovima koji su istih osobina kao i ti, te kad dođe vrijeme u tvom daljnjem razvitku, napusti i njih - ali ne, da bi postao pustinjakom, nego kao jedan Yogi koji se ne veže na ništa - koji je slobodan. Prikupi si znanje kroz promatranje i studiranje tvoje spiritualne prirode, tvog pravog „Ja“ i „ne-Ja“. Arjuna, samo Božanstvo je prava stvarnost, a Atman je u stvarnosti Božanstvo. To je to pravo znanje. Tko traži neko drugo znanje, taj teži k neznanju.

Kako prepoznati poznavaoa

12 Krišna nastavlja: „Reći ću ti sada što je još potrebno da znaš, da bi mogao da prijedeš iz smrti u besmrtnost. Cilj spiritualnog znanja je, da mi u našem srcu realiziramo to najviše Božanstvo, taj univerzalni princip, koji je u stvari stvaran kao i nestvaran, manifestan kao i nemanifestan.

13-15 Univerzalni Božji princip stanuje u svemu što je stvoreno - u rukama, nogama, glavama, očima, ušima i ustima. On sam ne posjeduje čula, ali njegova suptilna snaga je u njima, te vrši ulogu čula. Ta Božja apsolutnost je potpuno slobodna, ali i potpora tj. nosač tih svih stvari. Univerzalni Božji princip se nalazi izvan triju snaga prirode - triju Gunas, on je svijest u njima. On je unutar i izvan svih bića. On je bezobličan a i na oblik vezan. Za jednog neprosvijetljenog čovjeka su to tajanstvene i presuptilne snage a da bi ih on mogao shvatiti. Samo podučeni mogu da ih potpuno shvate.

16-17 Apsolutno Božanstvo je suptilno i nedokučivo. Izgleda kao da je promjenjivo, ali u stvari ono je nedjeljivo i cjelokupno. Iz svoje unutrašnjosti daje, tj. rađa svijet; štiti ga, održava ga i na kraju ga opet rastvori i asimilira. Kao izvor svijetla u svim svijetlima, stanuje Brahman, to univerzalno apsolutno Božanstvo u svemu i u svakom srcu, van svakog mraka neznanja. To je to pravo unutarnje „Ja“, jedini cilj spoznaje; i stvarno, to je samospoznaja.

18 To je cijela istina o polju i njegovom poznavaoču (o materiji i Duhu, o tijelu i Duši). Oni ljudi koji tu duboku i tajanstvenu istinu polako shvaćaju, su zavrijedili da se sjedine s menom.“

Ujedinjenje polja i njegovog poznavaoča

19-20 „Arjuna, znaj da su sama priroda, kao i sam Božji Duh, tj. Prakriti (polje) kao i Puruša (čista svijest) bez početka. Znaj, da svi odnosi u prirodi nastaju iz čiste svijesti. Oni su u stvari veza triju Gunas - triju kvaliteta prirode. Satva (dobrota, mirnoća, pouzdanost), Rajas (požudno djelovanje) i Tamas (pomučenost, lijenost, apatija). Znaj, da je priroda (Prakriti) i izvor svega što postoji u svemiru. Priroda (Prakriti) je uzrok tvog tijela, ali da si ti živ i jedna individualnost, da si sposoban da živiš u jednom tijelu, da osjećaš veselje i bol, to dolazi po (Peruši) Božjem Duhu.

21 Ta pojedinačna Duša (Jiva) koja potječe iz Božjeg Duha i nastanjuje jedno tijelo, je zaboravila, da je ona u stvari (Atman), te se iz tog krivog shvaćanja identificira sa svojim tijelom. Posljedica toga je, da se veže za prirodu. Jedna individua je u stvari jedna mješavina iz svih tih triju Gunas - tih triju kvaliteta. Ali od tih triju kvaliteta je uvijek jedna jača (prevladavajuća), te čovjek onda i preuzima u svoju prirodu svojstvo te kvalitete. Tako nastaju ljudski tipovi sa određenim osobinama, osjećajima i svojstvima, koji su specifični za tu silu (Satva, Raja, Tamas). Pošto čovjek kao jedna individua pripada prirodi, mora onda i da slijedi zakone prirode (bit uvijek nanovo rođen i umrijet).

22 Stvarno Arjuna, misli uvijek na to, da je Božji Duh (Puruša-Energija) koja nastanjuje tijelo jedne individue kao Atman u stvari Brahman - Božanstvo. Taj najviši stvarni princip se može definirat sa: promatračem koji kontrolira igru života, te ju i upravlja kao jedan sudac pri igri, kao onaj koji dozvoljava da se nešto dogodi - ostvari, kao pomagatelj pri stvaranju, da se baš tako dogodi, kao onaj, koji uživa pri tome, koji se veseli tome svemu ali pritom zna, da je to samo jedna igra, te konačno, da napomenemo ono najvažnije, tj. on vlada i ima vlast nad tom igrom, iako ga to sve u biti ne pogađa, jer ništa od svega toga ne može da na njega utječe.

23 Upoznaš li u tvom životu Božanstvo (Brahmana), ne ćeš nikad više bit rođen, jer ti znaš da se Božanstvo nalazi van ovog svijeta i ove prirode. Vatra te spoznaje će uništiti cijelu tvoju Karmu i u tebi se onda neće naći nijedna motivirajuća snaga koja bi te vukla k ponovnom rođenju. U tako oslobođenom stanju (Jiva-mukti) ćeš vršiti i nadalje sve tvoje dužnosti, te sasvim spokojnog Duha promatrati igru ovog života.

24 K toj velikoj spoznaji vode različiti putevi. Neki to postignu tako, da si ojačaju duhovnu svijest kroz meditaciju (Dhyana-Yoga); drugi pak na taj način, da pomoću prikupljanja znanja treniraju intelekt (Jnana-Yoga); nadalje, kroz djelovanje u bespožudnom radu (Karma-Yoga). Svejedno kojim putem mi idemo, ali moramo ga ići s uspjehom, doći ćemo na kraju do čiste ljubavi prema Bogu (Bhakti-Yoga), sjedinjenje s Bogom kroz ljubav. Tek kad smo se popeli do te najviše stepenice, tj. ljubavi prema Bogu, ostvarili smo naš konačni cilj.

25 Za one koji nisu bili u stanju da uzmu jedan od tih puteva, postoji još jedna druga mogućnost. Da s radošću slušaju poduke svog spiritualnog učitelja. Na taj način će na kraju i njima uspjet da izađu iz tog vječitog kruga - iz kruga ponovnog rođenja i smrti.

26 Arjuna, promatrajmo sada polje. Prisjeti se, sve što iskrsne, bila to jedna stvar ili jedno biće, u stvari je rezultat uskog povezivanja materije sa Božjim Duhom (polja i poznavaoa polja).

27 Kad se pri smrti ta materija raspadne, ostaje još samo Duh koji nadalje egzistira. Po svojoj prirodi je on nevidljiv te ga stoga ljudi i ne vide, te misle, da je to njihov lični „Ja“, koji je umro. Samo ako si sposoban da vidiš to nesmrtno u smrtnom, sposoban si da shvatiš tu pravu istinu.

28 Zbog toga, svi oni koji vide tu istinu, neće nikom da učine neko zlo. Oni koji su nesposobni da to shvate, odvoje se od drugih, te ih drže za prijatelje ili neprijatelje. To su ti koji drugima štete. Iluzija te odvojenosti od drugih je u stvari kriva za svo zlo kojeg počini jedan čovjek! Kako može da poznavaoac Atmana povrijedi Atmana u nekom drugom? Kao što sam već više puta ponovio: poznavaoac Atmana se sjedinjuje s Božanstvom, te tako izlazi iz krvotoka života i smrti.

29 Oni koji poznaju tu stvarnu istinu, znaju, da je tijelo to koje vrši sve radnje, a ne njihov Duh, koji samo živi u tom tijelu.

30 Shvati to veličanstveno znanje: sva bića su samo na prvi pogled odvojena jedno od drugog, ali u stvarnosti su jedna cjelina; sva bića izlaze iz Boga i s njim su jedna cjelina. Tko to stvarno shvati, bit će Božanstven, te će se na taj način i oslobodit.

31 To pravo unutarnje „Ja“ nema početka a ni kraja. Po položaju se nalazi iznad prirode. Iako nastanjuje tijelo, nije taj koji radi. Zbog toga je on i slobodan od svih loših ili dobrih posljedica rada - slobodan je od Karne.

32 Arjuna, to unutarnje pravo „Ja“ je stvarno veoma tajanstveno. Suptilnije je od svega toga što je suptilno. Kao para kod vode. Atmana ne može ništa oprljat, iako je on stanar u svakom biću.

33 Isto tako kao što jedno jedino sunce osvjetljuje cijeli svijet, osvjetljuje taj poznavaoac polja cijelo polje. Sva bića - velika ili mala, sveta ili grješna - sva ona dobivaju svoju svijest iz tog jedinog izvora.

34 Arjuna, na kraju da znaš, cilj nam je, da se ne izgubimo u svijetu, nego da se njime koristimo, da bi došli k Božanstvu. Upotrijebi tvoju mudrost i intuiciju i shvati razliku između polja i njegovog poznavaoca. Na taj način ćeš se onda oslobodit svih svjetskih veza, te ćeš doći k meni, tvom najvišem cilju.

14. Poglavlje

Kako se oslobodit podčinjenosti tih triju sila prirode

(Guna-Traya-Vibhaga-Yoga)

*„ izaći iz vremena, prostora i okolnosti na mjesto,
gdje um miruje i gdje Ego nestaje.“*

1 „Arjuna, ja ću ti sada objasniti stvarni sastav prirode (Prakriti), te kako rade te tri Gunas u životu svakog bića. Riječ Guna se ne odnosi samo na tri osnovne sile života nego i na tri osnovna duhovna stanja koja čine prirodu jednog čovjeka. Sa tim spiritualnim znanjem ćeš pobijediti život a i smrt i osloboditi se iz njihovog vječitog kruga.

2 Svi oni koji se u životu ravnaju po toj istini, sjedinjuju se sasvim sigurno sa menom, te ne moraju nikad više da se rode, pa čak ni onda kad se kozmos na početku jednog novog ciklusa ponovno rađa.

3-4 JA sam taj, koji polegne sjeme tih svih novih rođenja u utrobu prirode. A priroda je ta, koja samo rađa ta sva različita bića i stvari. Arjuna, sve što se rodi, potječe iz te suptilne veze, prirode i Duha. Znaj, svejedno je koja se forma rodi u svemiru, JA sam joj majka a i otac koji je dao sjeme.“

Gunas, tri štrika prirode

5 „Sav život potječe iz svojstva triju diferentnih snaga prirode: Satva (čistoća, svijetlo, mir), Rajas (požudnost, aktivni rad) i Tamas (neznanje, mrak, lijenost).

Arjuna, svaki ima u sebi te tri snage ali u različitim proporcijama, te stoga i u svom životu pokazuje njihove osobine. Posljedica toga je, da ih ti onda prezentiraš u cijeloj mustri. Ljudi koji su pod utjecajem Satvinih-snaga (jedan najrjeđi tip) su mirni, harmonični i uravnoteženi. Ljudi pod utjecajem Rajnih-snaga (oni čine većinu) su puni nemirne energije. A kod ljudi gdje vlada Tamas-snaga (ima ih isto mnogo) su nezainteresirani, lijeni i ne posjeduju neki cilj. Riječ Guna, znači štrik. To su znači snage, koje se međusobno povežu, da bi činile jedan štrik, koji onda jednu Dušu veže na krug smrti i života. Cilj života je taj, da mi u težnji prema jednom višem idealu promijenimo naš karakter - da ga usmjerimo na gore - te da se iz naše nepokretljivosti i lijenosti (Tamas) razvijemo u smjeru požudnog rada (Rajas) te nadalje k mirnom i stalozenom karakteru (Satva).

6 Od tih svih snaga možemo samo sa snagom Satve (jer je čista) da spoznamo Atmana. A čak i ovdje može da uskrsne jedan problem, i to u tom slučaju, ako mi nađemo svoje zadovoljstvo i u tom svetom znanju, te si ga počnemo priželjkivat. Svako zadovoljstvo, pa bilo ono i pozitivno, prouzrokuje vezanost na nešto, te i požudu, koja se onda odmah tome priključi. Svi vezovi, pa bili to baš i zlatni štrikovi, su štrikovi koji vežu individuum (Jivu) na brigu i bol materijalnog svijeta.

7-8 Požudno djelovanje je prava priroda Raje. Ona te potiče na rad, te ti u mislima stvara osjećaj, da si ti taj koji radiš. Ona te tjera da sakupljaš svjetska imanja i napravi te o njima ovisnim. Tako, kao što gorivo potpiruje vatru, isto tako te vežu Rajas-snage na požudno djelovanje i njihov plod. Ta ovisnost se onda usmjeri na tebe samog, te te vodi k pohlepi, a s vremenom se tome pridružuje još i bijes. Tamas-snaga (doslovno: mrak) je prožimljena neznanjem, te nam donosi ništa drugo nego li lijenost i obmanu. Ta snaga radi ljude konfuznima; krade im njihovu radnu snagu (Rajas-energiju) kao i njihov spokoj (mirnoću Satve).

9-10 Dakle Arjuna: Satva-snage vežu mirne ljude na veselje, Rajas-snage ih tjeraju k aktivitetu a Tamas-snage ih rade lijenim i slijepim za stvarnost. U toku jednog dana rastu i padaju te snage u jednom čovjeku.

11-15 Mi bi trebali da znamo u koje vrijeme je neka od tih sila na dijelu. Opisat ću ti sada par njihovih simptoma. Kod rasta Satve je to tako, kao da iz samoga tebe, iz svih tvojih čula, sjaji svijetlo. Sposoban si da bolje vidiš, bolje čuješ a i tvoje misli kao i tvoj odnos na van je mnogo savršeniji. Kod prevladavanja Raja-snage izgleda to tako, da odjednom u prvu liniju dolazi izražaj nezadovoljstva i požude (lakomost). Kao da te one tjeraju da budeš aktivan. Tamas-snaga je preuzela vlast nad tobom ako se osjećaš konfuznim i otupljenim. Ono duhovno stanje koje prevladava kod tebe pri tvojoj smrti je veoma važno, jer ono onda odlučuje vrstu i kvalitetu tvog budućeg života. Umreš li u momentu, gdje kod tebe prevladavaju Satva-snage, doći ćeš u sferu onih ljudi koji su pobožni. Umreš li u vrijeme kad kod tebe prevladavaju Rajas-snage, u stanju nezadovoljstva, uzbuđenja, straha i briga, bit ćeš rođen u jednu familiju koja posjeduje isto takve kvalitete. Ako umreš u vrijeme kada tobom prevladavaju Tamas-snage, u stanju duhovno-mračnog stanja i pomućenosti, bit ćeš rođen kao jedan primitivno-nedokazan čovjek.

16-20 Arjuna, probaj uvijek da se razvijaš prema slijedećoj višoj stepenici (od Tamas-čovjeka prema Rajas-čovjeku i na kraju do svojstva Satva-čovjeka), jer potpuno su jasne posljedice tih različitih dijela. Satviska-djelovanja nam donose mudrost, čistoću i zadovoljstvo. Raijska-djelovanja nam donose lakomost, bijes i veliku bol. Tamaska-djelovanja nam donose neznanje, lijenost i nedostojno ponašanje. Ali znaj isto tako, da bijes i bol Rajiskih-ljudi može da bude i njihova sreća. Jer ništa ne motivira jednog čovjeka više nego li bijeda koja uvijek prati pohlepnost jednog motiviranog rada. Patnja je jedna dobra škola koja modelira jedan dobar karakter. Oni

koji harmoniraju sa snagama Satve su ti, koji uvijek dalje rastu. Kod onih, kod kojih vlada snaga Raje, ostaju u sredini - uvijek aktivni u svijetu. Oni koji se pak nalaze u močvarama Tamskih snaga, padaju uvijek dublje i dublje. Arjuna, prisjeti se: Guna-snage stvaraju prirodu (Prakriti) te sva djelovanja, bila ona prouzrokovana snagama Satve, Raje ili Tamas, proizlaze iz prirode. Sve stvari i bića u prirodi su u stvari raznoliko pomiješane komponente tih triju Gunas, pa i samo razmišljanje, svijest osjećaja kao i čula su samo stvari koje te tri sile privuku k sebi, jer su s njima povezane. Kao što sam već rekao, cilj zemaljskog života se sastoji u tome, da se podignemo iz tih dviju nižih snaga, te da postignemo Satvinu mirnoću i stalozhenost - te da na kraju izađemo i iz nje. Čovjek, koji je iza sebe ostavio ta tri svojstva, ostavlja u stvari iza sebe i prirodu, te tako oslobođen svog zemaljskog tijela, bude oslobođen i od zakona rođenja, propadanja, smrti i ponovnog rođenja. Takav jedan čovjek ulazi onda u carstvo čiste svijesti, te si time osvaja najviše spokojstvo mog života, postaje Brahmanom, Božanstvom."

Kako da savladamo Guna-snage

21 Arjuna pita: „Koja su svojstva onih mudrih Yogis, koji su se oslobodili tih sila? Kako se ponašaju? Kako im je uspjelo, da se oslobode tih sila - tih štrikova?

22-26 Krišna: „Oni koji su se oslobodili tih Gunas su u stvari samo promatrači. Iako su si svjesni neprekidnog kruga: rođenje, bolest, starost i smrt, to ih ne interesira, već se samo vide kao svjedoci toga svega. Snage Guna ih ne privlače a i ne odbijaju. Ne vesele se ni mirnim Satva-svojstvima a ni hektičnim Rajas-svojstvima, a i ne odbijaju ih ni konfuzna Tamas-svojstva. Ta sva svojstva im ne donose nikakvu korist, a ni gubitak. Iako se u njima valovi tih snaga tokom dana uzdižu i padaju, oni su uvijek mirni, u sebe pouzdani, neprisutni i nepomični. Pošto oni svoje duhovno stanje ne vežu sa prirodom tih Guna-snaga, ne postoji onda ni mogućnost da bi ih te snage mogle uzdići ili potisnut. Oni su našli svoje mjesto u svom centru - u svom Atmanu. Dualiteti, kao što su: veselje i bol, pohvala ili kritika nemaju za njih nikakvo značenje. Oni se nalaze izvan snage vremena, prostora i zakona okolnosti na jednom mjestu, gdje se um smirio i gdje je Ego nestao. Na taj način, tj. da čvrstom voljom slijediš taj put kojeg sam ti pokazao, možeš da savladaš te tri Guna-snage: prvo; privrgni se potpuno Bogu (Bhakti-Yoga); drugo: služi mu u vjeri (Karma-Yoga); treće: prepoznaj i shvati baš tog Boga u svim bićima i situacijama (Jnana-Yoga).

27 I na kraju, moj dragi Arjuna: budi si uvijek toga svjestan, da sam **JA**, Gospodin Bog, izvor i osnova manifesnog kao i nemanifesnog Božanstva. **JA** sam Brahman, neprolazan i nepromjenjiv, te i onaj koji kao Atman stanuje u svemu. **JA** sam vječna istina i vječno blaženstvo. "

15. Poglavlje

Podvrgavanje našem višem „JA“

(Purushottama-Yoga)

„Onaj tko shvati tu veliku tajnu, bit će prosvijetljen; time je on ispunio sve ciljeve i zadaće mnogih miliona godina razvitka.“

1 Krišna: „Arjuna, dozvoli da ti još objasnim par najdubljih ezoterijskih istina a koje se odnose na mene samoga, tj. moju najvišu sublimnu prirodu - kao i na sjedinjenje sa menom. To ću ti probat objasniti pomoću jedne analogije. Shvati Prakriti (svijet prirode) kao jedno ogromno mistično drvo smokve (Ašvatadrvo - Bengalsko drvo smokve) koje raste u obrnutom smjeru, koje rasprostire svoje korijene na gore - u zrak, k Bogu, a njegove grane se prostiru na dolje, u blato, te se tu onda i učvrste - ukorijene.“

Ašvata-drvo svjetskog života

2-4 Arjuna, kao što sam već rekao, to Ašvata-drvo posjeduje grane koje rastu na gore i bliže su Bogu, kao i onaj dio grana koji se usmjerio na dolje, te se zapleo sa zemaljskim životom. Njegove cvjetne pupoljke i njegove lepršave listiće uspoređujemo sa ljudskim čulima koje priroda bogato hrani. Na dolje, čvrsto u blatu zarašćene grane simboliziraju ljudsku Dušu (Jiva) koja se čvrsto povezala sa zemljom. Slika te alegorije nam lijepo pokazuje kako ljudi život shvaćaju naopako. Poriijeklo i izgled tog drva su ljudima možda i nepoznati ali ti treba da znaš, da je veoma važno da mu mi te grane koje se vežu sa zemljom odsiječemo sa sjekirom slobode. U momentu odvajanja tih veza sa zemljom pojavit će se u tebi jedno stajalište uzvišene staloženosti, a što je osnovni uslov za jedan spiritualni pogled. Ta spiritualna intuicija će potisnuti tvoj normalni pogled na svijet, te će to onda da promijeni i tvoje cjelokupno shvaćanje kozmosa. Ali nije dovoljno da se odsjeću samo te grane. Pošto si ih odsjekao, trebaš još da se i potrudiš da dostigneš i taj najviši cilj tvog života, tj. oslobađanje iz kruga ponovnih rođenja.

5 Ljudi koji nisu slijepi, koji su odsjekli i odbacili to neznanje o Atmanu, ostvarit će sigurno taj najviši cilj. Ako su se oslobodili ponosa, svjetskih veza i ako im je uspjelo da odbace svoju požudu za svjetskim željama i svjetskim užitkom, te ako i odbace svoju averziju prema bolu, uspjet će im, da uđu u taj najviši cilj, i to sve pri posjedovanju pune moći snage vida.

6 Po svom sjaju nadmašuje to svijetlo svako drugo svijetlo! Ni sunce, ni mjesec, nijedna zvijezda u kozmosu, a isto tako ni svijetlo munje, kao ni jedna upaljena vatra nisu sposobni da u mom, iz samog sebe svjetlećem carstvu, prostranjuju svoje svijetlo. U momentu u kom si je jedna Duša osvojila to prosvjetljenje, u tom momentu se onda ona i zauvijek smjestila u meni, te neće nikad više bit vraćena nazad u jednu, od mene odvojenju egzistenciju.

Put Duše (Jive)

7 „Sada ću ti opširnije opisat Dušu. Atman (Božja iskra) ulazi pri momentu rođenja jednog čovjeka u utrobu majke, u tijelo; te time i postaje dio svijeta - materije. Oblači pritom na sebe pet čula, kao i šesto čulo, tj. misli i osjećaje. Prisjeti se: misli i osjećaji pripadaju prirodi (Prakriti) - i njezin su dio.

8 Kao jedan slabi vjetrić koji sa sobom nosi miris parfema, isto tako nosi i Aman od rođenja u rođenje sa sobom čula i osjećajnu svijest. To znači, on donosi već sa sobom inteligenciju, samosvijest i nižeg Duha; tj. misli, nastojanja i tendencije iz prijašnjeg života.

9 Time što si je ta individualna Duša (Javatman) privukla čula, doživljava sada sva zadovoljstva, požude i boli ovog svijeta.

10 Ljudi koji si nisu svjesni svog pravog unutarnjeg Atmana ne prepoznaju tu u njima smještenu Dušu (Jivu), koja se koristi tim njihovim čulima. Pošto je njihov unutarnji osjećaj na mentalnoj razini ograničen, nisu sposobni da shvate Atmana, koji se nalazi van mentalnog područja shvaćanja. Ali pravi Yogis koji posjeduju sposobnost duhovnog vida (intuiciju), oni me vide, tu Atmičku svijest u njima.

11 Da bi uspio doći do tog „duhovnog oka“ treba da zadovoljiš dva uslova: da odbaciš tvoj Ego i da prosvijetliš tvoj Duh. Samo ako ti to uspije, moći ćeš me gledat. Svi oni koji pri svojim nastojanjima dođu samo do pola puta, te ostanu tu stajat, neće me moć ugledat.“

Božja prisutnost u svemu

12-14 Prisjeti se, **JA** sam u mom suptilnom elementu prisutan u svemu što se nalazi u kozmosu. **JA** sam sveobasjavajuće svijetlo sunca, odsjaj mjeseca, svijetlost u vatri - svijetlo je moja priroda - to sam **JA** sam. **A JA** sam i svijest svijetla, te i cijelog kozmosa. Jedna mala kapljica moje prvobitne energije (Prana) koja natopi svjetsko tlo je dovoljna da se po njoj rode i održe sva bića. **JA** sam taj saft koji hrani sve biljke. Stvarno, moja energija je ta koja stvara svu materiju i sve energetske forme. **JA** ulazim u tijela živih bića kao njihova tjelesna toplina. Vatra sam u njihovom probavnom sistemu koja pretvara hranu u njihovu fizičku energiju. **JA** sam udisanje a i izdisanje. Sve te sile su aspekti moje energije.

15 Nalazim se u svakom srcu. Kao svijest nastanjujem kozmos. Od mene potječe spoznaja, uvid i sjećanje. **JA** dajem te sve sile, a i opet ih i uzimam. Arjuna, probaj si zamisliti cjelokupnu promjenjivost i veličinu svemira, te ćeš tek onda shvatiti samo jedan mali dio moje stvarnosti. Time, što ćeš početi da misliš - da si pretpostaviš tu beskonačnost svemira, shvatit ćeš nezamislivu veličinu moje prisutnosti. Arjuna, **JA** sam ljepota i blaženstvo. **JA** sam i taj o kome govore sva sveta pisma ovog svijeta. I stvarno sam i taj, koji ih je i dao.

16 U ovom svijetu postoje dvije vrste ljudi: smrtnici (vremenski ograničeni i prolazni), te nesmrtni (oni sa vječitim neprolazećim Duhom). Sva stvorenja su prolazna, samo Duh je neprolazan.

17-18 Za razliku od te dvije vrste, i nad njima, tj. još više nego li i drugi Bogovi, egzistiram **JA** kao najviši Atman, to nepromjenjivo, vječno i neprolazno Božanstvo. Te baš taj **JA** na najvišoj stepenici prožima svojom snagom ta sva tri svijeta (zemlju, međusvjetove i nebo).

19 Arjuna, postoji samo jedna stvarnost! Oni koji u meni vide taj najviši stupanj samosvijesti, poznaju i vide istinu. Te prosvijetljene Duše mi poklanjaju svoje cijelo srce. **JA** sam ti sada ovdje otkrio tu najdublju i misterioznu istinu. Onaj tko shvati tu tajnu, bit će prosvijetljen; on je onda ispunio sve obaveze i zadaće svog života. A i cilj koji se postigne tek nakon mnogo miliona godina razvitka, će mu se ostvariti. Nigdje ne postoji jedno još veće znanje. On je učinio to, što se treba učiniti."

16. Poglavlje

Dvije sudbine: Božansko i demonsko ljudstvo

(Daiva-Asura-Sampad-Vibhaga-Yoga)

„To su osnovne vrline i svojstva po kojima se može prepoznati prava priroda jednog čovjeka: njegova pobožnost.“

1-3 „Arjuna, primjećujem kod tebe još uvijek velik interes, te ću ti sada objasniti i karakteristične osobine u životu onih ljudi, koji su privrženi Bogu i onih opakih, koje jaše demoni.

Kao prvo, Božanska obilježja:

Hrabrost, čistoća (srca i osjećaja), čvrsta volja (da se dostigne Atman), milostivost (davanje milostinje) i kontrola čula. Žrtvovanje (Yajna, dati iz ljubavi), proučavanje svetih pisama, askeza (Topas, doslovno: otopiti i nanovo izliti), iskrenost, pravednost i nepovrjeđivanje (Ahimsa, nenasilje - neprisiljavanje - u duhovno-duševnom, tjelesnom ili spiritualnom pogledu).

Na listi tih viših Božjih kvaliteta se isto tako nalazi: istinoljublje, nepoznavanje bijesa, odricanje (napuštanje svjetskih veza), staloznost i neogovaranje. Suosjećanje, nezavidnost, blagost, skromnost i odlučnost. Sposobnost pomirenja, duševna jačina (hrabrost, izdržljivost, tolerancija), čistoća (Duha i tijela), kao i bit slobodan od mržnje i ponosa.

Arjuna, sva ta svojstva su temeljne prednosti i svojstva po kojima možemo da spoznamo pravu prirodu jednog čovjeka: njegovu pobožnost, tj. njegovu privrženost Bogu.

4 S druge strane ima i tih opakih izroda (demonskih svojstva) ponašanja i raspoloženja, koji jednu osobu rade sasvim drugačijom, samo ne ljudskom: Ponos, arogancija, taština, bijes, grubost, oštra kritika, nesposobnost spoznaje (što je dobro a što loše, pravilno ili nepravilno, esencijalna istina ili neistina, stvarno ili nestvarno).

5 Dobra svojstva te brzo vode k oslobođenju, a loša te samo vežu na krug života, smrti i ponovnog rođenja. Arjuna, ne brini se. Ti si u ovaj život donio sa sobom samo dobra svojstva.

6-7 Pogledaj si sada točnije ta demonska svojstva. Time što demonska bića ne posjeduju nikakav osjećaj za istinu tj. krivo se ponašaju i neznaju što je za činiti a što ne, nečisti su.

8 Ako ih zapitamo, zašto se tako ponašaju, počinju se opravdavati sa argumentacijama: da mogu da rade što hoće, da nema Boga - da ga nikad nije ni bilo i da ga nikad neće ni biti, da su sveta pisma krivo protumačena, da je univerzum samo jedno mjesto gdje svaki misli samo na sebe, mjesto bez moralnog fundamenta. Tvrde, da je sve u ovom svijetu samo jedan slučaj.

9-10 Ovako krivo fiksirani postaju neprijateljem svijeta, te time služe samo negativnim svrhama. Ne razmišljajući što rade, prouzrokuju samo uništenje i patnju. Nebi li ih pritom spriječili, uništili bi i svijet. Puni sebe samoga, puni beskonačnih neostvarenih požuda, napuhnuli su se. Ovako slijepog Duha trče samo za glupostima (za takovim stvarima, koje donose samo bol).

11 Tjerani strahom misle da će njihove muke završiti tek sa dolaskom smrti - a to je sasvim krivo, jer će se oni sa tim istim stavom morati opet roditi. Tako udareni sljepoćom misle da im je život dat da bi si samo zadovoljili sve svoje požude i da je to onda sve što život može da pruži.

12 Vezali su se na intrige, lakomost i bijes, te pošto su i sami ti koji sve uništavaju, privuku i sami takove ljude u svoju okolinu. Požudno skupljaju bogatstva. Grabe gdje mogu. Njihove misli ih same usmjeravaju u taj smjer.

13-15 Ponosno se hvale: „To sam htio i to sam dobio! Sutra ću dobiti još više. Sve je to samo moje, sav moj život ću založiti samo na to, da dobijem još više. Uništio sam tog i tog neprijatelja, a i one koji su još preostali, ću isto tako uništiti. Stvarno sam jak. U mom carstvu sam ja vladar. Volim da posjedujem stvari ovog svijeta. Ja sam bogat, jak i pun uspjeha. Tko je taj koji se može s menom usporediti? Sa poklonima ću si kupiti poštovanje i ljubav okoline.

16-17 Vidiš Arjuna, tako duboko se u njihove Duše zagrizla glupost i sljepoća. Uhitio ih je mrak sljepoće. Kreću se spiralno nadalje, u pakao svojih vlastitih misli i osjećaja.

18 Time što su se dali u ruke tih mračnih snaga: lakomosti, ponosu, požudi i bijesu, mrze me, ti nečovječni ljudi, iako im JA nastanjujem njihovo tijelo. Negiraju me u drugima, kao i u sebi samima.

19 Te demone, to zlo, ja uvijek nanovo, po zaslugi njihove karme, šaljem opet nazad u ovaj život, u utrobu sličnih majki, te ih time podvrgnem zakonu života i smrti.

20 Oni idu tako dalje iz života u život, posjedujući uvijek istu naopakost, ne osjećajući nikakvu potrebu za menom. Taj put ih onda vodi uvijek dublje i dublje, u najdublje dubine.

21 Tri glavna uzroka te sljepoće su: požuda, lakomost i bijes. Samo jedan od njih je dovoljan pa da te već veže na taj mrak. Odbaci zato ta sva tri uzroka.

22 Oni, kojima je uspjelo da prođu pokraj tih triju mračnih vratiju, te se usmjere k Bogu, uspiju na kraju stvarno da me usvoje - njihov najviši cilj. Stvarno, brz razvitak je moguć, ali samo na taj način, ako jedna tako opaka osoba, cijelu svoju agresivnu energiju usmjeri i krene k meni.

23 Zadaća svetih pisama je ta, da uputi ljude, da na ovoj zemlji vode život pun savršenstva, da krenu k Bogu i da postanu sami Božji. Svaki onaj tko ne krene tim putem, nego ostane kod svojih požuda, ne će postići savršenstvo, već samo bol i bijedu.

24 Arjuna, dozvoli da ti sveta pisma kažu, što da radiš, a što ne. Upoznaj alternative i živi po njima. To je mnogo jednostavnije nego što ti misliš."

Put trostruke vjere

(Shraddha-Traya-Vibhaga-Yoga)

*„Na prvom mjestu stoji vjera
Vjera, odlučnost, žar i elan za spiritualnim razvitkom.“*

1 Arjuna: „Ali Krišna, poneki ljudi slijede svojim uvjerenjem pravi put a da pritom ne poznaju sveta pisma. Da li oni isto tako spiritualno rastu? Kuda oni pripadaju sa svojim uvjerenjem, k Satva-osobinama (čistoća), k Raja-osobinama (rad-djelovanje) ili k Tamas-osobinama (mrak) ? “

2-3 Krišna odgovara: Ljudi su faktično suma svojih uvjerenja (vjerovanja), koja se nalaze u njihovim srcima. I stvarno Arjuna, ima i različitih vrsti vjere. Vjera jednog čovjeka odgovara njegovoj prirodi, a njegova priroda vjeri. Svaki čovjek se rađa sa jednom od tih triju vjera: prema svom temperamentu sa vjerom koja je svojstvena Satva-ljudima, Raja-ljudima ili Tamas-ljudima.

4 Oni sa temperamentom Satve se mole Bogovima u nebu. Oni sa temperamentom Raje cijene moć i bogatstvo, iako oni te Bogove (sile) ni ne shvaćaju kao Bogove. Ljudi Tamaskog temperamenta se mole mrtvim Dušama, duhovima i zlim Bogovima (onima sa lošim svojstvima, kao i onima koji prouzrokuju štete), te po svojoj samoj prirodi i harmoniraju sa dotičnim ljudima.

5-7 Poneki ljudi si stvaraju i različite metode samokažnjavanja (iz svojih bolesnih požuda). Pritom se oni onda u svojoj blesavosti sami unakazuju, sebe i svoja čula, te me tako zlostavljaju, mene, Atmana, koji sam u njima. Oni mogu da budu i „jaki u vjeri“, ali takova praksa samo šteti njihovom spiritualnom razvitku. Ima još i drugih stavova koji isto tako djeluju na spiritualno razvijanje. Tu treba da spomenemo i jako važne prehrambene navike koje mnogi ne shvaćaju. A veoma važan je i stav kojeg mi zauzimamo pri tih triju najvažnijih spiritualnih disciplina: žrtvovanju, čišćenju (pročišćavanju) i davanju milostinje. Svaku od tih triju disciplina možemo da promatramo i sa stajališta triju Guna-aspekta.

Spiritualno značenje hrane

8 „Što se tiče prehrambenih navika, znaj; hranu sačinjavaju fini suptilni elementi koji djeluju odlučujuće na misli i osjećaje, te na taj način oblikuju naše duhovno-duševne odnose. Iz toga proizlazi, da slično kao i kod vjere jednog pojedinca, opet nastaje jedan krug: pa se može reći: ti si ono što jedeš, a jedeš to, što si - što paše tvojoj prirodi. Po tome će si morat svaki prije ili kasnije postaviti pitanje, šta on jede.

Satvinski-ljudi jedu čistu laganu i hranjivu hranu koja im daje fizičku snagu, čiste misli i duhovno-duševnu veselost. Njihova jela su friška, ukusna i prijatna za probavni aparat. Doručak je lagan, ručak je sadržajan, a večera je lagana, tako da bi se organi tijela mogli noću odmoriti.

9 Rajijske-ljude privlače: jako začinjena, vruća, prekuhana, zasoljena, kisela i goruća jela. Ta hrana prouzrokuje kod ljudi koji ju jedu: bol, brigu i bolesti, te otežava i spiritualni razvitak.

10 Tamaski ljudi jedu: jela zastarjelog datuma, pokvarena, slaba, nečista i „mrtva“ jela, bez ikakve hranjive vrijednosti.“

Vrste i koristi spiritualnog žrtvovanja

11 „Promatraj sada tri područja spiritualnog prakticanja (žrtvovanje, čišćenje i davanje milostinje) s pogledom i odnosom na Guna-svojstva. Promatraj prvo žrtvovanje (Yajna), nesebično davanje - odvajanje jednog dijela od tog, šta mi posjedujemo, te usporedi to sa „fundamentalnim zakonom života“ o kojem smo već prije govorili.

Žrtvovanje ima Satva-kvalitetu ako ga mi dajemo iz ljubavi, da nije vezano na neku našu požudu, da se ne vežemo na njega i da za njega ne očekujemo nikakvu naknadu.

12 Žrtvovanje ima Raja-kvalitetu, ako ga izvedemo u samopohvali, da se nekome dopadnemo (radi imponiranja), radi raznoraznih prednosti koje možemo time da postignemo, ili čak i sa namjerom, da bi nam Bog bio milostiv. Takvo žrtvovanje je štetno za spiritualni razvitak.

13 Žrtvovanje kod Tamas-osoba je besadržajno, lišeno svakog molitvenog smisla, neposvećeno, kojeg ne prate Mantra (napjevi) a ni rituali - i to sve bez neke vjere.

14 Promatraj pročišćavanje (Tapas), što doslovno znači istopiti, kao što mi to vidimo pri preradi rude. Konačan cilj toga ne bi smio biti bol i samokazna, nego da mi sasvim svjesno pokušamo naš život poboljšati, da ga istopimo i onda nanovo izlijemo u jedan život koji je sada mnogo čišći i spiritualniji. Cilj je veoma važan. Ne radi se ovdje o samokažnjavanju, nego o oplemenjivanju, da bi time mogli iz jednog čovječjeg života preći u Božji!

Postoje tri važne metode oplemenjivanja: oplemenjivanje vlastitih misli, vlastitih riječi i vlastitih dijela - dakle oplemenjivanje specifičnog alata: misleće i osjećajne svijesti te jezika i tijela. Ako ćeš ih oplemeniti, bit ćeš bolji. Oplemenjivanje vlastitih dijela se vrši kroz tri osnovne vježbe: pobožnost (privrženost raznim Božanstvima koji su i tako samo jedna faceta jednog jedinog Boga); poštivanje i obožavanje svetaca, dakle onih ljudi koji su svoj cilj života privrgli tom idealu; poštivanje i cijenjenje učitelja (onih spiritualnih, a i starijih ljudi, koji nam služe kao dobar primjer); te cijenjenje i obožavanje prosvijetljenih, onih koji već poznaju Atmana i koji su već transcendirali svoj tjelesno-duhovni-kompleks.

15 Oplemenjivanje vlastitih riječi (govorna askeza) sadrži isto tako četiri osnovne vježbe: govoriti samo istinu, neuvrijeđivanje, neulizavanje i pobožna recitacija. Svaku od tih ću ti posebno objasniti: Arjuna, govori uvijek istinu, uvijek sa lijepim prikladnim riječima. Ako to ne možeš, onda rađe čuti. Ako nešto moraš da kažeš, reci istinu, ali uvijek sa odabranim lakim i prijatnim riječima. Ne uvrijedi nikoga sa teškim riječima. Riječi mogu da prouzrokuju veću bol nego li fizičke povrijeđene, te takva bol i dulje traje. Jedna agresivna eksplozija je nasilje; kloni se takovih riječi. Veoma je važno da se odrekneš brbljanja. Ne ulizavaj se (to će ti samo otežati tvoje spiritualno razvijanje). Pobožno recitiranje i redovito glasno čitanje svetih tekstova je jedno jezično oplemenjivanje koje će ti jako pomoći pri tvom spiritualnom rastu.

16 Promatraj na kraju oplemenjivanje misli (duhovna askeza). Ta askeza je puno važnija nego li one dvije prve, jer dobra dijela i dobre riječi se u Duhu koji je njima prožet, sami od sebe pojave. Neka tvoje duhovno stanje bude mirno i fino, te se onda nećeš nikad izraziti grubo i bezobrazno, a ni tvoja dijela neće onda biti ni takova. Da bi postigao tu mirnu duševnu staloznenost, dozvoli da se u tebi smjeste samo dobre misli i dobra dijela. Mnogi misle da je to nešto neostvarivo. Ali kao što ti sada znaš, sa dobrom voljom i direktnim vježbanjem je to moguće (oplemeniti se).

17 Ako ti te mjere oplemenjivanja tvojih misli, riječi i dijela izvedeš sa čvrstom vjerom i bez očekivanja neke nagrade, onda su tvoja nastojanja Satviske-prirode.

18 Ako ih ti izvedeš da bi time dobio priznanje i privukao pažnju drugih, onda su ona Rajas-prirode. Svaka takva akcija smanjuje samo vrijednost tvog spiritualnog razvitka.

19 Ako ti te tri vježbe prakticiraš, te ne znaš što hoćeš da postigneš, ili ako su one namijenjene samo tijelu, ili ako su još i povezane sa magijom za tebe samoga, ili za druge - te i štetnim radnjama, onda su one Tamas-prirode.

Vrste i djelotvornost dobrih dijela

20 Arjuna, promatraj sada tri vrste dobrotvornog darivanja (davanje milostinje). Kao što sam već naglasio: dužnost svakog je da daje. Ako ti daruješ (nekome ništa poklanjaš) iz pozitivnog stava, bez neke vanjske prisile, bez da ti to moraš, te bez očekivanja neke naknade, u pravo vrijeme i na pravom mjestu, nekome ko to treba, tko je to zavrijedio, tko ti to ne može ničim naplatiti, onda je tvoje davanje milostinje Satvijske-prirode.

21 Kod onih poklona, koji su povezani sa nekim uslovima, pojavit će se jedan neugodan osjećaj kod onoga koji daje a i kod onoga koji prima. Takvo poklanjanje (davanje milostinje) koje je povezano sa jednom uslugom, sada odmah ili jednom kasnije, je Raijske-prirode.

22 I konačno: Pokloni, tj. poklanjanje, koji se daje u krivo vrijeme, na krivom mjestu i još k tome nedostojnim osobama (ljudima sumnjivog karaktera, koji razbacuju svoj novac i nikad nikome ne pomognu), koji nemaju respekta i vrijeđajući su, takova poklanjanja su Tamaske-prirode."

Om Tat Sat

23 Iako su te sve tri spiritualne aktivnosti - žrtvovanje, oplemenjivanje i milostivost (Yajna, Topas i Dana) - najuzvišenije radnje, koje su moguće u ovom svijetu, ipak visi na njima i malo prašine, pa čak i na onim najboljim Satviskim-vježbama. Zato citiraj pri izvađanju tih dijela izreku: „Om Tat Sat“.*

24 Promatrajmo prvo jedno, a potom ono drugo. Slog Om (prizivanje Božanstva) je to, što uvijek izriču mudri ljudi kad provode neka spiritualna dijela. To daje onda njihovim dijelima jedan uzvišen i blagoslovljen nivo, te time može da postane i nešto nečisto - čišćim.

25 Izgovaranje riječi Tat (doslovno značenje: „on“, Bog) nas kod spiritualnih radnji podsijeća, da svako djelovanje ima svoj izvor u Bogu, a ne u nama samima. Time je uklonjen onda iz svih radnji „Ja“ i „moj“-osjećaj - znači Ego.

26-27 Sat (doslovno prevedeno znači: „to što je“ - stvarnost sama po sebi) poziva na površinu jednu pozitivnu radnju te nas time podsjeća da radnje koje mi vršimo treba da budu čiste i uzvišene, te da nas uzdignu u našem razvitku. Sat čisti naš rad i uzvisuje svijet.

28 Arjuna, i na kraju da znaš: Na prvom mjestu stoji vjera. Nju se treba prakticirati sa odlučnošću, izdržljivošću i entuzijazmom, jer se u njoj nalazi sjeme spiritualnog razvitka. Sve spiritualne vježbe, koje se izvade bez vjere su Asat (bezvrijednost), to znači, sve te spiritualne vježbe su bezvrijedne, te iz njih neće nikad bit nekih koristi, ne sada a ni poslije smrti."

* Ta formula ima svoj izvor u pradavnim vrjemenima, u samom početku, u vremenu u kojem se Bog manifestirao samo kroz riječ i ton. Svaka od tih riječi - Om Tat Sat - reprezentira najvišu svijest iz koje onda sve drugo proizlazi.

18. Poglavlje

Oslobođenje kroz spoznaju, rad i ljubav

(Moksha-Sannyasa-Yoga)

„Voli me tvojim cijelim srcem.“

1 Arjuna pita: „Krišna, koja je po tome razlika između Sannyasa i Tyaga? Obadvoje riječi znače odricanje, gdje je tu razlika?“

2-3 Krišna odgovara: „Podučeni kažu da se nečega odreći može izvest samo na dva načina - kao prvo, odreći se egoističnih želja (Sannyasa), te odricanje na nadoknadu, koja bi slijedila po dijelima (Tyaga). A neki podučeni pak kažu da bi se trebalo odreći svih svjetskih dijela jer su svjetskog porijekla i imaju na sebi uvijek nešto nečistog, nešto nestvarnog. A opet neki drugi kažu, da se barem trebaju vršiti one tri više radnje, a to su: žrtvovanje, čišćenje i milostivost (davanje milostinje).

4 Arjuna, slušaj me. Reći ću ti sada istinu. Obadva značenja, Sannyasa kao i Tyaga znače odricanje. Odricanje nije nikakvo negativno djelovanje, već pozitivan akt odvajanja. O tome postoje u prirodi mnogi primjeri: sunce koje neprekidno daje od sebe svijetlo i toplinu te time pospješuje život; sazrijelo voće koje u određeno vrijeme napušta drvo; majka koja donese jedno dijete na ovaj svijet, kojega je već dugo nosila u utrobi; učenici koji poslije završnog ispita napuštaju školu; i kao najbolji primjer, jedna Duša koja se odrekla svjetskih požuda, da bi se meni, Bogu, priključila.

5 Odricanja, koja smo mi već promatrali: žrtvovanje, čišćenje i milostivost, su tri najviše radnje u čovječanstvu. Njih se ne bi smio nikad odreći. Za sve one koji ih shvate su samo metode za uklanjanje nečistoće - a čistoća je neophodna - želimo li se približiti Bogu, a što je i cilj kojeg sam već toliko puta objašnjavao.

6 Osim toga kao što sam već rekao, ti moraš te tri radnje izvest a da se pritom na ništa ne vežeš, i što je najvažnije, na to te nesmije tjerati nikakva požuda. Od velike je važnosti da ti to znaš. Krava je sveta radi njezinog poklona kojeg nam daje, radi mlijeka, koje se onda u drugim bićima pretvara u snagu. Yogis, kao i drugi podučeni ljudi pridonose svijetu čistoću sa svojim davanjem, a ne sa uzimanjem - grabljenjem. To je kao što sam već rekao jedan fundamentalni zakon koji vlada na spiritualnom polju.

7 Stvarno, o tome nam pričaju sva sveta pisma, da se te tri obligatorske radnje trebaju prakticirati tako dugo dok čovjek živi. Onaj, tko ih iz neznanja ne prakticira je u neznanju, Tamas-svojtstvu.

8 Neispunjavanje te svete obaveze iz straha ili averzije je znak Rajiše-snage u nama. Iz tog ne proizlazi za nikoga neki spiritualni dobitak.

9 Ali ako mi tu radnju vršimo kao jednu obavezu, iz same ljubavi, a da pritom nismo prisiljeni, te da ne očekujemo neku nadoknadu, onda je ta radnja Satviske-prirode. Iz takvog pogleda proizlaze mir i spokojstvo.

10 Satviski-ljudi, koje ne muči svijest, koji su si svjesni svog Atmana, ispunjuju svoje obaveze sa čvrstom voljom. Ništa im nije neugodno a i ne trče za ugodnim. Oni čine samo to, što je potrebno.

11 Kao što sam već rekao, nijedan čovjek se ne može odreći rada tako dugo dok živi u ovom svijetu. Ali onaj čovjek koji se odrekao svake naknade za svoj rad je pravi odricatelj.

12 Oni, koji su još vezani na različite stvari ili svojstva, koji rade da bi sami sebima koristili, bit će isto tako u određeno vrijeme nagrađeni - sada ovdje ili jednom poslije smrti. Njihova nakupljena Karma će po njihovim dijelima bit: dobra, loša ili miješana. Bit bačen u mrak, pa se opet roditi kao jedan divljak - ili jedna divlja životinja, je na primjer jedna kazna za loša dijela. Bit rođen kao jedno duhovno biće u nebu je nagrada za dobra dijela. Bit rođen kao jedan čovjek na ovom svijetu je jedna miješana nagrada. Ali prisjeti se Arjuna: tko odbaci požudu i ne očekuje neku nagradu za svoja dijela, taj si ne stvara nikakve, baš nikakve posljedice, ne u ovom, a isto tako ni u onom potom dolazećem svijetu."

Elementi i faktori djelovanja

13-15 „Slušaj me pri objašnjenju pet Elemenata koja su po učenju spiritualne filozofije uvijek prisutni - uvijek na dijelu: Prvo, samo tijelo (bez njega se ne može raditi); drugo, onaj koji radi; treće, razna čula; četvrto, napor (pri pokretanju energije); i kao peto, vodeće individualno Božanstvo koje sva ta oruđa, pa i ona nevidljiva, daje na raspolaganje i kontrolira ih. Ta pet elementa su prisutna pri svakom ljudskom radu, bio to rad Duha, jezika ili tijela (misli, riječi i dijela), te bio on dobar ili loš.

16 Po jednom takovom krivom shvaćanju je Atman taj koji radi. Ali baš nikakve veze nema Atman s time. Atman ne radi baš ništa, on je vijećan i čist, nevezan na carstvo materije. „Ja“ ima taj osjećaj da nešto radi, taj kriv osjećaj koji se smjestio u mislima i osjećajima jedne individue - jednog Ega koji misli, da je on odvojen od Atmana.

17 Spiritualno razvijeni ljudi koji su se povezali s Atmanom, te koji su u svojim mislima i pogledima slobodni od toga, da su oni ti koji rade, poznaju to unutarnje „Ja“, te se stoga i ne oprljaju kroz svoj rad. Za njih je svjetska aktivnost (kao u slučaju da se nekog ubije ili da budemo ubijeni) smještena u carstvu prirode (Prakriti) samo promjena forme. Prisjeti se: priroda je ta koja stvara Karmu. Pošto su si Yogis toga svjesni, stoje iznad svake buke ovog svijeta, te su stoga i slobodni od Karme.

18-19 Arjuna, okrenimo se sada k faktorima rada. Objasnit ću ti sada kako prirodne snage (Gunas) djeluju na rad. Postoje tri glavna aspekta rada: spoznaja, rad i onaj koji radi. Ako ti ta tri aspekta analiziraš po Guna-svojstvima, spoznat ćeš da postoje tri vrste spoznaje, tri vrste rada i tri vrste onih koji rade.

20 Čovjek sa Satva-spoznavom prepoznaje sebe kao Božanstvo, vidi Božje u svim bićima, vidi sva bića kozmosa kao jednu cjelinu - ne vidi nigdje ništa odvojenog, kao što to drugi vide.

21 Čovjek sa Raja-spoznavom vidi svugdje samo odvojenost od cjeline. On vidi i razumije svako biće tako, kao da je ono tu za sebe samog sasvim samostalno. On ili ona misle, da postoji isto toliko odvojenih Duša koliko i tijela.

22 Čovjek sa Tamas-kvalitetama ne posjeduje u stvari nikakvu spoznaju, on je jedan ignorant. Tako slijep on misli da je jedno biće, jedno tijelo. Za takvog jednog znači gubljenje tijela, gubljenje svega. To je nelogično i blesavo.

23 Promatraj sada tri vrste rada. Satva-radnje su radnje koje su već opisane u svetim pismima i koje se vrše bez neke obaveze. Onaj tko provodi jednu Satva-radnju čini ju s pogleda svete obaveze a ne radi zadovoljstva ili neke nadoknade (ne za novac). Kod Satva-radnje ne bi smijelo bit nečistoće.

24 Rad je Rajiske-kvalitete ako se za njega traži naknada. Raja-rad uvuče jednog čovjeka samo u nepotrebne radove i egoistična nastojanja, te mu pritom samo crpi energiju. Te radnje mu samo smanjuju spiritualni rast i donose brige.

25 Radnje posjeduju Tamas-kvalitetu ako se radi naslijepo, bez razmišljanja - razmišljanja na posljedice. Ta osoba ne cijeni rad i sama nezna dali je za njega i uopće dovoljno kvalificirana.

26 Promatraj sada tri vrste rada - tri vrste djelovanja. Satva-ljudi se vide kod vršenja nekog rada kao oruđe u rukama Boga, a sebe samoga kao njegov instrument. Pošto su slobodni od svog „Ja“, slobodni su i od požuda i veza na njih. Oduševljeni su sa radom kojeg rade i ne interesira ih njihov uspjeh ili neuspjeh. Rajas-ljude tjera na rad požuda za dobitkom i zaradom. Lakomi su i do nečovječnosti uništavajući, oni su, ovisno o uspjehu njihova rada, veseli ili mrgodni. Lakomi su, te stoga i opasni za druge. Kod njih nema spiritualnog rasta.

28 Ljudi sa Tamaskim kvalitetama su pri radu neoprezni, nezainteresirani, neprisutni i lijeni. Lijeni su i svadljivi; a k tome se pridružuje još: lukavost, zloba i nevjera.

29 Promatraj sada iz te perspektive i te dve slijedeće kvalitete: intelekt i duhovnu čvrstoću. Intelekt je u stvari sposobnost shvaćanja; unutarnja duhovna snaga je u stvari snaga ubjeđenja, snaga Duše kao i hrabrosti na spiritualnom putu. Sad ću ti prvo opisat stepenicu intelekta, a potom stepenicu čvrstoće.

30 Satviski intelekt poznaje stvarnu razliku između onog što je i onog što nije, između stvarnog i nestvarnog. On poznaje i razliku između rada i nerada, te i znade, što pospješuje spiritualni razvitak, a što ga sprječava. On poznaje razliku između straha i nestraha, te zna što Duši daje slobodu, a što joj ju uzima. Satviski intelekt vodi jednu osobu k Bogu.

31 Intelekt Rajskih-ljudi je isto sposoban da razlikuje, ali sa griješkama. Njihova sposobnost razlikovanja između pravilnog i nepravilnog je mutna. Oni žele da te ubijede mozgom da je to tako, uvijek nađu neke opravdane razloge, da je to samo tako, te da svrha opravdava sredstva, svejedno koliko je to korisno ili nekorisno. Sposobni su da iz laži napravi istinu, ali i obrnuto. Njihov duhovni pogled je zamućen od lakomosti, požude, bijesa i straha. On su se zaglavili u ovozemaljskom svijetu, umjesto da se iz njega oslobode.

32 Intelekt Tamas-ljudi je obavijen mrakom i nije sposoban da razlikuje. Dobre stvari im se čine lošim, a loše dobrim. Život razumiju na naopak način. Tamas-Intelekt vuče jednu osobu uvijek na dolje, podalje od Boga.

33 Promatraj sada tri stepenice duhovne čvrstoće. Ljudi koji posjeduju Satva-čvrstoću su: nepotresivi na svom putu k Bogu, nepokolebljivi i s ciljem da ga i osvoje. Tu unutarnju težnju oni kultiviraju sa učenjem, tj. školovanjem i meditacijom. Oni usmjeruju svoju cjelokupnu životnu energiju (Prana) i sve duhovne funkcije (čula, osjećaje i misli) na Boga. Kao što je i kompasova igla, neovisno o tome gdje se mi trenutačno nalazimo, uvijek usmjerena k sjeveru, tako su i oni uvijek sa svojom cijelom koncentracijom usmjereni prema njemu, te imaju samo jedan cilj, da se sa njim i ujedine.

34 Rajiska-čvrstoća je sličnog karaktera ali se previše drži na sjaj, na želju da vlada, naređivanje, posjed i slavu. Tako usmjereni na svjetska zadovoljstva, osuđeni su da vode jedan život pun muka.

35 Čvrstoća Tamas-ljudi potječe iz neznanja, neodlučnosti i slabe duševne čvrstoće, a kao posljedicu vidimo kod tih ljudi neshvaćanje i lijenost - blesavost. Pošto ti ljudi ne posjeduju sposobnost razumijevanja situacije, jer im manjka inteligencija, trude se da unište svoju dosadu u samo uvijek istim potrebama: da jedu, piju i spavaju. Ostatak života oni jednostavno ignoriraju i drže ga za san."

Kraj briga

36 „I sreću (Šuka, veselost) možemo da razumijemo pomoću analize tih triju Gunas. Trčanje za srećom daje životu jeku. Sva živa bića su sudionici te beskonačne trke, ali samo malo njih nađe pri tome sreću. Sreća o kojoj JA ovdje govorim dođe tek nakon mnogo vježbanja i to samo s vremena na vrijeme, jedan slab pokušaj nije tu dovoljan. Onaj kome uspije da dođe do te uvijektrajuće sreće, rješava se momentno svih životnih briga! Arjuna, slušaj i shvati tu trostruku podjelu sreće.

37 Satviska-sreća je sreća koja je prouzrokovana dubokom meditacijom. Ona je mirno veselje Duha, slatko zadovoljstvo koje se pojavi pri osvajanju samospoznaje. Kao i sve drugo, na početku stoji težak rad a kasnije čisto veselje - prvo gorak ukus a potom slatki nektar. Izvor vječite sreće dolazi od Atmana (Duha Božjeg). To blaženstvo možeš dobiti samo iz tvoje unutrašnjosti po stalnom vježbanju.

38 Rajska-sreća je jednostavno suprotne kvalitete; na početku nektar a onda otrov. To je ono privremeno zadovoljstvo koje ti osjećaš pri dodiru tvojih osjetila sa svijetom. Prepustiš li se tom takozvanom sretnom stanju, izazvat ćeš si u životu samo bol, od kojeg je ona uvijek praćena. Prepustiš li se njoj, izgubit ćeš svoju jakost i smanjit ćeš time tvoje šanse rasta. Tvoj spiritualni pogled će se izgubit. Požuda i njezina prirodna posljedica bol su ti, koje ljudi ovog svijeta usrču u sebe u ogromnim količinama; a prava duhovna sreća je ta, koju trebamo da srčemo u malim gutljajima.

39 Tamaska-sreća, koja je posljedica mračne slijeposti je jedno nerazumijevajuće stanje, veoma slično nesvjesnom stanju spavanja, kao na početku tako i na kraju, gorkog okusa. Jedino veselje kod te vrste „sreće“ je: šparno zadovoljstvo pri spavanju, neprirodne zabave, nekorisna zaposlenja i nečasna dijela.

40 Arjuna, ukratko: Gunas - snage prirode, vrše utjecaj na svako biće. Nijedno biće ovog svijeta ili u međusvjetovima, pa čak ni Bogovi u nebu, nisu slobodni od moći tih snaga. Izrazi, Guna ili Prakriti (priroda) su identični. Pa i sam Bog Brahma (Bog-Stvaraoc), onaj najviši među Bogovima, nije od nje potpuno oslobođen. Zašto ne? Jer njegovo stvaralaštvo proizlazi iz Guna-snaga prirode - i to ga povezuje sa prirodom. Zbog toga i sam Brahma prestaje jednog dana da egzistira. Znači, sve od samoga Brahme pa nadalje, je međusobno povezano."

Određene dužnosti u jednom društvu

41 „Već sam rekao kako je to važno da mi izvršavamo naše dužnosti; sada ću ti objasniti prirodu određenih dužnosti. Određene obaveze ljudi u različitim društvenim krugovima možemo podijeliti u četiri kategorije: vizionari (Profet), vođe (vojnici), dobavljači-prodavači i radnici. Vrijednost svih tih grupa je ista, ali kao i kod tjelesnih organa, svaki mora da izvrši svoju dužnost. Ta grupiranja su u skladu sa Guna-snagama prirode, te potječu i iz karakteristika prijašnjeg ili ovog života. Pa zar mi i ne kažemo da su ljudi djeca svoje prirode.

42 Promatrajmo ih sada. Vizionari (Profeti) jednog društva su sveti (u nekim društvima ih nazivamo Brahmanima). Od njih se očekuje da u jednom društvu etabliraju određen društven karakter, kao i spiritualne okvire. Njihov karakter je čiste prirode - Satviski. Za njih je sasvim normalno da oni te vodeće i spiritualne kvalitete pri svom radu stave u službu društva. Od njih se očekuje da posjeduju spiritualno znanje i mudrost. Moraju bit čistog srca, Duha i tijela. Moraju posjedovat opuštenost, stalozhenost, mirnost, toleranciju, razumijevanje i strpljenje - te jednu nepotresivu vjeru na Božanstvenost svih bića. Njihov najvažniji rad je, da pomognu pri pretvaranju najuzornijih ljudi u jednom društvu, u Božanstvena bića.

43 Od vođa (vojske) se očekuje da osiguraju sreću i rast jednog društva. S obzirom na brzo mijenjajuće društvene okolnosti, treba da posjeduju: hrabrost, da su slobodni od straha, moraju da posjeduju fleksibilitet, genijalnost, jak moral i nepokolebljivu privrženost svojim dužnostima. Moraju da budu primjerom pri poštivanju zakona i pravde, a moraju bit i velikodušni. Treba da vode društvo, te da su sa svojim dobrim primjerom uvijek u prvim linijama.

Te obadvije grupe su svaka za sebe na njihov specifičan način jake. Snaga vođa je u njihovoj hrabrosti a snaga vizionara u njihovoj spiritualnoj energiji.

44 Dobavljači-prodavači i radnici su ta grupa u društvu od koje se očekuje da snabdijevaju društvo i da rade u njemu. Dobavljači su odgovorni za aktivnosti i uspjeh gospodarstva i trgovine, za dobavu stvari i njihovu prodaju. Radnici su fundament. Oni su u komunikaciji sa svim društvenim grupama, te tako pomažu svojim radom da se u jednom društvu izvrše sve neophodne radnje.

Arjuna, ne zaboravi: od svi tih grupa se očekuje različito, ali vježbe koje su potrebne za spiritualni rast - obožavanje Boga, savlađivanje čula itd. - mogu da vrše svi ljudi u svim klasama.

Postati Božjim oruđem

45-47 „Određenje čovjeka je da postigne savršenstvo. To je njegov stvarni cilj. Time, da se on punom pažnjom prikloni svojim obavezama, će ga i postići. Arjuna, ali oni koji ne vrše svoje dužnosti, ne će nikad to postići. Time, da mi svoju dužnost ispunimo sa cijelom našom koncentracijom, nepožudno, ne vezujući se na tu radnju, postići ćemo jednom savršenstvo. Mišljenje, da rad i Božja služba ne pašu zajedno, je jedno svakodnevno mišljenje, ali netočno. Živi tvoj život i prinesi tvoj rad kao žrtvu. Budi marljiv i radi samo za Njega - jer je to Njegova volja. Neka tvoj zemaljski život bude Božja služba. Već i sama tvoja priroda ti kaže da moraš da radiš i da ispuniš te zadaće koje su u skladu sa tvojim sposobnostima. Baš te obaveze su tvoj život, tvoja životna zadaća. Mnogo je bolje ispunit svoju vlastitu zadaću, nego li zadaću jednog drugog čovjeka.

48 Isto tako, kao što vatra prouzrokuje dim, prouzrokuju ljudska djelovanja posljedice koje mogu da budu dobre ili loše. Ni jedan rad, svejedno koliko on bio dobar, nije slobodan od grijehi.

49 Onaj čovjek koji svojom dušom i svojim intelektom o ničem više ne ovisi, koji je savladao svoju prirodu - svog „Ja“ - Ego, taj se oslobodio i Karme. Time je on postao oruđe Boga.“

Kako postati bezgriješnim

50 „Sada ću ti u kratko opisati koje kvalitete treba netko da ima a da bi se mogao ujediniti sa menom, Brahmom. Nijedan cilj nije viši, nego li taj.

51 Razvij si čist intelekt. Oslobodi tvoje srce i Dušu od mraka. Uči se u samokontroli. Odrigni se Ega. Podčini si jakom voljom sva tvoja čula. Odstrani se od promatranja, gledanja, mirisanja i okusa svjetske buke. Oslobodi se od privrženosti ili neprivrženosti.

52 Traži mirnoću, jedi malo, vodi jedan samoodgovoran život i drži sve tvoje misli, riječi i dijela pod kontrolom. Neka tvoj Duh bude uvijek usmjeren na Boga. Meditiraj o njemu.

53 Odbaci od sebe: egocentričnost, grubost, napuhavanje, požudu i bijes. Odrigni se luksuznih stvari i posjedovanja bogatstva. Ne svađaj se sa drugima. Uđi sa menom u moju najvišu svijest - moju prirodu, jer **JA** sam sreća, istina i spokojstvo.

54 Akceptiraj tako ujedinjen sa menom sve ljude. Služi mi, meni Božanstvu, koji sam u svakom živom biću. Voli me punim srcem.

55 Ljubav je sve. Mene voljet, znači ljubiti. Voljeti je zapravo iskustvo prisnosti sa mnom, jer **JA** sam ljubav! Ljubiti znači, moju unutarnju prirodu, istinu, a što sam **JA**, poznat. I baš sa tim svetim i dubokim znanjem dobivaš prilaz k meni, te ćeš se onda i ujediniti s menom. Život je spoznaja Boga! Kao poznavao Božanstva bit ćeš i sam Božanstven.

56 Radi, ali pritom nemoj da misliš da si ti taj koji radiš. Budi si toga svjestan pri svakom svjetskom radu, da si ti samo oruđe u rukama Boga. Shvatiš li rad na taj način, neće ti bit teško. Budeš li uvijek tako koncentriran na mene, vratit ćeš se nazad u moju vječnost.

57 Usmjeri svaku tvoju unutarnju misao na mene. **JA** sam tvoj najbolji prijatelj. Budi podržen samo meni. Usmjeri tvoje misli, osjećaje i tvoj cijeli intelekt samo na mene. Čim ćeš shvatiti da tvoj Duh, tvoja čula i tvoje tijelo - kao i sve radnje koje su oni izveli u biti pripadaju Bogu, napustit će te tvoj osjećaj da si ti taj koji u stvari radi, napustit će te tvoj „Ja“- i „moj“- osjećaj. Od sad ćeš imat samo još jednu želju: da radiš samo Njemu iz ljubavi. Tvoj jedini interes treba da bude, da se s Bogom sjediniš. I baš stoga što voliš Boga, izići ćeš iz čovječjeg i ući u Božje.

58-59 Onaj tko je usmjeren na mene sa svojim čulima i srcem, može da savlada sve prepreke. Arjuna, znam da si ti moj vjerni obožavatelj i prijatelj, ali ako i dalje ostaneš uhvaćen u tvom egoizmu i nećeš cijeniti moje savijete, izgubljen si i poginut češ. Ako ćeš iz tvoje taštine da misliš: „neću se boriti“, bit će ti zabadava, jer će te tvoja sama priroda na to natjerati. Nema veće štete nego li ne slijediti svoju unutarnju istinu - svoj poziv. Školovan si da ispuniš zadaću jednog ratnika i vođe. Tvoja svojstva i tvoja priroda su takvi, da ti je zadaća da se suprotstaviš svemu što je loše u ovom svijetu.

60-61 Arjuna, čovjek nije ništa drugo nego li njegova priroda te je obavezan da i slijedi njene zakone. Sam si si prisvojio te sposobnosti koje te sada obavezuju, te sad moraš da radiš po njima. Zakon Karme je jači nego li tvoj Ego. Tvoja jedina mogućnost je: da ti odradiš tvoju Karmu. Bog stanuje u srcima svih živih bića te ih stalno kovitla u krug, kao da su pričvršćeni na jedan uvijek okrećući kotač. Te plešuće marionete si umišljavaju da nisu marionete već plesači(ce), te se na osnovi te samovarke sve više i više zapleću u konce. Jedan Yogi koji to sve zna promijeniti jednostavno tu činjenicu, jer on zna, da sve radnje izlaze iz Božjih ruku. Radi toga on služi i radi svoj cijeli život kao oruđe Boga.

62 Traži tvoj spokoj samo kod Boga. Spoznaj tu veliku istinu, da ti ne posjeduješ neki život odvojen od Boga i da nisi neka odvojena individualnost. Uskladi tvoj cijeli život sa tom istinom. Traži tvoj spokoj u meni. Onaj tko neće da dođe k meni si je sam kriv, ako mu je život uzburkan i težak. "

Najviša istina svih istina

63-67 „Upoznao sam te sa tajnom svih tajna, sa misterijom svih misterija. To sveto znanje je sada tvoje. Njegova jedina zadaća je da izvuče čovjeka iz neznanja u znanje, iz mraka u svijetlo, iz prolaznog u Božji vječiti svijet - život. Arjuna, razmišljaj dobro o tome. Analiziraj tu nauku, te radi kako hoćeš.

Time je završen naš razgovor o principima koji su potrebni pri spiritualnom razvitku ljudi. Ti ne smiješ tu svetu istinu nikom reći tko mi nije sklon, kome manjka privrženost, onome, tko o meni loše govori, kao ni onome koga to ne interesira. Neka nitko ne pokuša te svete informacije nekome nametnut.

